

Betalningsrapport 2026

Mars 2026

Rättelse 25 mars 2026

- En felaktig uppgift om hur många dagar en betalning kan ta har korrigerats i avsnittet "Småföretagarens syn på betalningar" (sida 17).
- Ett felaktigt årtal har korrigerats i faktarutan "Bankgirot moderniseras och förändras" (sida 20).
- En felaktig uppgift om mottagarens kostnader för betalningar i danska och norska kronor har korrigerats i avsnittet "Kostnaden för betalningar från Sverige till Danmark och Norge beror på vilken valuta som används" (sida 38).

Beslutad av Christina Wejshammar, chef avdelningen för betalningar

Riksbankens Betalningsrapport

Betalningsrapporten beskriver och analyserar utvecklingen på betalningsmarknaden under det gångna året. Här redogör vi för Riksbankens bedömningar och policyståndpunkter inom betalningsområdet. Syftet med rapporten är att sprida kunskap samt bidra till debatt och underlätta för utomstående att följa, förstå och utvärdera Riksbankens arbete med betalningar. Mellan åren 2019 och 2022 publicerades rapporten årligen i slutet av året. Från och med 2024 publiceras den istället på våren. Det publicerades ingen Betalningsrapport 2023.

Publicerad 12 mars 2026.

Direktionen fattade beslut om Betalningsrapport 2026 den 3 mars 2026.

Innehållsförteckning

1	Utvecklingen på betalningsmarknaden	10
1.1	Svenska folkets betalningsvanor	10
1.2	Småföretagens syn på betalningar	16
1.3	Modernisering av betalningsmarknaden	18
1.4	Nya tjänster på betalningsmarknaden	21
1.5	Nya former av pengar utvecklas	24
1.6	Geopolitisk osäkerhet leder till regionalisering	26
2	Hur säkra, effektiva och tillgängliga är betalningar?	28
2.1	Samverkan gör betalningssystemet motståndskraftigt	28
2.2	Betalningsinfrastrukturen fungerar väl	31
2.3	Omedelbara betalningar är effektiva men utbudet är begränsat och de medför risker som behöver hanteras	34
2.4	Betalningar mellan de nordiska länderna är inte tillräckligt effektiva	38
2.5	Fortsatta utmaningar för kontanterna	39
2.6	Fler bör kunna få tillgång till ett betalkonto	43
2.7	Viktigt att kunna betala med enkla betalsätt till rimliga priser	46
2.8	Krångligt att hjälpa andra med betalningar	48
2.9	Positivt med statlig e-legitimation som alternativ till BankID vid betalningar	48
2.10	Betalningsmarknaden är överlag säker men bedrägerier och penningtvätt utgör problem	49
3	Riksbankens policyrekommendationer	53
3.1	Det måste finnas betalsätt för alla	55
3.2	Tillgången till kontanttjänster behöver förbättras	56
3.3	En beloppsgräns på 10 000 kronor bör införas vid kontantköp i handeln	57
3.4	Hushåll bör ha flera betalsätt för att kunna betala vid störningar, till exempel 1 000 kronor i kontanter per vuxen	58
3.5	Möjligheten att betala offline bör utökas	59
3.6	Betaltjänstleverantörer bör erbjuda fler tjänster för omedelbara betalningar	59
3.7	Betalningar mellan länder behöver bli billigare och snabbare	60
3.8	Riksdagen och regeringen rekommenderas tillsätta en utredning om en e-krona	61
	FÖRDJUPNING – Pengar i förändring – traditionella och nya former	63
	Ordlista	74

Riksbankens ansvar för betalningar

Riksbankens mål är att betalningar i Sverige ska vara säkra, effektiva och tillgängliga. Betalningarna ska även fungera i fredstida krissituationer och vid höjd beredskap.

Betalningsmarknaden bygger på ett samarbete mellan privat och offentlig sektor. Riksbanken analyserar betalningsmarknaden från ett samhälls-ekonomiskt perspektiv och tillhandahåller lösningar samt agerar när det är svårt att uppnå målen utan statlig medverkan.

Riksbankens mandat på betalningsområdet

Enligt regeringsformen ska Riksbanken främja ett väl fungerande betalningssystem. Enligt riksbankslagen ska Riksbanken bidra till att hålla det finansiella systemet stabilt och effektivt, inbegripet att allmänheten ska kunna göra betalningar. Riksbanken ska tillhandahålla ett system för avveckling av betalningar, bidra till att det finns tillgång till kontanter i betryggande utsträckning i hela Sverige samt se till att allmänheten kan betala under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Riksbanken får, efter riksdagens medgivande, ge ut digitala betalningsmedel.

Följande målsättningar styr Riksbankens arbete med betalningar

Betalningarna ska vara säkra. Betalningssystemet ska vara stabilt, motståndskraftigt mot störningar i normala tider samt fungera i fredstida kriser och vid höjd beredskap. Det ska vara möjligt att använda flera olika betalsätt så att det går att betala även om störningar inträffar i någon del av betalningssystemet. Skyddet mot bedrägeri, penningtvätt och finansiering av terrorism ska vara högt. Betalaren och betalningsmottagaren ska vara trygga med att betalningen kommer fram, att de kontanter man tar emot är äkta och att identitetsuppgifter och kortuppgifter inte röjs och används av obehöriga.

Betalningarna ska vara effektiva. Samhällets kostnader, inklusive energiåtgång, för olika betalsätt ska vara låga. Avgifterna ska vara transparenta och betalningarna ska vara snabba och smidiga. Det ska även finnas en sund konkurrens mellan de aktörer som erbjuder betaltjänster. Det innebär bland annat att betalningssystemet ska vara tillgängligt för olika typer av aktörer som vill erbjuda betaltjänster.

Betalningarna ska vara tillgängliga. Det ska vara möjligt för alla i Sverige att betala till rimliga kostnader. Användarna ska ha god tillgång till betaltjänster och det ska finnas olika betalsätt att välja mellan utifrån olika situationer och förutsättningar.

Målen om säkra, effektiva och tillgängliga betalningar går ibland att förena, men det finns också motsättningar mellan dem.

Riksbankens roll på betalningsmarknaden

Riksbanken utgår från ett samhällsekonomiskt perspektiv och tillhandahåller lösningar och agerar där det är svårt att uppnå säkra, effektiva och tillgängliga betalningar utan statlig medverkan. På grund av stordriftsfördelar och nätverkseffekter koncentreras betalningsmarknaden lätt till några få dominerande företag, vilket kan ge sämre konkurrens och innovation. Det kan även göra betalningssystemets tillgänglighet och motståndskraft alltför svag utan statens medverkan. Riksbanken behöver därför ha en aktiv roll på betalningsmarknaden. Vilken roll Riksbanken tar beror på vad som händer i omvärlden, vilken reglering som finns och hur väl marknaden själv kan tillgodose samhällets behov av säkra, effektiva och tillgängliga betalningar. I vissa fall kan Riksbanken **tillhandahålla tjänster** själv eller i samarbete med privata aktörer, som till exempel att slutföra betalningar mellan deltagare i betalningssystemet RIX. I andra fall fungerar Riksbanken som en **katalysator** som möjliggör koordinering och dialog samt skapar förutsättningar för privata tjänster och lösningar. Därutöver deltar Riksbanken i att **utforma regelverk** både i Sverige och utomlands. Riksbanken övervakar dessutom finansiella infrastrukturer och andra viktiga aktörer i systemet för betalningar samt bevakar utvecklingen på betalningsmarknaden.

Sammanfattning och rekommendationer

De geopolitiska spänningarna har påverkat betalningsmarknaden. Såväl offentliga som privata aktörer arbetar för att stärka betalningssystemets förmåga att stå emot störningar och yttre hot. Dessutom är bekämpning av bedrägerier och annan kriminalitet högt prioriterat av aktörerna. Samtidigt fortsätter marknaden att utvecklas och innovationstakten är hög bland utmanare på betalningsmarknaden.

Betaltjänster i Sverige har tidigare legat i framkant, men nu finns det tecken på att de stora bankerna släpar efter i utvecklingen. De har exempelvis inte utvecklat några nya tjänster för omedelbara betalningar sedan Swish, trots att de tekniska förutsättningarna finns. Det hämmar konkurrens och innovation, och gör att Sverige riskerar att hamna efter andra europeiska länder i utvecklingen.

Den geopolitiska utvecklingen påverkar den finansiella sektorn och har ökat fokuset på att skydda betalningssystemet mot störningar och yttre hot. Det har också lett till att länder och regioner börjat fundera på hur de kan göra sig mindre beroende av utländska tjänster och system.

Samtidigt fortsätter betalningsmarknaden att digitaliseras, både i Sverige och i omvärlden. Innovationstakten är hög, särskilt bland utmanare på betalningsmarknaden, och utbudet av tjänster ökar vilket kan göra betalningsmarknaden effektivare. Dessutom har nya former av pengar och andra tillgångar börjat ta form vid sidan av de traditionella. Nya och snabbare tjänster för betalningar medför dock också nya risker för bedrägerier och annan kriminalitet.

I Sverige är betalningsmarknaden nästintill helt digital. Användningen av kontanter och andra manuella betalsätt har sjunkit under lång tid, till förmån för kort och betalningar i mobilen. Det tyder på att vi i Sverige har ett högt förtroende för de digitala systemen. Men det gör oss samtidigt sårbara för cyberattacker och störningar i elnätet och datakommunikationer.

För de allra flesta har digitaliseringen gjort det snabbare och enklare att betala. Men vissa grupper i samhället kan eller får inte använda digitala betaltjänster, och kan därmed inte ta del av utvecklingen.

Att alla i samhället kan betala är en förutsättning för en fungerande betalningsmarknad och för att människor ska kunna delta fullt ut i samhället. Den behöver också vara säker och ha ett högt skydd mot både störningar och kriminalitet. Men betalningsmarknaden behöver också fortsätta utvecklas så att nya betaltjänster kommer fler till del. Nedan sammanfattas de åtgärder som Riksbanken anser är viktigast att vidta för att alla ska kunna betala, för att betalningsmarknaden ska bli ännu säkrare och mer motståndskraftig och för att den ska fortsätta utvecklas med fler betalningsalternativ.

Alla måste kunna betala

Det måste finnas betalsätt för alla

Riksbanken anser att bankerna, riksdagen och regeringen behöver göra mer för att inkludera fler på betalningsmarknaden.

För det första bör bankerna alltid pröva riskreducerande åtgärder innan de nekar eller avslutar ett betalkonto. Finansinspektionen ska ge ut vägledning på området, vilket kommer hjälpa bankerna att göra korrekta bedömningar när penningtvättsregelverket hamnar i konflikt med rätten till ett betalkonto.

För det andra anser Riksbanken att det behövs en lösning för att även personer som saknar ett betalkonto eller upplever digitalt utanförskap ska kunna göra nödvändiga betalningar, som att betala räkningar. Riksbanken menar att det bör gå att ta fram enhetliga alternativ som kan erbjudas i hela landet.

Tillgången till kontanttjänster behöver förbättras

Riksbanken anser att de förslag som regeringen lämnat i lagrådsremissen "Åtgärder för att stärka kontanternas funktionssätt" bör genomföras så snart som möjligt. Samtidigt behövs det ytterligare åtgärder.

Riksbanken anser att kraven på vilka uttagsplatser som bankerna kan tillgodoräkna sig bör skärpas i föreskrifter och tillsyn. Riksbanken anser även att banker som är skyldiga att tillhandahålla kontanttjänster ska ha en avtalsrelation med andra leverantörer av kontanttjänster. Om de saknar det bör de inte kunna räknas till de kontantpunkter som bankerna använder för att leva upp till lagkravet.

Betalningsmarknaden behöver bli ännu säkrare och mer motståndskraftig

En beloppsgräns på 10 000 kronor bör införas vid kontantköp i handeln

Riksbanken rekommenderar regeringen och riksdagen att införa en högsta beloppsgräns vid kontantköp i handeln på 10 000 kronor, vilket är tillräckligt för de flesta vardagliga inköp.

Riksbanken bedömer att en beloppsgräns för kontanta köp i handeln skulle göra det svårare att använda kontanter i kriminella syften, som penningtvätt och skatteundandragande, och att omsätta vinsterna från brott i varor. Samtidigt är beloppet en lämplig nivå för att personer som vill och behöver använda kontanter ska kunna fortsätta göra det. Dessutom är det bra för samhällets motståndskraft att det finns flera betalsätt att använda vid kris eller krig. Beloppsgränsen skulle lämpligen kunna införas i samband med att EU:s nya penningtvättsförordning införs 2027, som möjliggör nationella beloppsgränser.

Hushåll bör ha flera betalsätt för att kunna betala vid störningar, till exempel 1 000 kronor i kontanter per vuxen

Riksbanken rekommenderar allmänheten att ha tillgång till flera olika betalsätt för att kunna betala om ett av dem inte fungerar. Hushåll bör, i den mån det är möjligt, ha kort från olika kortnätverk, tillgång till en betaltjänst via mobiltelefon (exempelvis Swish), ha fysiska kort och pinkoder tillgängliga samt ha kontanter hemma i blandade valörer. Som riktmärke bör hushållen ha cirka 1 000 kronor i kontanter per vuxen, men även ett lägre belopp kan stärka beredskapen.

Möjligheten att betala offline bör utökas

Den 1 juli 2026 träder överenskommelsen mellan Riksbanken och ett antal marknadsaktörer om kortbetalningar offline i kraft. Det är viktigt att alla aktörer som ingår i överenskommelsen strävar efter att uppfylla sina åtaganden till dess.

Swishbetalningar är ytterligare ett betalsätt som i framtiden bör kunna ske offline. Riksbanken har därför initierat ett arbete tillsammans med Swish för att under året utreda hur en offlinelösning för betaltjänsten skulle kunna utformas. Riksbanken bedömer att detta är en prioriterad beredskapsåtgärd som bidrar till att stärka vår nationella suveränitet inom betalningsområdet.

Fler nya alternativ behövs på betalningsmarknaden

Betaltjänstleverantörer bör erbjuda fler tjänster för omedelbara betalningar

Banker och andra betaltjänstleverantörer bör erbjuda sina kunder, både privatpersoner och företag, fler tjänster för omedelbara betalningar. Det handlar exempelvis om att banker som tillhandahåller vanliga konto-till-konto-betalningar via internetbank också bör erbjuda sina kunder omedelbara sådana.

Inom ett år (före mars 2027) förväntar sig Riksbanken att marknaden har börjat erbjuda sådana tjänster eller kommunicerat en plan på att göra det i närtid. Riksbanken bedömer att det är viktigt för innovation, konkurrens samt för att möjliggöra utveckling av betaltjänster baserade på svensk och europeisk infrastruktur och därigenom stärka Sveriges autonomi på betalningsområdet. Om marknaden misslyckas med detta anser Riksbanken att en lagstiftning bör införas, likt EU-förordningen om omedelbara betalningar i euro, som är anpassad till svenska förhållanden.

Betalningar mellan länder behöver bli billigare och snabbare

För att göra betalningar mellan länder effektivare uppmanar Riksbanken svenska banker att använda det nya regelverket Nolo från Nordic Payments Council.

Det pågår ett arbete att effektivisera betalningar mellan valutor som använder plattformen TIPS för omedelbara betalningar. Riksbanken uppmanar banker och andra betaltjänstleverantörer att ansluta sig till det arbetet.

Riksbanken anser även att Getswish och dess ägare bör verka för en sammanlänkning av Swish med motsvarande betaltjänster inom Norden och Europa. En sådan sammanlänkning bör baseras på en konto-till-konto-infrastruktur. Att i högre utsträckning kunna använda betalningslösningar som är byggda på svensk och europeisk infrastruktur skulle dessutom bidra till att minska beroenden till utomeuropeiska betalningslösningar.

Riksdagen och regeringen rekommenderas tillsätta en utredning om en e-krona

Riksbanken rekommenderar att en utredning tillsätts om nödvändiga lagändringar för att möjliggöra ett införande av en e-krona inom rimlig tid, om riksdagen beslutar att Riksbanken ska få ge ut en sådan. Förslagsvis tillsätts utredningen när förordningen om den digitala euron är färdigförhandlad och ECB fattat beslut om att ge ut en digital euro. Utredningen kan tillsättas av regeringen, eller genom att riksdagen ger regeringen ett tillkännagivande om att tillsätta den.

1 Utvecklingen på betalningsmarknaden

Utvecklingen på betalningsmarknaden går snabbt och nya sätt att betala växer ständigt fram. Det bidrar även till att den bakomliggande betalningsinfrastrukturen moderniseras och förändras. Samtidigt påverkar de geopolitiska spänningarna betalningsmarknaden och leder till att länder och regioner funderar på hur de kan göra sig mindre beroende av omvärlden och förbättra sin motståndskraft.

1.1 Svenska folkets betalningsvanor

Digitala betalsätt fortsätter att bli allt vanligare, inte minst genom betalningar med mobilen. Det tyder på ett högt förtroende för digitala och mobila betalningslösningar, liksom en stor digital vana. Samtidigt fortsätter kontantanvändningen att minska.

Riksbankens undersökning om svenska folkets betalningsvanor

Riksbankens undersökning om svenska folkets betalningsvanor visar hur privatpersoner betalar i Sverige, och hur deras betalningsvanor och attityder till betalningar förändras över tid. Undersökningen har genomförts regelbundet mellan 2010 och 2025.

Den senaste undersökningen genomfördes under perioden 8–19 september 2025. Totalt svarade 2 008 slumpmässigt utvalda personer i åldrarna 18–84 år på undersökningen.

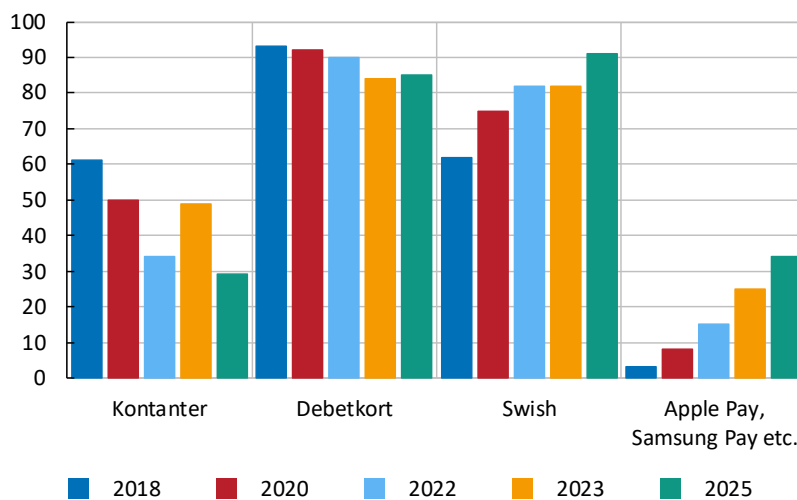
Enkätsvaren har viktats efter kön, ålder och region för att spegla befolkningen i Sverige. Du hittar sifferunderlagen för undersökningen på riksbank.se.

Betalningar med mobilen blir allt vanligare

Betalningar med mobilen blir allt vanligare – inte minst genom Swish. I Riksbankens undersökning har 91 procent använt Swish den senaste månaden, vilket är en ökning från 82 procent 2023. Även tjänster som integrerar kort i mobilen, som Apple Pay och Samsung Pay, används allt mer. Sedan 2018 har de som använt en sådan tjänst under den senaste månaden ökat från 3 till 34 procent. Samtidigt är det fysiska debetkortet fortfarande ett av de mest använda betalsätten i Sverige. 85 procent av de svarande har betalat med fysiskt debetkort den senaste månaden. Detta kan du se i diagram 1.

Diagram 1. Vanligt att betala med Swish och kort

Andel av de svarande som betalat med respektive betalsätt under de senaste 30 dagarna, andelar i procent

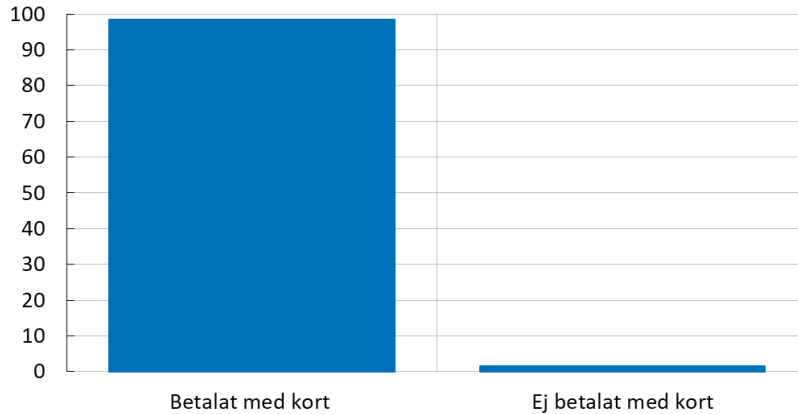
Anm. Flera svarsalternativ möjliga. Debetkort avser fysiska kort. Apple Pay, Samsung Pay etc. kan användas med både debet- och kreditkort.

Källa: Riksbanken.

Till skillnad från Swish och kontanter finns det flera sätt att göra kortbetalningar på. Enkätresultaten visar att 98 procent av de svarande har använt något eller flera av alternativen fysiskt debet- eller kreditkort eller tjänster som integrerar kortet i mobilen. Se diagram 2. Totalt sett är kortbetalningar därmed vanligast.

Diagram 2. Nästan alla har betalat med kort senaste månaden

Andel av de svarande som betalat med något av debetkort, kreditkort eller tjänster som integrerar kort i mobiltelefonen respektive andel av de svarande som inte använt kort under de senaste 30 dagarna, andelar i procent, 2025

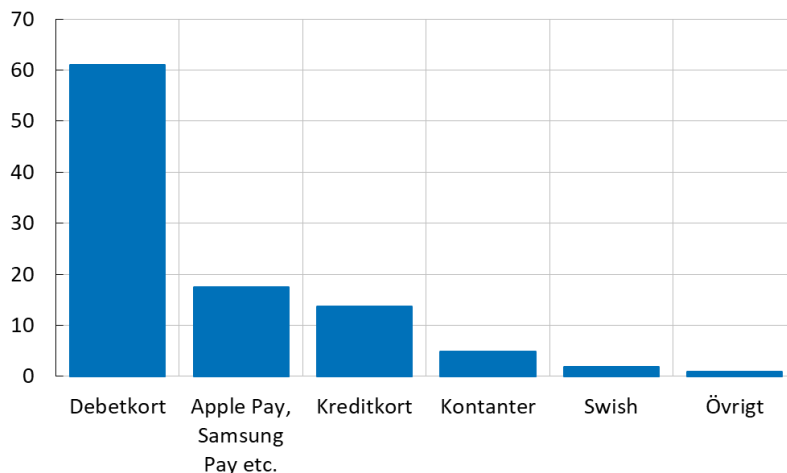

Källa: Riksbanken.

Vid betalning i butik är det fysiska debetkortet fortfarande vanligast, vilket du kan se i diagram 3. 61 procent svarade att de använt sitt kort vid sitt senaste köp i en fysisk butik. Även om Swish är det betalsätt flest har använt de senaste 30 dagarna, är det bara 2 procent som uppger att de har betalat med tjänsten vid sitt senaste köp i fysisk butik. Däremot har fler använt kort i mobilen, som exempelvis via Apple Pay och Samsung Pay, vid sitt senaste köp i butik – en ökning från 9 procent 2023 till 18 procent 2025. Läger man ihop alla former av kortbetalningar, det vill säga debet- och kreditkort samt kort i mobilen, utgör de ungefär 92 procent av betalsätten vid senaste köp i fysisk butik. Samtidigt fortsätter kontantanvändningen att minska – 5 procent har betalat med kontanter vid sitt senaste köp 2025 jämfört med 10 procent 2023. För 15 år sedan var motsvarande siffra 40 procent. Det kan du se i diagram 4.

Diagram 3. Köp i butik görs oftast med debetkort

Andelar som betalat med respektive betalsätt vid senaste köp i butik, andelar i procent, 2025

Anm. Debetkort och kreditkort avser fysiska kort. Apple Pay, Samsung Pay etc. kan användas med både debet- och kreditkort. Fler svarsalternativ var möjliga.

Källa: Riksbanken.

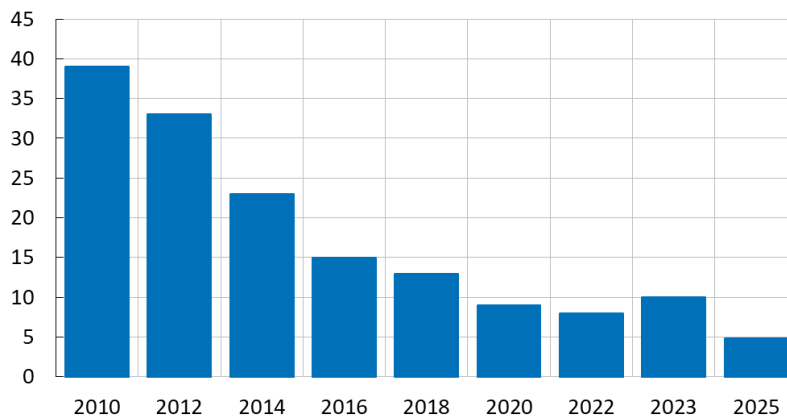
Nästan varannan vill inte se kontantanvändningen minska ytterligare

Även om kontantanvändningen minskar anser många att kontanter fortfarande är viktiga. Nästan hälften av de svarande anser att det är ganska eller mycket negativt att användningen av kontanter minskar i Sverige. Det är vanligare att personer utanför storstäderna och personer över 65 år är negativa till den minskande kontantanvändningen. Andelen som är negativa till utvecklingen är ungefär lika många som 2023 men betydligt fler än 2022 då andelen var 36 procent. Skillnaderna i nivå kan bero på en ökad krismedvetenhet till följd av bland annat Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina.

Utvecklingen och nivån på kontantanvändningen i Sverige liknar den i andra nordiska länder. Sett till det senaste köpet i butik svarade 5 procent i Sverige att de använt kontanter medan motsvarande siffra i Norge är 2 procent¹ och i Danmark 8 procent². I euroområdet är kontanter däremot fortfarande det vanligaste betalsättet i butik.³ Men även där minskar kontantanvändningen, liksom i stora delar av världen.⁴

Diagram 4. Få har använt kontanter vid sitt senaste köp i butik

Andel som har betalat med kontanter vid sitt senaste köp i butik, andelar i procent

Källa: Riksbanken.

Att vi använder kontanter mer sällan i Sverige har flera förklaringar. Det är till exempel allt färre verksamheter som accepterar kontanter och många tycker att det är smidigare att betala digitalt. Ungefär en av tre personer som velat betala med kontanter i butik har upplevt att butiken inte accepterat dem.

Det är också många som anser att de inte behöver kontanter så som samhället ser ut i dag. En majoritet av hushållen, sju av tio, menar att de skulle klara sig utan kontanter. Framför allt yngre personer och personer med högre inkomst i storstäderna anser att de skulle klara sig utan kontanter. De som svarat att de har behov av kontanter uppger att de behövs vid teknikproblem, som när internet inte fungerar, och för att stärka sin beredskap för kris eller krig.

¹ [Retail Payment Services 2024](#) (Norges Bank).

² [Betalningsrapport 2024](#) (Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen).

³ [Study on the payment attitudes of consumers in the euro area, SPACE 2024](#) (ECB).

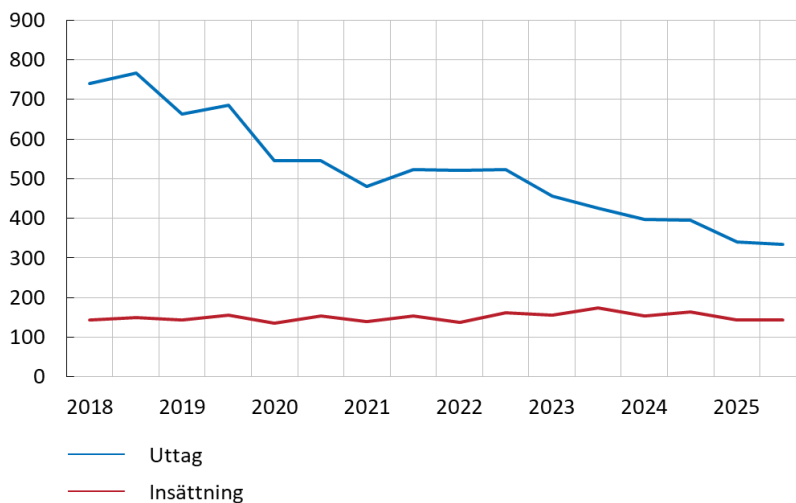
⁴ [Measurement and Use of Cash by Half the World's Population](#) (IMF).

Andelen som uppger att de har tagit ut kontanter ur uttagsautomater har minskat de senaste åren. 56 procent har svarat att de någon gång tar ut kontanter. Jämfört med 2023 är det en tydlig nedgång då motsvarande siffra var 71 procent. Vanligast är kontantuttag på mellan 200 och 400 kronor och en majoritet av de svarande tar ut kontanter mindre än en gång i månaden.

Efter en stabilisering av nivån på kontantuttagen i Bankomat AB:s (Bankomat) uttagsautomater under åren 2021 och 2022 började de minska igen från 2023 och framåt. Det kan du se i diagram 5. Under första halvåret 2025 minskade uttagen med 14 procent jämfört med motsvarande period 2024, enligt Bankomats Kontantbarometer.⁵ De senaste tio åren har den genomsnittliga minskningen varit 10 procent per år. En förklaring till att uttagen nu minskat snabbare kan vara att många av Bankomats kontantautomater var avstängda mellan maj och september 2025, vid enstaka tillfällen handlade det om uppemot 30 procent. Enligt Bankomat berodde detta på problem i samband med att Bankomat börjat sköta sina egna kontanttransporter till sina automater. Bankomats problem under sommaren 2025 kan du läsa mer om i avsnitt 2.5.

Diagram 5. Uttag av kontanter fortsätter minska

Uttag och insättningar i Bankomats uttags- och insättningsautomater, värde i svenska kronor per capita och halvår

Källa: Bankomat AB.

Fler har handlat på internet

E-handeln har ökat kraftigt de senaste åren och utgör en allt större del av den totala detaljhandeln.⁶ I Riksbankens undersökning anger 80 procent att de har handlat på internet den senaste månaden, vilket är en ökning från både 2022 och 2023 då andelen var 75 procent. År 2018 var siffran endast 56 procent.

⁵ [Kontantbarometern](#) (Bankomat).

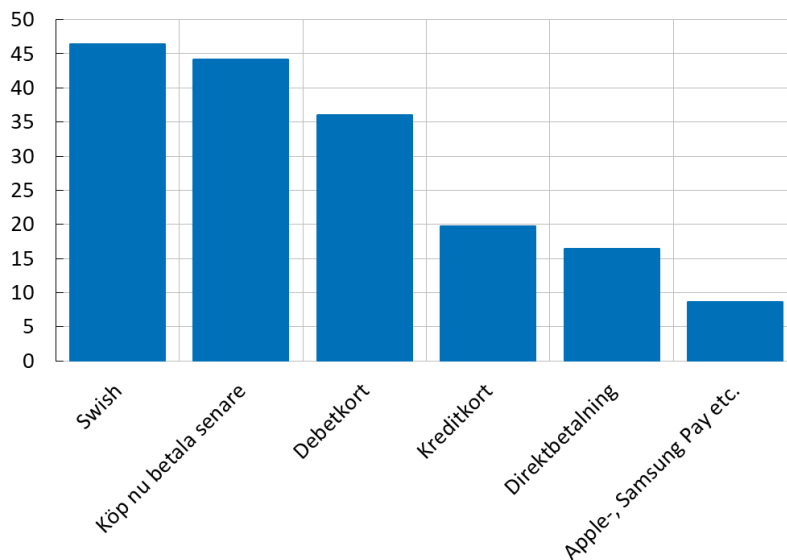
⁶ Se exempelvis [E-barometern](#) (Postnord) och [E-handelsindikatorn](#) (Svensk Handel), hämtad 2026-02-19.

Personer under 65 år handlar på internet i mycket stor utsträckning, där mellan 80 och 89 procent har e-handlat den senaste månaden. Men även i åldersgruppen 65–85 år svarade 60 procent att de handlat varor och tjänster på internet den senaste månaden.

De enskilt vanligaste betalsätten vid köp på internet är Swish och ”köp nu, betala senare”-tjänster, som exempelvis Klarna. Sedan 2023 har båda dessa betalsätt ökat, och färre uppger nu att de använt debetkort. Se diagram 6. De svarande uppger att de sällan upplever problem med att betala vid e-handel, även om sex av tio någon gång haft problem. Läger man ihop andelarna för alla former av kortbetalningar, det vill säga debet- och kreditkort samt tjänster som integrerar kortet i mobilen, utgör de tillsammans 64 procent av de betalsätt som de svarande använt vid internetköp de senaste 30 dagarna.

Diagram 6. Swish och ”köp nu, betala senare” vanliga betalsätt på internet

Andel som betalat med respektive betalsätt vid e-handel under de senaste 30 dagarna, andelar i procent, 2025

Anm. Fler svarsalternativ möjliga.

Källa: Riksbanken.

1.2 Småföretagens syn på betalningar

Kort är det betalsätt som oftast accepteras av småföretagen i Riksbankens undersökning, följt av Swish och kontanter. Samtidigt beror acceptansen för betalsätten på bransch och genomsnittsbelopp. För drygt vartannat småföretag är det viktigt att få in betalningen direkt på kontot, i stället för efter några dagar.

Riksbankens undersökning om småföretagens syn på betalningar

Riksbankens undersökning om småföretagens syn på betalningar ger en bild av hur de upplever betalningar som betalningsmottagare. I undersökningen frågar Riksbanken vilka betalsätt de accepterar, vad de har för beredskap och om deras kostnader för betalningar.

Undersökningen genomfördes för första gången 2024 och upprepades 2025. Den skickades till företag med 0–49 anställda och en årlig omsättning på minst 500 000 kronor. Undersökningen riktades till fem branscher inom detaljhandeln samt till frisörer och restauranger och avsåg betalningar vid både fysiska försäljningsställen och e-handel. Undersökningen genomfördes mellan den 3 september och 28 oktober 2025 och besvarades av 898 företag.

Du hittar sifferunderlag för undersökningen på riksbank.se.

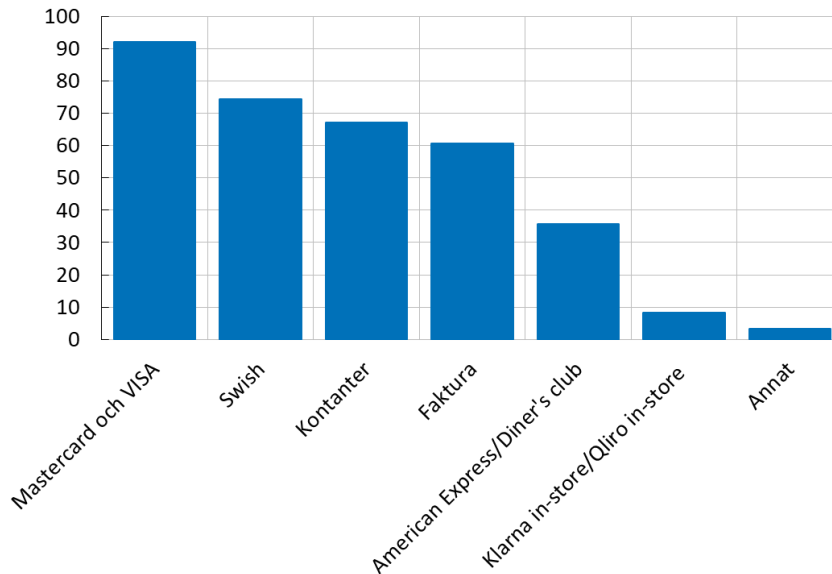
Kortbetalningar är det betalsätt småföretagen oftast accepterar

Debetkort är det betalsätt som flest företag accepterar, oavsett bransch. 92 procent accepterar detta betalsätt, vilket du kan se i diagram 7. Swish accepteras av 74 procent av företagen och i ungefär lika hög grad i de olika branscherna, men endast 12 procent av betalningarna till företagen görs genom Swish. Kontanter accepteras av 67 procent av företagen men variationen är stor mellan branscherna. Företag som säljer livsnödvändiga varor – mat, medicin och drivmedel – accepterar kontanter i betydligt högre utsträckning än i övriga branscher. De företag som accepterar kontanter uppskattar att endast 7 procent av kundernas betalningar görs kontant.

Vilka betalsätt företagen accepterar har även ett samband med hur stora genomsnittsbeloppen är i betalningarna. Ju högre genomsnittsbelopp, desto vanligare är det att företagen accepterar faktura eller ”köp nu, betala senare”-lösningar som till exempel Klarna in-store och Qliro in-store. Ju lägre genomsnittsbeloppet är, desto vanligare är det att företagen accepterar debetkort och kontanter.

Diagram 7. Kortbetalningar är det vanligaste accepterade betelsättet bland småföretagare

Andel av de svarande företagen som accepterar respektive betelsätt, andelar i procent, 2025

Källa: Riksbanken.

Säkerhetsrisker främsta skälet till att inte ta emot kontanter

Vart tredje företag i undersökningen accepterar inte kontanter. Av dem uppger ungefär hälften att de slutat ta emot kontanter de senaste fem åren och en tredjedel att de aldrig tagit emot kontanter. Den främsta anledningen till att de slutat ta emot kontanter är säkerhetsriskerna, följt av att det tar tid att hantera kontanter och att det är svårt att sätta in dagskassan.

Vartannat företag vill få in betalningen omedelbart

Drygt vartannat företag, 56 procent, anser att det är viktigt att få in betalningen direkt i stället för efter en till tre dagar. Det är ungefär lika många som 2024. Företagens efterfrågan på omedelbara betalningar, det vill säga kontoöverföringar som kan göras dygnet runt och når mottagarens konto inom några sekunder, är relativt jämnt fördelad mellan branscherna.

Företagen har svårt att uppskatta kostnaden för betalningar

Många företag har svårt att uppskatta hur stora kostnader de har för att ta emot betalningar. Vart tredje företag svarar att de inte vet medan 25 procent att kostnaderna är mellan 0 och 1 procent av omsättningen, 31 procent att den är mellan 1 och 2 procent och 8 procent att den är mer än 2 procent. Av de företag som även har e-handel uppger 35 procent att kostnaderna är högre för betalningar i e-handeln än på det fysiska försäljningsstället. Endast 9 procent av företagen uppger att de är lägre i e-handeln medan 27 procent anser att de är ungefär samma.

Kontanter och Swish är företagens vanligaste backup-lösningar

Digitala betalningar är beroende av att datakommunikationen fungerar, men 86 procent av företagen svarade att de kan ta emot betalningar även om den ordinarie internetuppkopplingen inte fungerar. De vanligaste betelsätten i en sådan situation är kontanter och Swish – 61 procent av företagen uppger att de använder båda dessa betelsätt som huvudsaklig lösning när deras vanliga internetuppkoppling inte fungerar.

FAKTA – Nya föreskrifter om rapportering av betalningsstatistik

Enligt riksbankslagen ska Riksbanken följa utvecklingen på betalningsmarknaden. För att förbättra sitt analysunderlag har Riksbanken under 2025 beslutat om föreskrifter om rapportering av betalningsstatistik (RBFS 2025:1).

Föreskrifterna riktar sig till betaltjänstleverantörer och operatörer av betalningssystem som har hemvist i Sverige och för utländska betaltjänstleverantörer med filial i Sverige. Företagen ska bland annat rapportera vissa transaktionsvisa uppgifter, exempelvis betalningsöverföringar, omedelbara kontoöverföringar, kortbetalningar, kontantuttag ur uttagsautomater och autogireringar. Företagen ska även rapportera vissa andra uppgifter, exempelvis antal utgivna kort och betalkonton.

Föreskrifterna träder i kraft och börjar tillämpas den 1 oktober 2026 med undantag för rapportering av betalningsöverföringar som tillämpas först från och med den 1 oktober 2027.

1.3 Modernisering av betalningsmarknaden

Omedelbara betalningar är på uppgång i Europa. Parallellt utvecklas lösningar för att koppla ihop betaltjänster och infrastrukturer för att det ska gå att göra omedelbara betalningar mellan länder och valutor. I Sverige genomgår såväl Riksbankens som den privatägda betalningsinfrastrukturen en stor modernisering som kommer att göra betalningarna effektivare och säkrare.

Fortsatt uppgång för omedelbara betalningar

Omedelbara betalningar innebär att pengar förs över direkt, så att mottagaren har dem på sitt konto inom några sekunder från att betalningen skickats. EU arbetar för att främja omedelbara betalningar och i linje med denna ambition infördes en ny EU-förordning, förordningen om omedelbara betalningar i euro (eng. Instant payments regulation), som trädde i kraft i oktober 2025. Förordningen kräver att banker och andra betaltjänstleverantörer som erbjuder traditionella konto-till-konto-betalningar i euro även ska erbjuda motsvarande tjänster för omedelbara betalningar, utan att ta

ut en högre avgift. Dessutom ska dessa betaltjänstleverantörer erbjuda en kostnadsfri tjänst som gör det möjligt för konsumenten att verifiera mottagarens identitet innan betalningen autentiseras (eng. Verification of Payee). Detta krav gäller både för vanliga och omedelbara betalningar.⁷

I Sverige är Swish den överlägset största tjänsten för omedelbara betalningar. Enligt Riksbankens senaste enkätundersökning om svenska folkets betalningsvanor har 91 procent av de svarande använt Swish den senaste månaden. Ett annat företag som erbjuder omedelbara betalningar i Sverige är Vipps MobilePay. Sedan 2024 erbjuder företaget betalningar via en mobilapp inom Sverige men också mellan Sverige, Danmark, Norge, Finland. I Sverige erbjuder dock inte alla banker tjänsten.

I Vipps MobilePays tjänst görs betalningar i Sverige via kortnätverk. Det skiljer den från betalningar med Swish som görs direkt mellan bankernas konton i Riksbankens system. Att erbjuda mobila betalningar via kortnätverkens system gör att handlare som i dag tar emot kortbetalningar enkelt kan börja acceptera även denna typ av mobila betalningar. Men det kan också öka transaktionskostnaderna och skapa risker jämfört med att göra betalningarna direkt mellan bankernas konton.⁸

Modernisering av Riksbankens system

Riksbankens betalningssystem RIX består av två tjänster: RIX-RTGS för stora och aggregerade betalningar och RIX-INST för omedelbara styckvisa betalningar.⁹ I maj 2025 övergick RIX-RTGS till den globala meddelandestandarden ISO 20022 vilket var ett viktigt steg i moderniseringen av den svenska betalningsinfrastrukturen. Den nya standarden gör att betalningsmeddelanden kan innehålla mer och bättre strukturerad information, vilket bland annat innebär att det går att göra bättre kontroller för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism. Eftersom standarden är global öppnar det även upp för snabbare och effektivare hantering av betalningar mellan länder och valutor. RIX-INST var sedan tidigare redan anpassat för denna meddelandestandard.

Ett annat viktigt initiativ är Bankgirots arbete med att modernisera infrastrukturen för clearing i svenska kronor. Se faktarutan nedan.

---

⁷ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/886 av den 13 mars 2024 om ändring av förordningarna (EU) nr 260/2012 och (EU) 2021/1230 och direktiven 98/26/EG och (EU) 2015/2366 vad gäller omedelbara betalningar i euro.

⁸ Läs mer i Staff memo [Europeiska motsvarigheter till Swish vill möjliggöra betalningar över landsgränserna](#) (Riksbanken).

⁹ [Betalningssystemet RIX](#) (Riksbanken), hämtad 2025-02-19.

FAKTA – Bankgirot moderniseras och förändras

En central aktör på den svenska betalningsmarknaden är Bankgirot. Bankgirot har till uppgift att sammanställa och redovisa betalningar som dess deltagare gör till och från varandra, vilket kallas clearing. Clearingunderlaget skickar Bankgirot till Riksbanken där betalningarna slutförs, vilket kallas avveckling. Därefter får betalningsmottagarna sina betalningar. Betalningarna som Bankgirot hanterar är exempelvis bankgirobetalningar, överföringar mellan olika banker och autogirobetalningar.¹⁰ Banker, betalningsinstitut och e-pengainstitut kan vara deltagare i Bankgirosystemet och använda dess tjänster.

Bankgirot ägs av bolaget Finansinfrastruktur i Sverige AB (tidigare P27) som i sin tur ägs av de största bankerna i Sverige.¹¹ P27 bildades 2017 av ett antal nordiska banker med syfte att etablera en nordisk plattform för clearing och avveckling av betalningar mellan de nordiska valutorna och euron. Syftet var också att modernisera och harmonisera den nordiska betalningsinfrastrukturen så att den följer de tillämpningar av standarden ISO 20022 som införts i EU via initiativet Single Euro Payment Area (SEPA). SEPA gör det möjligt att skicka och ta emot konto-till-konto-betalningar i euro inom EU och vissa andra länder lika enkelt som inrikes betalningar.¹²

Parallellt med P27 etablerades även Nordic Payments Council (NPC) med uppdrag att förvalta nordiska regelverk som baseras på SEPA. 2021 köpte P27 Bankgirot i syfte att ta över dess verksamhet, men drog sedan tillbaka sin ansökan om att bedriva clearingverksamhet 2023. Bolaget är emellertid fortfarande ägare till Bankgirot.

Under 2023 fick Bankgirot i uppdrag av sina ägare att modernisera, effektivisera och framtidssäkra verksamheten genom att följa NPC-regelverken. Ytterligare ett motiv till det pågående arbetet är att Finansinspektionen ställt krav på att Bankgirots ägarbanker senast i december 2026 behöver gå över till ISO 20022 för att leva upp till penningtvättsregelverket.¹³

Det pågående arbetet innebär en förändrad roll för såväl Bankgirot som dess deltagare. Arbetet innebär, utöver övergången till ISO 20022, att Bankgirot bygger ett nytt clearingsystem. Det kommer att renodla Bankgirots verksamhet från att erbjuda tjänster som löne- och leverantörsbetalningar, som tidigare varit gemensamma för alla deltagares kunder, till att främst erbjuda tjänster för clearing. Deltagarna får därigenom i uppgift att själva erbjuda dessa tjänster till sina kunder, vars transaktioner sedan skickas till Bankgirot för clearing.

¹⁰ Bankgirot tillhandahåller även kontoöverföringar mellan banker i systemet Dataclearingen som ägs av Svenska Bankföreningen. Bankföreningen anlitar Bankgirot som leverantör av clearingtjänster för betalningarna i Dataclearingen fram till halvårsskiftet 2026 då systemet kommer att avvecklas och ersättas med Bankgirots moderniserade tjänster för kontoöverföringar.

¹¹ Handelsbanken, Nordea, SEB, Swedbank och Danske Bank.

¹² Se Förordning (EG) nr 260/2012.

¹³ [Storbanker behöver åtgärda brister i infrastrukturen för betalningar](#) (Finansinspektionen).

Den förändrade ansvarsfördelningen mellan Bankgirot och dess deltagare innebär att deltagarnas tjänster kommer att skilja sig från varandra, vilket i sin tur innebär att leverantörer av ekonomi- och affärssystem behöver anpassa sina tjänster till respektive deltagare. En annan konsekvens är att deltagarnas kunder kan behöva anpassa sig till nya tjänster om de byter från en deltagare till en annan – till exempel när en kund byter bank.

En annan betydande förändring som följer av arbetet är att Bankgirot lämnar en modell där endast samma typ av betalning, exempelvis löner, hanteras vid fasta tidpunkter för clearing. I stället kommer olika typer av betalningar kunna hanteras vid samma tidpunkt. Dagens tolv fasta tidpunkter för clearing blir tio. Slutligen förbereds ett tekniskt stöd för ”löpande clearing”. Det betyder att en avsändande bank i framtiden själv kan bestämma när clearingunderlaget ska skickas till Bankgirot, i stället för de fasta tidpunkterna. Det kan i sin tur innebära att fler betalningar kan göras på kortare tid än tidigare och att gränsen mellan omedelbara och tidsstyrda betalningar suddas ut – åtminstone under Bankgirots och RIX-RTGS öppettider.

1.4 Nya tjänster på betalningsmarknaden

Samtidigt som den bakomliggande infrastrukturen moderniseras fortsätter tekniken att förändra hur vi betalar, och både nya och etablerade aktörer lanserar nya typer av betaltjänster. Nya tjänster kan göra betalningar mer effektiva och förbättra upplevelsen för användarna. Men de kan också medföra risker, förstärka beroenden och skapa oklarheter i frågor om ansvar.

Finansiella tjänster i icke-finansiella plattformar

En trend som har vuxit under de senaste åren är inbäddade finansiella tjänster, som ofta omskrivs genom det mer etablerade engelska uttrycket *embedded finance*. *Embedded finance* innebär att finansiella tjänster integreras i icke-finansiella plattformar, produkter eller tjänster, och är oftast osynliga för användaren. I stället för att gå till en bank eller en separat app för att hantera betalningar, ta lån eller teckna försäkringar finns dessa tjänster tillgängliga direkt i exempelvis kassan hos en e-handelsbutik eller på en bokningsplattform. I Sverige erbjuds *embedded finance*-tjänster av banker och fintechföretag. Den senare kategorin brukar antingen samarbeta med banker för att erbjuda tjänsterna eller erbjuda tjänster de själva har tillstånd för, till exempel som betalningsinstitut.

En viktig skillnad mellan *embedded finance* och traditionell användning av tredjepartstjänster är hur den finansiella funktionen integreras i kundupplevelsen. I en traditionell tredjepartslösning möter kunden den finansiella aktören direkt – exempelvis genom att välja en betalningsmetod som tydligt är märkt med en extern leverantör. Med *embedded finance* är den finansiella tjänsten i stället inbyggd i företagets egen plattform, så att konsumenten uppfattar erbjudandet som en del av företagets

ordinarie tjänster. Det företag som kunden möter har dock inte eget tillstånd, i stället ligger det juridiska ansvaret hos en licensierad aktör i bakgrunden. På så sätt kan företag erbjuda finansiella tjänster under sitt eget varumärke utan att själva behöva bli finansiella institut, samtidigt som regelkraven uppfylls av den licensierade partnern.

Embedded finance kan göra finansiella tjänster mer tillgängliga och smidiga för konsumenter. Det kan också gynna innovation genom att det blir möjligt för företag att köpa endast de specifika finansiella tjänster som de vill integrera på sin webbplats eller plattform. Men för slutanvändaren är det inte alltid tydligt vilket företag som står bakom tjänsten eller med vilket företag användaren har ingått ett avtal och vart man ska vända sig vid problem.¹⁴

AI-agenter för betalningar kan växa

Artificiell intelligens (AI) används inom olika områden på betalningsmarknaden och på senare tid har framväxten av så kallade AI-agenter uppmärksammats internationellt. De kan användas för att automatisera och optimera betalningar åt användaren. Det är ännu tidigt i utvecklingen, men flera stora företag investerar i tekniken.¹⁵

AI-agenter kan ges olika grader av behörighet att agera självständigt. En agent kan exempelvis få behörighet att självständigt göra betalningar baserat på användarens preferenser eller förbestämda regler. Då behöver konsumenten inte godkänna varje enskild betalning. Ett exempel är att en användare kan ge sin agent i uppdrag att köpa konsertbiljetter samtidigt som de släpps. Då signerar användaren först ett mandat som beskriver alla villkor för uppdraget såsom högsta pris, exakt tidpunkt och andra specifika förutsättningar. Detta mandat fungerar som ett verifierbart och på förhand godkänt bevis på användarens instruktioner. När de angivna villkoren uppfylls kan agenten automatiskt genomföra köpet.¹⁶ En agent med lägre behörighet kan fungera som en assistent som samlar in, strukturerar och förmedlar information för att konsumenten själv sedan ska kunna göra betalningen.¹⁷

AI-agenter har möjlighet att förbättra shoppingupplevelsen för konsumenter. Men det finns risker med att konsumenterna inte fullt ut förstår vilka behörigheter de ger agenten. Det finns också risker med att agenten gör felaktiga eller oönskade transaktioner. Konsumenter måste därför vara uppmärksamma på vilka behörigheter de ger en AI-agent. Samtidigt ska näringsidkare som tillhandahåller AI-agenter följa relevant lagstiftning som skyddar konsumenter, inklusive EU:s AI-förordning vars flesta bestämmelser tillämpas från och med den 2 augusti 2026.¹⁸

---

¹⁴ [Embedded finance](#) (De Nederlandsche Bank).

¹⁵ [Big Firms Bet on Agentic Artificial Intelligence \(AI\) in Payments](#) (Federal Reserve Bank of Atlanta).

¹⁶ [Announcing Agent Payments Protocol](#) (Google), hämtad 2026-02-19.

¹⁷ [Not just token gestures – speech by Sarah Breeden](#) (Bank of England).

¹⁸ Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) 2024/1689 av den 13 juni 2024 om harmoniserade regler för artificiell intelligens.

Etablerade aktörer erbjuder open banking-tjänster

EU:s andra betaltjänstdirektiv (PSD2) gör det möjligt för tredjepartsleverantörer av finansiella tjänster, att med konsumentens samtycke, få tillgång till dennes bankinformation. Det kan vara information om transaktioner och kontouppgifter, eller att initiera betalningar som går direkt mellan bankkonton (konto-till-konto), så kallad open banking. Syftet med PSD2 var bland annat att förbättra konkurrensen på betalningsmarknaden.¹⁹ Villkoren för open banking-aktörer kan komma att förbättras med ett nytt betaltjänstregelverk inom EU, vilket du kan läsa mer om i faktarutan "Nytt betaltjänstregelverk" i avsnitt 2.10.

Genom att köpa upp företag som specialiserat sig på denna typ av lösningar har kortnätverken Mastercard och Visa gett sig in i open banking-marknaden. De har på så sätt fått tillgång till teknik, kunder och tjänster som de integrerar i sina nätverk.²⁰

När kortnätverken erbjuder tjänster för open banking kan de använda processer och ramverk som redan är etablerade för kortbetalningar, exempelvis rörande kundupplevelsen, konsumentskydd samt tvistehantering vid reklamationer och returer, vilket å ena sidan kan innebära fördelar för konsumenterna. Å andra sidan kan det leda till konkurrensen begränsas.

EU-beslut öppnar för konkurrens inom kontaktlösa mobilbetalningar

Några av världens största teknikföretag, som kontrollerar operativsystemen för smarta telefoner, erbjuder även digitala plånböcker som exempelvis Apple Pay och Samsung Pay. De används bland annat för köp i butik, där man integrerar ett digitalt kort i den digitala plånboksappen som man kan blippa mot en betalterminal. Detta betalsätt har snabbt blivit väldigt välanvänt i Sverige på kort tid, vilket du kan läsa mer om i avsnitt 1.1.

År 2024 slog EU-kommissionen fast att Apple hade begränsat konkurrensen inom betalningar med mobilen genom att låsa tekniken som möjliggör betalningar med blippfunktionen i telefonen till Apple Pay. Nu har Apple tvingats öppna tekniken för tredjepartsleverantörer. Det innebär att fler företag får tillgång till den teknik som krävs för att skapa egna appar för kontaktlösa betalningar till iPhones och som därmed kan konkurrera med Apple Pay.²¹ Flera aktörer har lanserat sådana betalningar, eller annonserat planer på att göra det, däribland Swish och Vipps MobilePay AS (Vipps MobilePay).²² Fördelen för konsumenterna och handlarna är att det blir bättre konkurrens, vilket kan innebära att kostnaden för att ta emot betalningar minskar.

---

¹⁹ [PSD2 möjliggör ökad konkurrens](#) (Riksbanken).

²⁰ [Mastercard expands open banking reach with acquisition of AiiA](#) (Mastercard), [Kortjätten köper Tink](#) (Svenska Dagbladet).

²¹ [Commission accepts commitments by Apple opening access to 'tap and go' technology on iPhones](#) (EU-kommissionen).

²² [Vipps MobilePay launches tap to pay across the Nordics](#) (Vipps MobilePay), [Tap to pay with Swish](#) (Swish), hämtad 2026-02-19.

1.5 Nya former av pengar utvecklas

Hur vi betalar och hur betalningar hanteras i den tekniska infrastrukturen är under ständig förändring. Men även pengarna vi använder förändras. De senaste åren har två nya former av pengar diskuterats mycket internationellt: digitala pengar utgivna av en centralbank och som skulle vara tillgängliga för allmänheten samt stablecoins, som är en form av krypto-tillgång som ges ut av privata aktörer.

Traditionella pengar är utgivna av centralbanker och affärsbanker

I Sverige är pengar ofta synonymt med vad man har på sitt bankkonto. Dessa pengar kallas affärsbankspengar och är utgivna av banken. I praktiken är de en fordran på banken, det vill säga att banken har en skuld till den som har pengarna på kontot. Men det finns även pengar som Riksbanken ger ut, så kallade centralbankspengar. Den typ av centralbankspengar som de flesta känner till är sedlar och mynt. En annan form av centralbankspengar är centralbanksreserver, det vill säga pengar som banker och andra finansiella institut har hos Riksbanken på konton i betalningssystemet RIX. De används av de finansiella instituten när de betalar varandra.

Ny teknik har lett till initiativ för att införa nya former av digitala pengar, såväl privata som centralbanksutgivna. Centralbanker undersöker möjligheten att ge ut digitala centralbankspengar till allmänheten, och bland de privata initiativen har framför allt stablecoins fått stor uppmärksamhet de senaste åren.

Euroområdet utvecklar digitala centralbankspengar till allmänheten

Den europeiska centralbanken (ECB) har kommit långt i sitt arbete med att utveckla en digital euro, en typ av digitala pengar som ges ut av ECB och är tillgängliga för allmänheten – ungefär som en digital variant av sedlar och mynt.²³ För närvarande förhandlas även ett lagförslag om en digital euro i rådet och Europaparlamentet. Det måste finnas ett sådant juridiskt ramverk för att ECB ska kunna ge ut en digital euro. Om det kommer på plats bedömer ECB att en digital euro kan lanseras och ges ut 2029. Arbetet har påskyndats av den geopolitiska utvecklingen och behovet av en betalningsinfrastruktur som inte är beroende av aktörer utanför Europa.

Mellan åren 2017 och 2023 utredde Riksbanken ekonomiska, juridiska och tekniska frågeställningar kopplade till en digital version av den svenska kronan, även kallad e-krona. Den statliga Betalningsutredningen, som undersökte statens roll på betalningsmarknaden, ansåg 2023 att det då inte fanns tillräckliga samhällsbehov för Riksbanken att ge ut en e-krona.²⁴ Utredningen påtalade dock att utvecklingen går snabbt och att ekonomiska, politiska och tekniska förändringar kan göra att det behövs en ny bedömning. Sedan 2023 har Riksbankens fokus därför legat på att analysera och följa det internationella arbetet med digitala centralbankspengar, i synnerhet den digitala euron.

---

²³ Läs mer om digital euro på [Digital euro](#) (ECB), hämtad 2026-02-19.

²⁴ [Betalningsutredningen](#) (Regeringen).

Riksbanken anser att ECB:s snabba potentiella lansering av en digital euro nu motiverar en diskussion om hur en digital euro kan påverka Sverige samt vilka lagändringar som skulle behövas för att riksdagen ska kunna ta beslut att Riksbanken får ge ut en e-krona. Detta är viktigt för att inte hamna i ett läge där den svenska kronan och Sverige riskerar att tappa i konkurrenskraft mot euroområdet. Det kan du läsa mer om i avsnitt 3.8.

Stablecoins kan effektivisera betalningar men medför risker

Stablecoins ges ut av privata aktörer och är en form av kryptotillgång som är tänkt att hålla ett stabilt värde, ofta i förhållande till en nationell valuta som amerikanska dollar. Innehav av en stablecoin innebär en fordran på utgivaren, på samma sätt som bankinlåning är en fordran på en bank. För att det ska fungera som avsett behöver utgivaren ha tillräckligt med likvida tillgångar för att ersätta innehavaren när denne vill lösa in sin fordran. Stablecoins har hittills haft en begränsad praktisk användning utanför kryptovärlden, men intresset hos marknadsaktörer i den traditionella finansiella sektorn har ökat på senare tid tack vare ett uttalat politiskt stöd i USA och en tydligare reglering i många länder, inklusive EU. Stablecoins har inte en stark konkurrensfördel i ett land som redan har ett välutvecklat betalningssystem. Men de skulle eventuellt kunna användas för att göra betalningar mellan länder billigare och snabbare och fungera som betalningsmedel vid handel med tokeniserade tillgångar – det vill säga traditionella tillgångar, till exempel värdepapper, som omvandlats så att man kan handla med dem på programmerbara plattformar. Du kan läsa mer om stablecoins och hur de skiljer sig från andra tillgångar och pengar i fördjupningen ”Pengar i förändring – traditionella och nya former” i slutet av rapporten.

Men stablecoins kan också föra med sig risker, vilket diskuteras ingående i Riksbankens finansiella stabilitetsrapport.²⁵ Bland annat är konsumentskyddet begränsat. Om ett företag som ger ut stablecoins går i konkurs kan konsumentens tillgångar helt eller delvis gå förlorade. Innehav av stablecoins omfattas inte heller av den statliga insättningsgarantin. Om många vill lösa in sina stablecoins samtidigt kan det leda till att utgivarna tvingas sälja sina reserver snabbt. Det kan skapa massförsäljning, vilket i sin tur kan göra det svårt för utgivarna att betala tillbaka det nominella värdet av stablecoins i bankpengar. Det finns även risk att pengar försvinner vid tekniska fel eller operativa störningar, och det är inte givet att utgivarna tar ansvar för förluster vid till exempel obehörig åtkomst eller kontohackning.

Vissa risker hänger också ihop med den geopolitiska utvecklingen. Under senare tid har det europeiska beroendet av de amerikanska kortnätverken Visa och Mastercard diskuterats utförligt. Ett stort genomslag för exempelvis stablecoins kontrollerade av stora amerikanska aktörer i Europa och Sverige skulle kunna bli ytterligare ett sådant beroende i betalningsinfrastrukturen.

I extremfall skulle också en mycket stor användning av stablecoins i en annan valuta kunna undergräva möjligheten att bedriva en självständig penningpolitik.

---

²⁵ [Finansiell stabilitetsrapport 2025:2](#) (Riksbanken).

1.6 Geopolitisk osäkerhet leder till regionalisering

Den geopolitiska osäkerheten har fått länder och regioner att fundera på hur de kan göra sig mindre beroende av omvärlden. Det har bidragit till fler lokala betalningslösningar, vilket avviker från det som länge har varit den dominerande trenden: globalisering och standardisering.

Regionala betalningssystem växer fram

Regionalisering innebär att olika geografiska regioner strävar efter att använda egna, lokala betalningslösningar, infrastrukturer och standarder. Orsakerna kan vara flera. Det kan handla om att man ser effektiviseringsmöjligheter med en egen lösning och ny teknik men det kan också handla om att minska beroendet till andra länder. Inom EU arbetar man exempelvis för att uppnå strategisk autonomi, vilket innebär att centrala samhällsfunktioner såsom betalningar inte ska vara helt beroende av utomeuropeiska aktörer. ECB:s arbete med en digital euro kan bland annat ses i ljuset av denna ambition och är ett exempel på ett regionalt betalningssystem som är under utveckling. Du kan läsa mer om utvecklingen av digital euro i avsnitt 1.5.

Ett annat exempel är Southern African Development Community Real Time Gross Settlement (SADC-RTGS). Det är ett system för betalningar mellan banker i 16 länder²⁶ i södra Afrika. Huvudsyftet med SADC-RTGS är att stödja den regionala integrations- och utvecklingsagendan samt att stärka finansiell integration i regionen.²⁷

Ett tredje exempel är System for Transfer of Financial Messages (SPFS), ett betalningsmeddelandesystem som Ryssland driver sedan 2014. Systemet utvecklades efter de sanktioner som EU och andra länder införde mot landet. I systemet deltar bland andra Kina och Iran. Genom SPFS kan Ryssland fortsätta bedriva handel och göra finansiella transaktioner trots sanktioner och att landet har stängts av från det globala meddelandesystemet Swift.²⁸

En risk med regionalisering är att olika tekniska lösningar inte alltid är kompatibla med varandra. I förlängningen kan det leda till att ekonomin fragmenteras ytterligare genom att handel och investeringar intensifieras inom vissa regioner där betalningssystemen är kompatibla, medan sammanlänkningarna mellan andra regioner minskar. På så sätt kan regionalisering och uppdelning av betalningssystemen bidra till en mer splitt-rad världsekonomi.²⁹

---

²⁶ Angola, Botswana, Eswatini, Komorererna, Lesotho, Madagaskar, Malawi, Mauritius, Moçambique, Namibia, Seychellerna, Sydafrika, Tanzania, Zambia, Zimbabwe, Demokratiska republiken Kongo, se [Regional Settlement Services](#) (South African Reserve Bank), hämtad 2026-02-19.

²⁷ [SADC celebrate the 10 Year Anniversary of the RTGS in Maputo, Mozambique](#) (South African Development Community).

²⁸ [Polarisering och fragmentering i den globala betalningsinfrastrukturen](#) (Riksbanken).

²⁹ [Goeconomic Fragmentation and the Future of Multilateralism](#) (IMF).

Nationella kortnätverk – ett sätt att ha större kontroll över betalningarna

Flera europeiska länder, däribland Danmark och Norge, har egna nationella kortnätverk som gör dem mindre beroende av de amerikanska kortnätverken Visa och Mastercard. Det ger även länderna större kontroll att göra ändringar i sina betalningssystem via lagstiftning eller nationella överenskommelser. Totalt sett har antalet nationella kortnätverk inom EU dock minskat på senare år, huvudsakligen eftersom internationella kortnätverk har fått en allt starkare ställning på marknaden.³⁰ Eftersom Sverige saknar ett nationellt kortnätverk är vi beroende av Visa och Mastercard för våra kortbetalningar. Samtidigt har vi nationella betalningslösningar som Swish. Swish ägs av svenska banker och använder Riksbankens infrastruktur för att göra betalningar. Fler lösningar för snabba betalningar baserade på europeisk infrastruktur skulle dock kunna utvecklas om bankerna erbjöd andra tjänster för omedelbara betalningar än Swish. Det kan du läsa mer om i avsnitt 2.3.

---

³⁰ [Report on card schemes and processors](#) (ECB).

2 Hur säkra, effektiva och tillgängliga är betalningar?

Betalningar i Sverige är överlag säkra, effektiva och tillgängliga. Digitaliseringen har gjort dem smidigare och säkrare, men samtidigt mer sårbara för störningar och avbrott i datakommunikationen. Dessutom har utvecklingen försvårat för personer som upplever digitalt eller finansiellt utanförskap, till exempel för att man inte kan använda internetbaserade tjänster eller få tillgång till ett betalkonto.

2.1 Samverkan gör betalningssystemet motståndskraftigt

Riksbanken bedömer att motståndskraften i betalningssystemet generellt är hög och att systemets centrala aktörer har stärkt sin förmåga att hantera störningar och kriser. Riksbanken arbetar tillsammans med aktörerna för att stärka motståndskraften ytterligare, nu med mer fokus på ett läge med höjd beredskap och ytterst krig. Men det är inte bara myndigheter och aktörer inom den finansiella sektorn som bidrar till beredskapen i betalningssystemet – även hushåll och företag i exempelvis handeln och tjänstesektorn har en viktig roll att spela.

Riksbankens ansvar för ett säkert betalningssystem

Riksbanken ansvarar för att allmänheten kan göra betalningar vid frestida krissituationer och höjd beredskap. Detta ansvar hanteras i nära samverkan med de företag som Riksbanken har pekat ut som särskilt viktiga för betalningar i Sverige. Arbetet bedrivs inom samverkanstrukturen Civil Beredskap Betalningar (CBB), som Riksbanken

leder och där företagen och även Riksgälden ingår. Riksbanken har tagit fram föreskrifter³¹ som ställer krav på att företagen ska kunna upprätthålla sin betalningsverksamhet vid frestida krissituationer och höjd beredskap.³²

Offlinebetalningar med kort ska fungera vid halvårsskiftet 2026

Under förra året har Riksbanken, tillsammans med en större grupp marknadsaktörer, nått en överenskommelse³³ som ska göra det möjligt att betala för livsnödvändiga varor med kort även vid störningar i datakommunikationen, så kallade offlinebetalningar³⁴. Detta innebär att det går att köpa livsnödvändiga varor som mat, mediciner och drivmedel med fysiska kort och tillhörande pinkod även när internet ligger nere. Det är många aktörer som inte omfattas av Riksbankens föreskrifter som valt att bidra till lösningen, vilket är positivt för Sveriges samlade civila beredskap. Det är ett viktigt steg i arbetet med att stärka beredskapen för betalningar. Målet är att offlinebetalningar ska fungera vid halvårsskiftet 2026, vilket Riksbanken lyfte i Betalningsrapporten 2025. Riksbanken kommer att fortsätta arbetet med att möjliggöra offlinebetalningar även för andra betalsätt efter 1 juli 2026. Det kan du läsa mer om i avsnitt 3.5.

Företag som är viktiga för betalningar har stärkt sin krisberedskap

Under 2025 genomförde Riksbanken en första övervakningsomgång av hur företagen som omfattas av Riksbankens beredskapsföreskrifter uppfyller kraven. Riksbanken inhämtade då information från de tolv företag som omfattas av föreskrifterna, för att få en övergripande bild av hur de arbetar med områdena i föreskrifterna. Riksbanken avgränsade övervakningen till kraven som rör frestida kriser – det vill säga inte krav som gäller vid höjd beredskap. Riksbanken bedömer att företagen i tillräcklig utsträckning lever upp till kraven. I samband med övervakningen 2026 kommer Riksbanken fokusera på kraven som rör höjd beredskap, exempelvis om Sverige skulle befinna sig i krig.

Företagen arbetar aktivt med att ytterligare stärka sin beredskap

Riksbanken är positiv till att de företag som måste följa Riksbankens beredskapsföreskrifter aktivt deltar i arbetet för att kunna upprätthålla sin betalningsverksamhet i kris och krig. Det är avgörande för att skapa den motståndskraft som krävs utifrån totalförvarsbeslutet 2025–2030³⁵ och utgångspunkterna för totalförsvaret 2025–2030³⁶. I dessa framgår att planeringen för det civila försvaret ska utgå från att Sverige kan utsättas för ett väpnat angrepp. Sverige ska också kunna hantera ett krig i Europa som allvarligt påverkar viktiga samhällsfunktioner under minst tre månader.

³¹ Riksbankens föreskrifter och allmänna råd (RBFS 2023:3 om företag av särskild betydelse för genomförandet av betalningar under frestida krissituationer och vid höjd beredskap).

³² De företag som omfattas av föreskrifterna är banker, företag som har verksamhet med betalapplikationer, elektronisk identifiering, betalningsinfrastruktur samt förvaring, uppräknig och transport av kontanter.

³³ [Offlinebetalning med kort ska vara möjligt senast 1 juli 2026](#) (Riksbanken).

³⁴ En beskrivning av hur offlinebetalningar fungerar finns i [Betalningsrapport 2025](#) (Riksbanken), s. 31-32.

³⁵ Totalförsvaret 2025–2030 (Prop. 2024/25:34) (Regeringen).

³⁶ Utgångspunkter för totalförsvaret 2025–2030. FM2025-19772:2 och MCF 2025–08877 (Myndigheten för civilt försvar).

Ytterligare en slutsats är att det civila försvaret behöver stärkas och att arbetet behöver intensifieras. Riksbankens bedömning är att det är prioriterat att fortsätta stärka beredskapen för allmänhetens betalningar. Det innebär att företagen behöver vidta såväl enskilda som gemensamma åtgärder för att stärka motståndskraften på den svenska betalningsmarknaden. Det kommer att medföra kostnader för företagen som omfattas av Riksbankens beredskapsföreskrifter. Samtidigt kommer Riksbanken fortsatt, i möjligaste mån, sträva efter att kostnaderna ska vara proportionerliga i förhållande till målet för totalförsvaret.

Riksbanken uppdaterar föreskrifterna för företagens beredskap

Riksbanken arbetar nu med att uppdatera föreskrifterna om beredskap, och tillhörande allmänna råd, som företag som är särskilt viktiga för betalningar ska följa. I det arbetet analyserar Riksbanken dels om det finns andra företag som bör omfattas av föreskrifterna, dels om kraven i dem bör utvecklas och konkretiseras. Riksbanken fokuserar särskilt på kraven som rör höjd beredskap. Riksbankens mål är att uppdateringen ska göra det tydligare vilket arbete som krävs från företagen för att de ska uppfylla kraven. De nya föreskrifterna och allmänna råden planeras att träda i kraft 1 januari 2027.

Förslag om ny funktion för operativ krishantering

Om det uppstår allvarliga störningar i viktiga finansiella tjänster kan det i värsta fall leda till en samhällskris. För att motverka det föreslår regeringen i en proposition att det ska införas en ny funktion för operativ krishantering i den finansiella sektorn.³⁷ Enligt förslaget ska funktionen vara på plats den 1 juli 2026, och Riksbanken ska få ansvaret att leda funktionens verksamhet. Utöver Riksbanken ska Finansinspektionen, Riksgälden och vissa företag inom den finansiella sektorn ingå i funktionen. Även andra aktörer som har relevanta kunskaper eller resurser ska kunna bjudas in.

Riksbanken är positiv till förslaget och ser över hur en sådan funktion kan implementeras. En funktion för krishantering kommer att göra det lättare att hantera allvarliga driftstörningar och minska risken för att de leder till en samhällskris. Funktionen kommer också bidra till att stärka samverkan mellan företag och myndigheter och tydliggöra ansvarsfördelningen mellan dem.

Företag kan bidra till ökad beredskap i betalningssystemet

Företag inom handeln och tjänstesektorn kan hjälpa till att öka beredskapen i betalningssystemet genom att erbjuda flera betalsätt. Därigenom förbättrar de sina egna möjligheter att ta emot betalningar även om det uppstår störningar i något betalsätt. I Riksbankens enkätundersökning om småföretagens syn på betalningar uppger de flesta företag att de erbjuder tre eller fler betalsätt, vilket Riksbanken bedömer som positivt. Kontanter och Swish är de vanligaste reservlösningarna om den ordinarie internetuppkopplingen inte skulle fungera. Samtidigt är det värt att notera att Swish i dagsläget också förutsätter någon form av internetuppkoppling.

³⁷ [En ny funktion för operativ krishantering i den finansiella sektorn](#) (Prop. 2025/26:116) (Regeringen).

Allmänheten kan bidra till ökad beredskap i betalningssystemet

Även allmänheten kan bidra till beredskapen i betalningssystemet. Alla har ett ansvar att förbereda sig för en krissituation så långt det är möjligt. Ju fler som kan klara sig själva, desto bättre förutsättningar får samhället att hjälpa dem som har det svårast, exempelvis äldre eller sjuka. En viktig del av denna förberedelse handlar om möjligheten för hushåll att genomföra betalningar även när betalningssystem inte fungerar som vanligt. Att kunna betala på olika sätt ökar motståndskraften i samhället och minskar sårbarheten vid störningar i betalningsinfrastrukturen.

Kontanter spelar en viktig roll, särskilt i situationer där digitala betalningslösningar inte är tillgängliga. I Riksbankens enkätundersökning "Svenska folkets betalningsvanor" svarade ungefär åtta av tio att de har kontanter hemma. Hur mycket kontanter man bör ha hemma och Riksbankens rekommendationer riktade till hushåll kan du läsa mer om i avsnitt 3.4.

För att hjälpa till att hålla i gång kontanthantering under normala förhållanden, så att den även kan fungera i en krissituation eller ytterst krig, rekommenderar Riksbanken hushållen att regelbundet använda kontanter vid betalningar.³⁸ På så sätt blir det också lättare för både hushåll och företag att känna igen äkta sedlar och mynt. Om hushåll och företag är vana vid att använda kontanter blir det enklare att använda dem även vid en störning.

2.2 Betalningsinfrastrukturen fungerar väl

Den svenska betalningsinfrastrukturen fungerar väl. Under 2025 har det varit förhållandevis få avbrott i viktiga tjänster och betalningsinfrastrukturen. Enskilda banker har dock upplevt störningar som påverkat deras kunders möjligheter att betala. Fler typer av företag kan nu delta i betalningsinfrastrukturen, vilket är bra för innovation och konkurrens. Att fler företag kan avveckla betalningar i Riksbankens system RIX minskar också vissa risker. Av den anledningen vore det positivt om även kortbetalningar avvecklades i RIX.

Betalningsinfrastrukturen är betalningsmarknadens fundament

Betalningsinfrastrukturen består av system, regelverk och tjänster som stöder betaltjänstleverantörer med att skicka, clara eller avveckla betalningar. Ramverken för betalningsinfrastrukturen bestäms i lag, bland annat lagen (2024:114) om clearing och avveckling av betalningar. I Sverige är bland andra Bankgirot, Getswish AB och Riksbanken centrala aktörer i betalningsinfrastrukturen. Regler för hur betalningar ska struktureras och genomföras utvecklas främst av standardiseringsorganisationer som

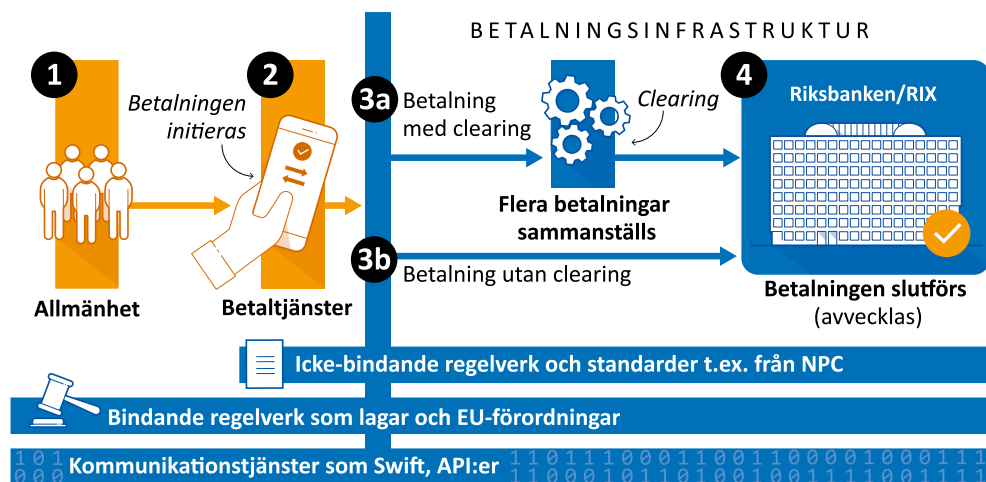
---

³⁸ [Riksbankschefen: Använd kontanter av beredskapsskäl](#) (Riksbanken).

Nordic Payments Council. Infrastrukturen understöds också av leverantörer av teknik- och kommunikationstjänster som exempelvis Swift.

Betalningar mellan finansiella institut sker oftast på konton hos Riksbanken i betalningssystemet RIX. RIX består av två tjänster: RIX-RTGS för stora och aggregerade betalningar och RIX-INST för styckvisa omedelbara betalningar.

Figur 1. Betalningsinfrastrukturen

- (1) Privatpersoner, företag eller myndigheter behöver göra en betalning.
- (2) Betalningen görs via en tjänst från banken eller en annan betaltjänstleverantör.
- (3) Betalningen processas i betalningsinfrastrukturen: a) Med clearing (till exempel banköverföringar): flera betalningar samlas hos Bankgirot innan de skickas vidare till avveckling. b) Utan clearing (till exempel Swish): betalningen skickas direkt, en och en, till avveckling.
- (4) Själva överföringen mellan bankerna sker i RIX – Riksbankens system där bankerna har sina konton.

Få avbrott i betalningsinfrastrukturen

Under 2025 har betalningsinfrastrukturen haft få störningar. Riksbankens betalningssystem RIX hade vissa störningar i IT-driften som medförde ett par kortare avbrott i RIX-RTGS. Det gjorde att Riksbanken inte kunde nå sitt mål om att systemet skulle vara tillgängligt minst 99,85 procent av tiden under förra året. Tillgängligheten blev i stället 99,78 procent. Åtgärder har vidtagits för att minska risken för att samma typer av störningar inträffar igen.

Bankgirot hade en god tillgänglighet under året med endast ett fåtal driftstörningar. Dessa berodde på operationella incidenter hos underleverantörer. Dessutom drabbades både BankID och Swish under våren 2025 av flera driftstörningar som berodde på överbelastningsattacker (eng. Distributed-Denial-of-Service, DDoS). Sedan dess har deras skydd förbättrats och attackerna har minskat, vilket inneburit en högre tillgänglighet i infrastrukturen under hösten.

Betalningar hotas av cyberangrepp

Under hösten 2025 minskade cyberattackerna mot den finansiella infrastrukturen jämfört med våren samma år, men hotbilden kvarstår. Det är framför allt överbelastningsattacker som hotar infrastrukturen. Samtidigt har skyddet mot sådana attacker förbättrats, vilket har bidragit till att de har kunnat hanteras effektivt. Ett starkt fokus på att förebygga och hantera cyberhot är centralt för att öka motståndskraften.³⁹ Ett växande problem är också att hotaktörer snabbt utnyttjar nya tekniska sårbarheter samtidigt som AI används i bedrägliga syften, vilket bland annat Bankföreningen har beskrivit i sin hotbilsbedömning.⁴⁰

Fler typer av aktörer kan använda betalningsinfrastrukturen

Ändringar i europeisk lagstiftning har gjort att fler typer av aktörer fått möjlighet att delta i betalningsinfrastruktur som Riksbankens betalningssystem RIX och Bankgirot.⁴¹ Nu kan även betalningsinstitut och institut för elektroniska pengar ansöka om att bli deltagare i sådana system. Det innebär att de nu kan delta i RIX, men med vissa begränsningar för att upprätthålla säkerheten i systemet.⁴² Det stärker förutsättningarna för konkurrens och innovation på betalningsmarknaden. Att fler och nya aktörer deltar i betalningsinfrastrukturer som RIX kan dock innebära risker. Särskilt om deltagarna inte har tillräckliga rutiner och processer för att hantera oväntade situationer så som incidenter, störningar i kommunikation eller andra händelser som påverkar betalningssystemet. För att hantera riskerna ställer Riksbanken höga krav på deltagarna och följer löpande upp att de följer kraven.

Avveckling via en centralbank minskar riskerna i betalningssystemet

I Sverige betalar de allra flesta med pengar utgivna av en affärsbank, det vill säga de pengar man har på sitt bankkonto. När vi gör swishbetalningar, betalar räkningar, e-fakturor eller autogiron avvecklas, det vill säga slutförs, dessa betalningar i Riksbankens system RIX. Kortbetalningar med kort anslutna till kortnätverken Visa och Mastercard, som är bland de vanligaste betalsätten i Sverige, avvecklas däremot i privatägda utländska affärsbanker. Att avveckla betalningar i affärsbanker är mer riskfyllt än att avveckla dem i Riksbankens system. Det har att göra med att Riksbanken inte kan gå i konkurs och det finns därmed inte någon kreditrisk förknippad med avvecklingen i Riksbankens system.

Eftersom kortbetalningar står för över 90 procent av betalningarna i butik kan störningar i avvecklingen av kortbetalningar få allvarliga konsekvenser i det finansiella systemet. Kortbetalningar i vissa andra länder och valutor som exempelvis brittiska pund avvecklas redan i dag till stor del i centralbankspengar. För att öka säkerheten i det svenska betalningssystemet har Riksbanken nu inlett en dialog med Visa och

---

³⁹ Riskerna i den finansiella infrastrukturen beskrivs mer ingående i [Finansiell stabilitetsrapport 2025:2](#) (Riksbanken).

⁴⁰ [Hotbilsbedömning för Sveriges banker](#) (Svenska Bankföreningen).

⁴¹ EU:s direktiv om slutlig avveckling (s.k. Finalitydirektivet) som genomförts i lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden.

⁴² Beskrivningen av de särskilda kraven och begränsningarna finns i [Villkor för RIX och penningpolitiska instrument](#).

Mastercard om rutinerna för avveckling av kortbetalningar i Sverige. Riksbanken anser att dessa betalningar i framtiden ska avvecklas i Riksbankens betalningssystem RIX. Detta skulle bidra till att betalningar i Sverige blir säkrare och även mindre beroende av utländska aktörer.

FAKTA – Riksbanken vill använda de europeiska plattformarna T2 och T2S för betalningar

Riksbanken beslutade under 2024 att gå vidare i arbetet med att börja använda den europeiska tekniska plattformen T2 för att göra betalningar i RIX-RTGS. RIX-RTGS är Riksbankens system för stora betalningar i svenska kronor. Det används för betalningar mellan banker och andra finansiella aktörer. Målet är att sluta ett avtal med eurosystelet under 2026 för att kort efter det börja implementera T2. Övergången är planerad till 2030 och beräknas kräva betydande anpassningar av både system och processer hos såväl Riksbanken som hos de institut som använder RIX-RTGS.

När Riksbanken övergår till T2-plattformen går vi från en nationell lösning till en gemensam europeisk infrastruktur. Det väntas stärka säkerheten och stabiliteten i RIX-RTGS genom att det kommer att finnas driftplatser i olika delar av Europa, som ger ett bättre cyberskydd. Samtidigt innebär övergången att Riksbanken får mindre direkt inflytande över systemet och behöver anpassa sig till gemensamma europeiska standarder och regelverk. För att kunna fortsätta avveckla betalningar om T2 inte är tillgängligt, exempelvis vid en kris- eller krigssituation, kommer Riksbanken att utveckla en nationell beredskapslösning.

Sedan tidigare har Riksbanken även fattat ett inriktningsbeslut om att den svenska kronan på sikt ska göras tillgänglig för värdepapperstransaktioner på den europeiska plattformen T2S. Ett arbete pågår för närvarande med att etablera en tidplan och organisation för att övergå till T2S. Detta görs i ett samarbete mellan Riksbanken och den svenska värdepapperscentralen Euroclear Sweden.

2.3 Omedelbara betalningar är effektiva men utbudet är begränsat och de medför risker som behöver hanteras

Omedelbara betalningar innebär att pengarna kommer in på mottagarens konto inom några sekunder. Dessa typer av betalningar är effektiva och har många fördelar för både avsändaren och mottagaren. I Sverige har de flesta bankkunder tillgång till omedelbara betalningar via Swish. I övriga Norden och euroområdet är det möjligt att göra omedelbara betalningar direkt i internetbanken. I Sverige erbjuder bankerna inte denna tjänst, trots att de tekniska förutsättningarna finns, och vi riskerar därmed att hamna efter i utvecklingen. Samtidigt för snabbare betalningar med sig risker, inte minst för bedrägerier, som måste hanteras.

RIX-INST öppnar för fler typer av omedelbara betalningar men bankerna har inte börjat erbjuda fler sådana betaltjänster

Sedan november 2024 har Riksbanken gjort det möjligt att göra andra typer av omedelbara betalningar än swishbetalningar i RIX-INST. Än så länge är det bara två mindre banker som dagligen skickar sådana betalningar. Här skiljer Sverige sig från andra länder i Norden och euroområdet. I Norge och Danmark erbjuder exempelvis nästan alla banker sina kunder omedelbara betalningar via mobil- eller internetbanken.⁴³ I euroområdet är banker nu skyldiga att erbjuda omedelbara betalningar via exempelvis internetbanken, om de erbjuder vanliga kontoöverföringar där. Du kan läsa mer om detta i avsnitt 1.3.

Riksbanken anser att fler banker bör erbjuda andra tjänster för omedelbara betalningar än Swish. Det vore bra för den svenska betalningsmarknaden och för svenska företag och hushåll. Det skulle också möjliggöra för tredjepartsleverantörer att kunna utveckla tjänster för omedelbara betalningar via open banking, vilket skulle vara gynnsamt för konkurrens, innovation och möjliggöra betalningslösningar som baseras på europeisk infrastruktur. Företagen har begränsad tillgång till omedelbara betalningar, eftersom de inte kan använda Swish för att betala till ett annat företag. Med omedelbara betalningar minskar både mellanhänder och transaktionstider. Det sänker de samhällsekonomiska kostnaderna för betalningar och gynnar både företag och konsumenter. För företagen innebär det dessutom bättre kontroll över kassaflödet och förbättrad likviditet. Det finns också en efterfrågan på dessa tjänster vilket bland annat Riksbankens enkätundersökning riktad till småföretag visar. Enligt undersökningen anser 56 procent av företagen att det är ganska viktigt eller mycket viktigt att pengarna kommer in på kontot omedelbart i stället för 1–3 dagar senare.

Riksbanken anser därför att deltagarna i RIX-INST, inte minst de stora bankerna, bör erbjuda sina kunder, både privatpersoner och företag, fler typer av omedelbara betalningar än Swish, exempelvis via internetbanken. Du kan läsa mer om Riksbankens ställningstaganden i denna fråga i avsnitt 3.6.

Även Kommerskollegium har i en analys konstaterat att Sverige ligger långt fram i användningen av omedelbara betalningar med mobilen, men att användningen koncentrerats till en aktör – Swish. Kommerskollegium menar att regelverken inom EU i hög utsträckning harmoniserats och att den tekniska infrastrukturen finns på plats, men att marknaden fortfarande är fragmenterad.⁴⁴

Sammanlänkning av tjänster och system kan effektivisera betalningar över landsgränser

I Europa driver marknadsaktörer flera initiativ för att koppla ihop olika lokala lösningar för omedelbara mobilbetalningar. Det europeiska bankinitiativet European Payments Initiative (EPI) arbetar till exempel tillsammans med bland annat betaltjänstleverantörer inom European Payments Alliance (EuroPA) och Vipps MobilePay för att det ska gå

⁴³ [Payments in the Nordics](#) (Danmarks Nationalbank).

⁴⁴ [Gränsöverskridande mobila betalningar i EU - vägar framåt för en fördjupad inre marknad](#) (Kommerskollegium).

att göra betalningar mellan deras olika betalappar. Initiativet har redan kopplat ihop flera betalappar i delar av södra Europa och siktar nu på att koppla samman dem med bland annat Vipps MobilePays tjänst Vipps. Swish deltar ännu inte i samarbetet och i Sverige kommer därför endast användare av Vipps att kunna ta del av den möjliga framtida tjänsten.⁴⁵ Det ligger i Sveriges intresse att möjliggöra utlandsbetalningar baserat på en svenskägd infrastruktur och betaltjänst. Riksbanken anser därför att Getswish och dess ägare bör verka för en sammanlänkning av Swish med motsvarande betaltjänster inom Norden och Europa, vilket du kan läsa mer om i avsnitt 3.7.

Även Riksbanken och andra centralbanker arbetar för att förbättra betalningar mellan länder och valutor. Tillsammans med ECB och Danmarks Nationalbank har Riksbanken arbetat fram en tjänst på ECB:s tekniska plattform TIPS som möjliggör omedelbara betalningar mellan olika valutor – i ett första steg mellan euro, svenska kronor och danska kronor. Banker och betaltjänstleverantörer som anslutit sig till RIX-INST kommer att kunna använda sig av tjänsten, som kallas TIPS Cross Currency, från och med juni 2026. För att bidra till bättre betalningar mellan länder uppmuntrar Riksbanken banker och andra betaltjänstleverantörer att ansluta sig till samarbetet kring TIPS Cross Currency.

ECB utforskar även möjligheterna att genomföra omedelbara betalningar mellan TIPS-plattformen och liknande plattformar utanför Europa, som Unified Payments Interface (UPI) i Indien och Nexus Global Payments som är en plattform som kopplar ihop flera asiatiska länders nationella system för omedelbara betalningar.⁴⁶

Att koppla ihop betaltjänster och betalningsinfrastruktur kan vara ett sätt att effektivisera betalningar mellan länder. Riksbanken anser att banker och andra betaltjänstleverantörer, däribland Swish och dess ägarbanker, inte har gjort tillräckligt i frågan och att de nu bör engagera sig i de initiativ som nu pågår både för betalningar inom Norden och inom EU.

Nytt regelverk bidrar till harmonisering av omedelbara utlandsbetalningar

Ett kommande icke-bindande regelverk (eng. payment scheme) från Nordic Payments Council, NPC One-Leg Out (Nolo), reglerar hur betalningar ska fungera från, till och mellan de skandinaviska valutorna. Regelverket innebär att processen och vilken information som ska ingå blir standardiserad och harmoniserad. Harmonisering innebär att man minimerar skillnaderna mellan hur man gör i olika länder. Det kommer i framtiden att finnas stöd för betalningar enligt Nolo-regelverket i Riksbankens system för omedelbara betalningar RIX-INST. Om bankerna börjar använda Nolo-regelverket bedömer Riksbanken att utlandsbetalningar kan bli säkrare och effektivare. Även transparensen vad gäller exempelvis kostnader kan då bli bättre eftersom betalare och mottagare skulle kunna se vilken kurs som betalningen växlats till och vilka kostnader

---

⁴⁵ Du kan läsa mer om detta på [Europeiska motsvarigheter till Swish vill möjliggöra betalningar över landsgränserna](#) (Riksbanken).

⁴⁶ [Eurosystem moves forward on work to connect TIPS with India's Unified Payments Interface and with Nexus Global Payments](#) (ECB).

som betalningen medför. Regelverket kommer att finnas på plats i november 2026 och Riksbanken uppmanar svenska banker att använda det.

Nya och ökade risker behöver hanteras

Omedelbara betalningar är effektiva eftersom pengarna når mottagaren omedelbart, men det gör det också enklare för kriminella att snabbt flytta pengar vid exempelvis bedrägerier. I takt med att fler betalningar blir omedelbara är det därför viktigt att banker och andra betaltjänstleverantörer har system för att skydda sina kunder mot bedrägerier, samt att de har penningtvättskontroller som fungerar för olika typer av omedelbara betalningar. Det är angeläget att nya tjänster inte gör det lättare att ägna sig åt penningtvätt, finansiera terrorism eller begå bedrägerier.

Ett sätt att arbeta för att bekämpa bedrägerier är att skapa ett extra lager av kontroll i betalningsflödet, till exempel genom funktioner som gör det möjligt att kontrollera att betalningen går till rätt mottagare (eng. Verification of Payee). Banker som erbjuder betalningar i euro är redan skyldiga att tillhandahålla detta men för betalningar i svenska kronor görs bara sådana kontroller i Swish och för betalningar till Bankgiro-nummer. I Swish presenteras betalningsmottagarens namn innan användaren godkänner betalningen, vilket ger en enkel form av mottagarkontroll. När EU:s nya betaltjänstförordning och tredje betaltjänstdirektiv träder i kraft i Sverige kommer krav på liknande kontroller för fler tjänster. Du kan läsa mer om det i avsnitt 2.10.

Omedelbara betalningar medför även andra risker som behöver hanteras.⁴⁷ Eftersom omedelbara betalningar görs i realtid kan det vara svårt för en betaltjänstleverantör att förutse hur mycket pengar som måste vara avsatta för sådana betalningar. Om många vill göra betalningar samtidigt kan det uppstå situationer där en betaltjänstleverantör inte har tillräckligt mycket pengar avsatta, vilket skulle kunna innebära att betalningar inte kan genomföras. Nya digitala verktyg kan hjälpa med att bättre förutse och hantera sådana situationer. I extrema situationer, som under en finanskris, kan pengar potentiellt flöda ut ur en bank mycket snabbt. Därför kan det exempelvis krävas nya rutiner som gör det möjligt för myndigheter att agera snabbt om en bank får allvarliga problem.

Omedelbara betalningar kan också öka riskerna för tekniska fel. En anledning är att det görs fler betalningar än i traditionella betalningssystem. Cyberrisker är också en utmaning för sådana digitala system. Avbrott i omedelbara betaltjänster, oavsett anledning, får dessutom snabbt märkbara konsekvenser för slutanvändaren eftersom betalningarna förväntas ske i realtid.

---

⁴⁷ Risker med omedelbara betalningar diskuteras närmre i [Fast payments offer economic benefits, but pose new challenges](#) (Riksbanken).

2.4 Betalningar mellan de nordiska länderna är inte tillräckligt effektiva

---

Riksbanken har länge påtalat att betalningar mellan länder behöver bli billigare, snabbare, tillgängligare och mer transparenta i linje med G20:s mål. Flera initiativ har tagits för att åstadkomma detta. Du kan läsa om några av dem i avsnitt 2.3. Samtidigt bedömer Riksbanken att mer behöver göras, inte minst vad gäller betalningar mellan de nordiska länderna.

Kostnaden för betalningar från Sverige till Danmark och Norge beror på vilken valuta som används

Många människor reser, arbetar och handlar över gränserna, vilket gör snabba och smidiga betalningar mellan Sverige och de övriga nordiska länderna viktiga. Om man vill göra en banköverföring till Danmark och Norge finns tre huvudsakliga alternativ som beror på vilken valuta som betalningen skickas i, vilket påverkar kostnaden för betalningen.

1. Betalning i danska och norska kronor

Det mest användarvänliga alternativet är att skicka betalningen i mottagarens valuta, det vill säga danska kronor (DKK) eller norska kronor (NOK). Betalarens bank använder sin egen växelkurs för att beräkna kostnaden i svenska kronor och sedan tillkommer vanligtvis en fast avgift på minst 50 svenska kronor. Mottagaren tar emot beloppet i sin egen valuta, och summan motsvarar det som betalaren har skickat. Dock kan mottagarens bank ta ut en ytterligare fast avgift från mottagaren. Detta alternativ är förutsägbart för betalaren, men kan bli dyrt vid mindre belopp om de fasta avgifterna utgör en stor del av det totala beloppet.

2. Betalning i euro

Om man skickar betalningen i euro (EUR) får inte banken ta ut någon fast avgift, till skillnad från betalningar i DKK eller NOK. Det regleras av SEPA-förordningen.⁴⁸ Mottagarens bank tar då emot beloppet i EUR och växlar det till den lokala valutan. Detta alternativ kan därför vara kostnadseffektivt vid mindre belopp, trots en extra valutaväxling. En nackdel med det är att betalaren inte vet i förväg exakt hur mycket pengar mottagaren får, eftersom det sker ytterligare en växling hos mottagarens bank till den lokala valutan.

3. Betalning i svenska kronor

Att skicka betalningen i svenska kronor innebär vanligtvis inga direkta kostnader för betalaren – varken växlingsavgift eller fast avgift. Däremot växlar mottagarens bank beloppet från SEK till DKK eller NOK, vilket kan medföra både en fast avgift och att mottagarens bank bestämmer en växelkurs. Detta alternativ är vanligtvis kostnadsfritt från Sverige, men likt det andra alternativet vet inte betalaren hur stort belopp som mottagaren får.⁴⁹

---

⁴⁸ [Single Euro Payments Area \(SEPA\)](#) (ECB), hämtad 2026-02-19.

⁴⁹ [Cross-border payments offered by the large Swedish banks: are they in line with G20 cost targets?](#) (Riksbanken).

Betalningar inom Norden är inte lika effektiva och snabba som mellan Norden och euroområdet

Riksbanken bedömer att betalningar över landsgränser behöver bli både snabbare och billigare, inte minst mellan de nordiska länderna. De stora bankerna, framför allt de som är verksamma i flera nordiska länder, har här ett särskilt ansvar. Bankernas arbete med att ta fram lösningar och tjänster för att underlätta för betalningar till och från andra nordiska länder har inte varit tillfredställande under de senaste åren. Riksbanken kommer därför inleda en dialog med marknaden om att betalningar inom Norden i nordiska valutor ska omfattas av samma princip som betalningar till eller från euroområdet, det vill säga att de ska kosta lika mycket som en betalning inom landet.

2.5 Fortsatta utmaningar för kontanterna

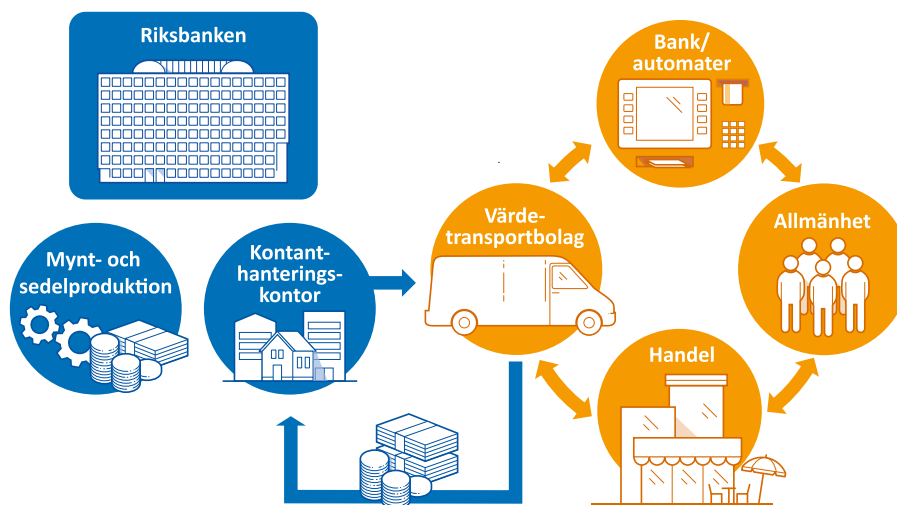
Kontanterna är fortfarande viktiga för samhället, både för vår beredskap och för att alla ska kunna betala. Regeringen har lämnat lagförslag som skulle stärka kontanternas ställning. Men Riksbanken bedömer att det ändå kvarstår vissa brister kopplade till kontanter och kontanttjänster. Problemen med Bankomats uttagsautomater under 2025 visade att det finns sårbarheter och saknas fungerande alternativ, vilket kraftigt minskade tillgången till kontanter under flera månader. Trots det levde bankerna upp till det lagstadgade målet att se till att alla i Sverige har tillgång till en uttagsplats inom ett rimligt avstånd.

Kontantkedjan upprätthålls i ett privat–offentligt samarbete

I kontantkedjan ingår insättning och uttag, transporter, sortering, uppräknig och lagring av kontanter. Kedjan börjar och slutar med Riksbanken som ger ut och löser in kontanter. Däremellan är det i huvudsak privata aktörer som banker, det bankägda företaget Bankomat och värdetransportbolaget Loomis Sverige AB (Loomis) som hantlar kontanterna, se figur 2.

Figur 2. Kontantkedjan

FAKTA – Riksbankens ansvar för kontanthantering

Riksbanken har ett övergripande ansvar för kontanthantering i Sverige. Det innebär att Riksbanken ska följa och analysera hur kontanter hanteras i Sverige. Vi gör det genom att bland annat ge ut denna rapport, regelbundet informera riksdagen och leda Betalningsrådet⁵⁰ där frågor om kontanthantering diskuteras. Riksbanken ska också samordna arbetet om det uppstår problem kopplat till tillgången till kontanter. Vi kan sammankalla relevanta aktörer, hitta lösningar och ge förslag på nya regler. Företag som bedriver verksamhet som påverkar tillgången till kontanter i Sverige måste också underrätta Riksbanken om de planerar att sluta med den verksamheten.

Driftstörningar hos Bankomat har minskat tillgången till kontanter i landet

Under flera år var Loomis det enda värdetransportbolaget som hanterade kontanter i Sverige,⁵¹ och Bankomat anlätade Loomis för att till exempel fylla på och tömma uttags- och insättningsautomater. Vid halvårsskiftet 2025 startade Bankomat egen värdetransportverksamhet och tog därmed över dessa uppgifter från Loomis vilket inledningsvis innebar stora problem för Bankomat. Mellan maj och september var upp till 30 procent av Bankomats uttags- och insättningsautomater ur funktion vid vissa tillfällen.⁵² Men enligt Post- och telestyrelsen, som kontrollerar att bankerna

⁵⁰ I Betalningsrådet deltar både privata aktörer, myndigheter och intresseorganisationer som är involverade på betalningsmarknaden. Se [Betalningsrådet](#) (Riksbanken), hämtad 2026-02-19.

⁵¹ År 2020 förvärvade Loomis Nokas Värdehantering AB som dessförinnan utförde motsvarande tjänster som Loomis. Se till exempel [Betalningsrapport 2021](#) (Riksbanken), s. 25–27.

⁵² [Bankomats stängda automater](#) (Riksbanken) och [Information om tidigare problem](#) (Bankomat), hämtad 2025-12-08.

tillhandahåller de kontanttjänster som de är skyldiga till,⁵³ klarade bankerna ändå att se till att människor kunde ta ut kontanter inom det avstånd som lagen kräver – maximalt 25 kilometer för 99,7 procent av befolkningen. Däremot observerade Post- och telestyrelsen att bankerna inte nådde upp till målet om att erbjuda tillräckligt många platser där man kan sätta in kontanta dagskassar i juli 2025. Ärendet överlämnades till Finansinspektionen som dock skrev av det, eftersom det inte fanns någon brist på platser för dagskasseinsättning nationellt varken vid tidpunkten då ärendet lämnades över eller dagen efter incidenten.⁵⁴

Enligt Länsstyrelsen i Dalarnas län, som bevakar tillgången till grundläggande betaltjänster, ledde Bankomats problem till att vissa län endast hade en eller ett fåtal uttagsautomater som var i drift. Länsstyrelsen bedömer att det nationella målet för uttagsplatser i stället till stor del kunde upprätthållas genom att Icabutiker räknas som uttagspunkter i statistiken över kontanttjänster. I december 2025 utgjorde Icabutikerna knappt 41 procent av de uttagsplatser som bankerna tillgodoser sig för att uppfylla sin skyldighet enligt lagkraven.⁵⁵ Utagsmöjligheterna i butikerna har dock begränsningar. Exempelvis går det bara att ta ut kontanter om du är kund i ICA Banken eller Swedbank och bara om butiken anser sig ha tillräckligt mycket kontanter i kassan.⁵⁶ Ingen av de andra bankerna som omfattas av lagkraven har avtal som gör det möjligt att ta ut kontanter i Icabutiker. Att Icabutiker räknas som fullgoda uttagspunkter innebär att en stor andel av uttagsplatserna i praktiken därmed inte är tillgängliga för de flesta bankkunder i landet. Det har bland annat kritiserats av Länsstyrelsen i Dalarnas län.⁵⁷

Post- och telestyrelsen konstaterade också att regelverket inte är helt ändamålsenligt för att tillgodose alla de behov av kontanttjänster som finns i samhället i en rapport från juni 2025.⁵⁸

Kvarvarande problem med reglerna för att alla ska ha tillgång till kontanter

Riksbanken bedömer att reglerna för tillgång till kontanter även har vissa svagheter i andra avseenden. För det första kan en eller ett fåtal kontantpunkter räcka för att uppfylla målen i större städer. Enligt Post- och telestyrelsens beräkningar skulle 838 uttagsplatser i Sveriges tre största städer kunna avvecklas, och bankerna skulle ändå leva upp till kraven i reglerna.⁵⁹ Det skulle däremot ha betydande effekter på kontantkedjans kapacitet, exempelvis vid stora störningar. Om antalet kontantpunkter i tätbefolkade delar av landet minskar kan reglerna därför behöva ändras. För det andra kan

---

⁵³ Enligt 13 § förordningen (2010:1008) om betaltjänster får andelen av befolkningen som har längre än 25 kilometer mellan folkbokföringsadressen och den närmaste platsen för kontantuttag vara högst 0,3 procent, och 1,22 procent för dagskasseinsättning. Kraven gäller på nationell nivå varför det kan vara sämre täckning på regional eller lokal nivå.

⁵⁴ Finansinspektions diarienummer 25-22379.

⁵⁵ [Bevakning av grundläggande betaltjänster 2025](#) (Länsstyrelsen i Dalarnas län), s. 12–13. Statistik för uttagsplatser är hämtad från Tillväxtverket Pupos Serviceanalys 2026-02-19.

⁵⁶ [ICAs kassa – kan jag ta ut och sätta in pengar?](#) (Ica Banken), hämtad 2026-02-19.

⁵⁷ [Bevakning av grundläggande betaltjänster 2025](#) (Länsstyrelsen i Dalarnas län), s. 12–13.

⁵⁸ [Återrapportering av PTS tillsyn av kontanttjänster](#) (Post- och Telestyrelsen), s. 6.

⁵⁹ [Återrapportering av PTS tillsyn av kontanttjänster](#) (Post- och Telestyrelsen), s. 29.

stora men glesbefolkade delar av landet stå utan kontanttjänster även om bankerna uppnår tillgänglighetsmålet nationellt. Länsstyrelsen i Dalarnas län konstaterar till exempel att 80 procent av de 0,3 procent som undantas från målet om att ha maximalt 25 kilometer till en plats för kontantuttag finns i fyra norrländska län. Det menar länsstyrelsen är problematiskt ur ett likvärdighetsperspektiv.⁶⁰ Samtidigt har just dessa län gynnats av de nuvarande reglerna för att antalet platser för kontantuttag eller dagskasseinsättning har minskat mindre där än i resten av landet, och i vissa fall till och med ökat.⁶¹

Ett ytterligare problem, som Riksbanken belyst i bland annat Betalningsrapporten 2025, är att insättningsautomater fungerar dåligt för att sätta in dagskassar. De har beloppsgränser på omkring 500–1 000 kronor per dag och tar inte emot mynt, men de godkänns ändå som fullgoda platser för dagskasseinsättningar enligt regelverken.⁶² Det räcker inte för många företag som tar emot kontanter. De kan inte heller ta ut mindre valörer i sedlar eller mynt i uttagsautomater, vilket behövs för växelkassar.⁶³

Regeringens lagförslag adresserar vissa av problemen

I lagrådsremissen ”Åtgärder för att stärka kontanternas funktionssätt” från december 2025 lämnar regeringen ett antal lagförslag som utgår från Kontantutredningen.⁶⁴ För det första föreslår regeringen att de stora bankerna ska bli skyldiga att tillhandahålla behovsanpassade tjänster för dagskassar och växelkassar till företag. Ett annat förslag är att privatpersoner ska ha tillgång till insättningstjänster enligt samma närhetsprincip som företag i dag har att sätta in dagskassar, det vill säga att endast en mindre andel av befolkningen, 1,22 procent, får ha längre än 25 kilometer till närmaste insättningsplats. Slutligen föreslår regeringen att livsmedelsbutiker och apotek ska bli skyldiga att ta emot kontanter med vissa undantag.

Riksbanken är positiv till förslagen i lagrådsremissen och bedömer att de kommer bidra till en mer hållbar kontantkedja. Riksbanken anser dock att regeringen och riksdagen bör överväga att även göra bemannade drivmedelsstationer skyldiga att acceptera kontanter. Det är viktigt ur ett beredskapsperspektiv eftersom drivmedel kan spela en viktig roll för exempelvis nödvändiga transporter i framtida kriser och vid höjd beredskap. I dag accepterar redan alla stora drivmedelskedjor med bemannade stationer kontanter, vilket gör att deras kostnader skulle bli låga om regeringen införde ett sådant krav.⁶⁵

Regeringen bör också överväga hur bankernas skyldighet att tillhandahålla uttagsplatser ska vara utformad, inklusive kraven på hur uttagsplatserna ska se ut. Du kan läsa mer om det i avsnitt 3.2.

⁶⁰ [Bevakning av grundläggande betaltjänster 2024](#) (Länsstyrelsen i Dalarnas län), s. 20.

⁶¹ Tillväxtverket Pupos Serviceanalys, hämtad 2026-01-14.

⁶² Se lagen (2010:751) om betaltjänster, förordning (2010:1008) om betaltjänster och PTSFS 2020:4.

⁶³ [Betalningsrapport 2025](#) (Riksbanken), s. 32–33.

⁶⁴ [Åtgärder för att stärka kontanternas funktionssätt](#) (Regeringen).

⁶⁵ Se [Riksbankens remissvar på Kontantutredningen](#) (Riksbanken).

Riksbanken har stärkt kontantförsörjningen

Under 2025 och början av 2026 har Riksbanken fortsatt att stärka kontantförsörjningen genom att öppna två nya kontantdepåer i Malmö respektive i Sundsvall. Depåerna kan användas av företag som har avtal med Riksbanken för att hämta ut och lämna in sedlar. För närvarande är det Bankomat och Loomis som har ett sådant avtal.⁶⁶ Riksbanken har under 2025 dessutom erbjudit dessa två företag att förvara, hämta ut och lämna in sedlar och mynt som ägs av Riksbanken i sina egna lokaler för att effektivisera kontanthanteringens ytterligare. På så sätt kan de minska sina kostnader för såväl transporter fram och tillbaka till Riksbanken som för kontanthantering. Samtidigt bidrar det till att det finns kontanter tillgängliga på fler platser i landet.

2.6 Fler bör kunna få tillgång till ett betalkonto

De flesta betalningar i Sverige är digitala och förutsätter att man har ett betalkonto, vilket en mycket stor andel av svenskarna har. Men för personer som inte har ett betalkonto kan det vara svårt att fungera i samhället, och i takt med digitaliseringen har det blivit allt svårare. Det finns få alternativ till ett betalkonto för att ta emot lön eller betalningar och betala exempelvis räkningar. Riksbanken bedömer därför att tillgången till betalkonton bör bli bättre, liksom möjligheten att betala utan ett betalkonto.

Bankerna har förbättrat sitt arbete – men mer behövs

Enligt svensk lag har konsumenter rätt att öppna ett betalkonto⁶⁷ med grundläggande funktioner, om än med vissa förbehåll.⁶⁸ Rätten gäller till exempel inte om det strider mot regelverket mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller om banken har särskilda skäl. Du kan läsa mer om detta i faktarutan ”Rätten till betalkonto” längre ned i avsnittet.

Bankerna är skyldiga att göra vad de kan för att hantera risken för penningtvätt och finansiering av terrorism i varje enskilt fall, det vill säga för varje kund, även om risken är förhöjd. Det kan till exempel handla om att begränsa hur konsumenten får använda kontot eller förstärka övervakningen av det.⁶⁹ Det kan också innebära att de inte erbjuder alla konsumenter tillgång till ett betalkonto. Bankerna ska däremot inte begränsa konsumenters tillgång till betalkonto mer än nödvändigt.

---

⁶⁶ Du kan läsa mer om Riksbankens kontanthanteringskontor på [Kontanthanteringskontor](#) (Riksbanken), hämtad 2026-02-19.

⁶⁷ Ofta kallas ett betalkonto för lönekonto, transaktionskonto eller liknande. Skillnaden mellan ett betalkonto och ett sparkonto är att det kan kopplas till betaltjänster som debetkort, bankgirobetalningar, autogiro med mera.

⁶⁸ 4 a kap. 1 § lagen (2010:751) om betaltjänster.

⁶⁹ För en mer utförlig beskrivning av regelverket, se [Betalsningsrådets utskott för betaltjänsters tillgänglighets kartläggning av rätten till betalkonto](#) (Riksbanken).

I tidigare Betalningsrapporter har Riksbanken påtalat att bankerna tycks neka konsumenter tillgång till betalkonto i en allt större utsträckning. Riksbanken menar att tillgången bör bli bättre genom att bankerna i högre grad vidtar riskreducerande åtgärder i stället för att neka konsumenterna tillgång till betalkonto eller säga upp dem. Finansinspektionen delar den ståndpunkten.⁷⁰ I en rapport från oktober 2025 skriver Finansinspektionen att de fyra största bankerna, som ingick i deras undersökning, har förbättrat sitt arbete i denna fråga bland annat genom att införa tekniska lösningar för att begränsa vissa betalkontors funktioner. Det är positivt. Finansinspektionen skriver också att bankerna behöver fortsätta förbättringsarbetet för att inte begränsa konsumenters tillgång till betalkonto mer än nödvändigt.⁷¹ Riksbanken delar Finansinspektionens bedömning.

För att underlätta för bankerna att göra rätt bedömningar när rätten till betalkonto och penningtvättsregelverket krockar har regeringen gett Finansinspektionen i uppdrag att lämna vägledning på området.⁷² Riksbanken bedömer att det är en viktig åtgärd för att förbättra tillgången till betalkonto. Arbetet med att ge ut vägledning och att bankerna därefter följer vägledningen bör enligt Riksbanken prioriteras för att minska det finansiella utanförskapet i Sverige. Innan vägledningen finns på plats bör banker fortsätta arbeta för att säkerställa att de har processer och tekniska förutsättningar för att vidta alla möjliga riskreducerande åtgärder innan de kan neka eller säga upp ett betalkonto. Riksbankens ståndpunkt i denna fråga utvecklas i avsnitt 3.1.

En snabbare överklagandeprocess skulle vara positivt

Om en konsument överklagar bankens beslut att neka eller stänga ner ett betalkonto till Allmänna reklamationsnämnden tar det ofta omkring sex månader för nämnden att hantera ärendet. I en rapport om rätten till betalkonto drar Betalningsrådets utskott för betaltjänsters tillgänglighet⁷³ slutsatsen att det vore önskvärt att den processen i stället tar två månader. Det är nämligen så lång tid i förväg som en konsument bör få information ifall banken beslutat att säga upp konsumentens betalkonto. En snabbare överklagandeprocess skulle även underlätta för personer som vistas i Sverige under en begränsad i tid, exempelvis gästforskare.⁷⁴

Alternativ behövs för personer som saknar betalkonto

Den som inte kan få tillgång till ett betalkonto får stora problem i vardagen. Att stå utanför ett reglerat betalningssystem kan innebära att man behöver förlita sig på andra personer eller använda oreglerade betalsystem, vilket kan öka risken för att bli utnyttjad liksom för penningtvätt.⁷⁵ Det måste därför finnas möjligheter för personer utan

⁷⁰ Se till exempel [Betalningsrapport 2025](#) (Riksbanken).

⁷¹ [Uppföljning av bankernas arbete med rätten till betalkonto](#) (Finansinspektionen).

⁷² [Uppdrag till Finansinspektionen att underlätta för bankerna att uppfylla sina skyldigheter att tillhandahålla grundläggande banktjänster](#) (Regeringen).

⁷³ [Betalningsrådet](#) (Riksbanken), hämtad 2026-02-19.

⁷⁴ [Betalningsrådets utskott för betaltjänsters tillgänglighets kartläggning av rätten till betalkonto](#) (Riksbanken).

⁷⁵ Detta diskuterades bland annat i Betalningsutredningens slutbetänkande [Staten och betalningarna](#) (SOU 2023:16), kapitel 6.5.1.

betalkonto att göra nödvändiga betalningar, som att betala hyra och köpa mat, på ett säkert sätt så att de kan fungera i samhället.

I dagsläget är det mycket svårt att exempelvis betala räkningar utan ett betalkonto. Det är i januari 2026 endast möjligt på 32 platser i landet⁷⁶, vilket länsstyrelserna larmat om sedan 2022 i sin årliga bevakning av tillgången till grundläggande betaltjänster.⁷⁷ Möjligheterna att betala utan betalkonto behöver förbättras och de bör vara förutsägbara och likartade över hela landet. För att kunna identifiera möjliga förbättringsområden kommer Betalningsrådets utskott för betaltjänsters tillgänglighet att kartlägga hur möjligheterna att betala utan betalkonto ser ut i dag och vilka lösningar andra länder har utvecklat.

FAKTA – Rätten till betalkonto

Vad har du rätt till?

Om du är lagligen bosatt i Sverige eller ett annat land i EU/EES har du rätt att öppna ett betalkonto med grundläggande funktioner.⁷⁸ Rätten gäller i alla svenska banker som erbjuder sådana konton till andra konsumenter. Vilka de grundläggande funktionerna är definieras i lag och omfattar inte exempelvis BankID eller Swish.

När du har lämnat in en ansökan om ett betalkonto med grundläggande funktioner är banken skyldig att fatta beslut om din ansökan så snart som möjligt och senast inom tio bankdagar. I vissa fall kan banken behöva kompletteringar för att ansökan ska bli fullständig och då kan ansökningsprocessen ta längre tid. Ju snabbare du lämnar in alla dokument som banken efterfrågar, desto snabbare kan du få ett beslut. Du kan också i dialog med banken be att den ska fatta ett beslut även om du inte kan få tag på allt underlag som efterfrågas.

Banken har rätt att neka din ansökan om det skulle strida mot penningtvättsregelverket att öppna kontot – exempelvis om banken inte kan uppnå kundkännedom, vilket du kan läsa om längre ner, eller om det finns särskilda skäl, till exempel att du tidigare misskött dig mot banken. Banken har även rätt att säga upp ditt konto om du exempelvis avsiktligt använt kontot för olagliga ändamål eller om kontot varit inaktivt under en längre tid. I vissa fall måste banken underrätta dig om uppsägningen minst två månader innan ditt konto stängs ner.⁷⁹ Men enligt Europeiska bankmyndighetens riktlinjer, som är allmänna råd i Sverige, bör banken först pröva om den i stället för att neka eller säga upp ditt betalkonto kan hantera en högre risk genom riskreducerande

⁷⁶ Tillväxtverket Pupos Serviceanalys, hämtad 2026-03-10.

⁷⁷ Se bland annat [Bevakning av grundläggande betaltjänster 2024](#) (Länsstyrelsen i Dalarnas län).

⁷⁸ 4 a kap. 1 § lagen (2010:751) om betaltjänster.

⁷⁹ Banken har rätt att stänga ned ditt konto med omedelbar verkan om banken bedömer att du avsiktligt använt betalkontot för olagliga ändamål, eller om du lämnat felaktiga uppgifter när betalkonto öppnades, och korrekta uppgifter skulle ha lett till att du inte hade fått öppna kontot, se 4 a kap. 9 §. lagen (2010:751) om betaltjänster.

åtgärder. Det kan vara att begränsa funktionerna för ditt konto, sätta transaktionsbegränsningar eller förstärka övervakningen av kontot.⁸⁰

Om din ansökan om betalkonto nekas eller om ditt konto blir uppsagt ska banken meddela dig om det skriftligt. Om det är möjligt ska skälen till bankens beslut framgå. Du ska då också få information om vart du kan vända dig för att klaga eller få beslutet rättsligt prövat. Det finns tre sätt att få bankens beslut prövat: hos klagomålsansvarig på banken, hos Allmänna reklamationsnämnden eller i allmän domstol.

Vad behöver banken veta?

Banker måste uppfylla de krav som penningtvättsregelverket ställer för att få öppna ett betalkonto åt en konsument. Bland annat måste banken förstå vem du är och hur du ska använda ditt konto, det vill säga uppnå kundkännedom. För att banken ska kunna det måste du identifiera dig, exempelvis med ett pass. Om du saknar giltig identitetshandling ska du visa vem du är och ditt medborgarskap med andra handlingar från en oberoende och tillförlitlig källa. Om du till exempel är en utländsk student från ett land utanför EU/EES, behöver du kunna visa ditt uppehållstillstånd eller visum samt ett antagningsbesked från universitetet där du studerar där det också framgår hur länge du ska studera där. Du behöver också kunna besvara frågor om varför du behöver ett betalkonto, varifrån du kommer att få pengar och hur du ska använda kontot. Du kan läsa mer om att bli bankkund och hur du kan identifiera dig hos banken på Svenska Bankföreningens webbplats.⁸¹

2.7 Viktigt att kunna betala med enkla betalsätt till rimliga priser

---

Digitaliseringen av betalningsmarknaden har gjort betalningar snabbare och smidigare för de allra flesta. Men för andra har utvecklingen försvårat möjligheten att betala. Personer som inte kan eller vill använda digitala sätt att betala – till exempel personer som saknar ett betalkonto – behöver kunna betala.

Det blir allt svårare och dyrare att betala manuellt

Manuella betalsätt är exempelvis kontanter, brevgiro eller tjänster över disk hos en bank eller ett betaltjänstombud. Det har dock blivit svårare att betala manuellt, särskilt över disk. Antalet platser har sjunkit kraftigt på senare år, och om man inte är kund i en specifik bank går det i dag endast att betala en räkning över disk med kontanter eller kort på 32 platser i landet vilket är en minskning med 95 procent sedan 2017 och 80 procent sedan 2021. En stor majoritet av dessa platser finns i södra och mellersta Sverige. Det finns också 190 lokala sparbankskontor som erbjuder tjänsten,

---

⁸⁰ [Riktlinjer om kontroller och riktlinjer för en effektiv hantering av risker för penningtvätt och finansiering av terrorism vid tillhandahållande av finansiella tjänster](#) (EBA).

⁸¹ [Att bli bankkund](#) (Svenska Bankföreningen).

men då krävs att man är kund i just den sparbanken. Att betala över disk är dessutom ofta dyrt och kan kosta upp till 200 kronor per räkning.⁸² För att alla ska kunna betala nödvändiga räkningar behöver det finnas fler alternativ. Det gäller om man exempelvis är asylsökande, gäststudent eller av något skäl inte kunnat öppna ett betalkonto i Sverige. Det gäller också för personer som har svårt att göra digitala betalningar via till exempel sin internetbank eller Swish. Riksbankens ståndpunkt i denna fråga utvecklas i avsnitt 3.1.

Även brevgiro är en viktig tjänst för personer som av olika skäl inte kan betala en räkning digitalt. Post- och telestyrelsen och länsstyrelserna har länge argumenterat för att det är viktigt att brevgiro finns kvar för personer som behöver manuella betal-sätt. Brevgiro kostar mer än bankernas digitala tjänster och alla banker erbjuder inte den tjänsten. Bankföreningen samarbetar med bankerna för att säkra tillgången till brevgiro över tid.⁸³ Riksbanken delar Post- och telestyrelsens och länsstyrelsernas bedömning och är positiv till Bankföreningens arbete.

Olika betalningsalternativ behövs för viktiga avgifter

När banker och företag tar emot flera betalsätt får konsumenterna fler valmöjligheter. Det är bra för personer som inte har tillgång till eller kan använda ett visst betalsätt men det är även bra om ett visst betalsätt slutar fungera, eftersom det då kan finnas ett annat som gör det. Riksbanken anser därför att man bör kunna betala med flera betalsätt, inte minst för viktiga avgifter och tjänster. I dag kan det vara svårt att betala vissa avgifter, till exempel för parkering och kollektivtrafik, utan att ladda ner och hantera olika appar, och det försvårar för personer som saknar en smart telefon eller av andra orsaker inte kan hantera apparna.

FAKTA – Lagen om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet har trätt i kraft

I juni 2025 trädde lagen (2023:254) om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet i kraft. Den innebär bland annat att bank- och e-handeltjänster behöver uppfylla vissa tillgänglighetskrav, som att deras digitala tjänster och mobilappar behöver vara utformade så att personer med exempelvis en synnedsättning kan använda dem. Lagen ställer även krav på att betalterminaler i butiker ska vara lätta att hantera för personer med en funktionsnedsättning. Det innebär bland annat att man ska kunna använda knappar och skärm för olika behov.

Tillsynsansvaret delas mellan olika myndigheter. Post- och telestyrelsen är ansvarig tillsynsmyndighet för bland annat bank- och e-handeltjänster och marknadskontroll-myndighet för samtliga produkter som omfattas av tillgänglighetslagen.

⁸² [Jämför avgifter för banktjänster](#) (Konsumenternas Bank och Finansbyrå), hämtad 2025-11-12.

⁸³ [Bankföreningens synpunkter på Kontantutredningen](#) (Svenska Bankföreningen).

2.8 Krångligt att hjälpa andra med betalningar

I takt med att tillgången till manuella betalsätt försämrats behöver människor som av olika skäl inte själva kan betala digitalt alltmer hjälp. Det här har Riksbanken lyft tidigare, liksom länsstyrelserna och Post- och telestyrelsen. Men att hjälpa någon med betalningar är förknippat med vissa problem, till exempel är det ofta betydligt krångligare än att göra betalningar i eget namn, och det kan vara svårt att avgöra vem som är ansvarig om något går fel.

Ett register för ställföreträdare kan minska krångel och osäkerhet

För att få hjälp med betalningar kan man ge någon annan en fullmakt att göra det åt en, exempelvis en anhörig. Man kan också behöva ta hjälp av en ställföreträdare, det vill säga en god man eller förvaltare. Att göra betalningar för någon annans räkning är ofta krångligare än när man gör betalningar i eget namn. En fullmaktshavare behöver exempelvis ofta uppsöka ett bankkontor med fullmakten i original för att utföra bankärenden för fullmaktsgivarens räkning. På så sätt kan banken säkerställa att fullmakten fortfarande gäller. För gode män och förvaltare varierar det digitala tjänsteutbudet mellan olika banker, men de kan också behöva besöka ett bankkontor för vissa bankärenden.

Riksbanken menar att det borde finnas bättre digitala lösningar för personer som hjälper andra att betala. Särskilt bör det finnas bra och enkla sätt att betala spårbart, vilket är viktigt för att motverka bedrägerier.

I december 2025 föreslog regeringen att ett nationellt ställföreträdarregister ska inrättas.⁸⁴ Förslaget innebär att banker lättare kan kontrollera behörigheten hos gode män och fullmaktshavare och anpassa digitala tjänster för dem. Riksbanken bedömer att ett ställföreträdarregister skulle väsentligt kunna underlätta hanteringen för personer som hjälper andra att betala, och välkomnar därför regeringens förslag.

2.9 Positivt med statlig e-legitimation som alternativ till BankID vid betalningar

---

BankID har sedan många år varit den absolut största e-legitimationen i Sverige och används i dag av en mycket stor del av befolkningen för att identifiera sig och skriva under exempelvis avtal eller betalningar. Det har bidragit till att skapa säkra, smidiga och användarvänliga digitala tjänster, men samtidigt gjort många väldigt beroende av en enda kommersiell aktör. En statlig e-legitimation som fungerar för betalningar skulle därför utgöra ett viktigt komplement till BankID.

---

⁸⁴ [Ett ställföreträdarskap att lita på](#) (Prop. 2025/26:92) (Regeringen).

Polismyndigheten ska utforma en statlig e-legitimation

Regeringen har beslutat att Sverige ska ha en statlig e-legitimation och Polismyndigheten har fått i uppdrag att både utforma och utfärda den. Arbetet genomförs i enlighet med EU:s eIDAS-förordning⁸⁵ som slår fast att alla medlemsländer ska tillhandahålla en e-legitimation på högsta tillitsnivå, vilket Sverige saknar i dag.⁸⁶ Arbetet sker i samverkan med Myndigheten för digital förvaltning (Digg). E-legitimationen ska kunna användas både i offentliga e-tjänster och inom det privata näringslivet.

I en lagrådsremiss från januari i år lämnar regeringen ett antal förslag om utformningen av en statlig e-legitimation, bland annat om dess innehåll, bärare och aktivering.⁸⁷ Tillsammans utgör dessa förslag ett bra första steg mot en statlig lösning.

Riksbanken bedömer att en statlig e-legitimation som kan användas vid betalningar kan få flera positiva effekter. För det första kan den stärka konkurrensen på marknaden genom att skapa utrymme för fler aktörer att bygga egna identifieringslösningar. För det andra får samhället ytterligare ett alternativ för identifiering och betalningar om ett annat skulle drabbas av störningar. Slutligen skulle det kunna förbättra tillgängligheten, om den statliga e-legitimationen kan användas av grupper som i dag saknar eller har svårt att få ett BankID, exempelvis nyanlända, personer med intellektuell funktionsnedsättning eller personer utan svenskt bankkonto. Riksbankens bedömning är att det är viktigt att innehavaren kan använda den statliga e-legitimationen genom exempelvis mobiltelefon, eftersom det är en förutsättning för att den ska kunna fungera som ett säkert och statligt kontrollerat komplement till BankID.

2.10 Betalningsmarknaden är överlag säker men bedrägerier och penningtvätt utgör problem

---

Svenska betalningar är överlag säkra. De kommer fram till mottagaren och det finns ett gott skydd för enskildas känsliga autentiserings- och betalningsuppgifter. Samtidigt har bedrägerier varit ett stort problem de senaste åren. Det riskerar att inte bara orsaka ekonomiska förluster för den enskilde, utan även att försvaga allmänhetens förtroende för betalningsmarknaden. Säkerheten i den finansiella sektorn, och därmed förtroendet för den, kan också påverkas av att vissa betalsätt – till exempel kontanter och kryptotillgångar som stablecoins – är svåra att spåra och därför utnyttjas i olika kriminella syften.

---

⁸⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014 av den 23 juli 2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden och om upphävande av direktiv 1999/93/EG.

⁸⁶ Du kan läsa mer om tillitsnivåer för e-legitimationer på [Tillitsnivåer för e-legitimering](#) (Digg), hämtad 2025-12-23.

⁸⁷ [En statlig e-legitimation](#) (Regeringen).

Bedrägeribekämpning är högt prioriterat

Arbetet för att motverka bedrägerier är högt prioriterat av såväl marknads aktörer som regeringen och myndigheter. I maj 2024 presenterade exempelvis bankerna, genom Bankföreningen, ett åtgärds paket för att öka deras kunders skydd mot bedrägerier.⁸⁸ Bland åtgärderna finns bland annat möjlighet för konsumenten att införa beloppsgränser och tidsfördröjningar av vissa transaktioner.

Sedan 2024 får bedragarna med sig allt lägre summor när de ändå lyckas, och Bankföreningen menar att åtgärderna därmed har gett effekt. Samtidigt är antalet bedrägerier kvar på historiskt höga nivåer enligt både Finansinspektionens och Polisens statistik.⁸⁹ Finansinspektionen uppmanar därför banker och andra betaltjänstleverantörer att fortsätta arbeta för att skydda sina kunder. Riksbanken instämmer i den uppmaningen.

Bedrägerier är inte bara ett problem i Sverige, utan även i omvärlden. Betalningsbedrägerierna har fortsatt att öka i Europa enligt en rapport från december 2025 som ECB och Europeiska bankmyndigheten (EBA) tar fram årligen. Som i tidigare rapporter lyfter ECB och EBA att kravet på så kallad stark kundautentisering inom EU är ett effektivt skydd mot bedrägerier, särskilt kortbedrägerier. Samtidigt lyfter de att bedrägerier via social manipulation ökat, inte minst vid kontoöverföringar. Utvecklingen inom EES liknar därmed den i Sverige, och även ECB och EBA uppmanar berörda aktörer att fortsätta arbetet för att motverka bedrägerier.⁹⁰

En beloppsgräns för kontanta betalningar skulle kunna motverka viss kriminalitet

Betalningsbedrägerier sker mestadels med digitala betalsätt. Men även kontanter kan användas i kriminella syften. Eftersom man kan betala anonymt med kontanter kan de till exempel utnyttjas för penningtvätt eller annan brottslig verksamhet. Penningtvätt innebär att man döljer att pengar kommer från brottslig verksamhet genom att få dem att framstå som lagliga. Kriminella kan till exempel göra sig av med stora summor kontanter som kommer från brottslig verksamhet genom att köpa lyxprodukter. Dessutom gör stora kontanta transaktioner det lättare att undvika skatter. Samtidigt är möjligheten att kunna betala kontant viktig, både av beredskapsskäl och för personer som av olika skäl inte kan, vill eller får använda digitala betaltjänster.

I förra årets Betalningsrapport rekommenderade Riksbanken att en högsta beloppsgräns för betalningar med kontanter införs. Sverige har i dag ingen gräns, så länge företag kan uppnå kundkännedomskraven om kunder som gör kontanta betalningar för över 5 000 euro. När EU:s penningtvättsförordning träder i kraft i juli 2027 kommer det dock att införas ett maxbelopp för betalningar med kontanter inom hela EU på 10 000 euro (motsvarande cirka 110 000 kronor). Det kommer dock vara möjligt för medlemsstaterna att anta lägre beloppsgränser vid kontantköp. Sådana lägre

⁸⁸ [Bankerna stärker kundskyddet mot bedrägerier ytterligare](#) (Svenska Bankföreningen).

⁸⁹ [Minskade förluster vid bedrägerier via betaltjänster](#) (Finansinspektionen) och [Anmälda brott](#) (Brottsförebyggande rådet), hämtad 2025-12-16.

⁹⁰ [2025 Report on Payment Fraud](#) (EBA och ECB).

beloppsgränser finns redan i ungefär hälften av EU:s medlemsstater. Danmark har en gräns på 15 000 danska kronor (motsvarande cirka 21 500 kronor) och Frankrike, Spanien och Italien har ett maxbelopp på 1 000 euro (motsvarande cirka 11 000 kronor).

Riksbanken anser att Sverige bör införa en högsta beloppsgräns på 10 000 kronor för kontanta betalningar i handeln⁹¹ i samband med att den nya penningtvättsförordningen träder i kraft, vilket du kan läsa mer om i avsnitt 3.3. Riksbankens uppskattning utifrån enkätdata och kortstatistik är att transaktioner med kort över 10 000 kronor utgör mindre än 1 procent av alla betalningar i handeln. För kontanta betalningar är andelen sannolikt betydligt lägre. En beloppsgräns på 10 000 kronor för kontanta betalningar i handeln ligger också väl i linje med maxgränsen i flera andra europeiska länder.

Stablecoins och andra kryptotillgångar kan användas i kriminella syften

Med digitaliseringen har det utvecklats nya typer av digitala tillgångar. Ett exempel är kryptotillgångar som Bitcoin och stablecoins. På senare tid har just stablecoins fått stor uppmärksamhet, vilket du kan läsa mer om i avsnitt 1.5 och i fördjupningen ”Pengar i förändring – traditionella och nya former” i slutet av rapporten.

Stablecoins ges ut på decentraliserade plattformar som inte kontrolleras av någon central aktör. Det gör det svårt att veta vem som håller stablecoins och vilka transaktioner som görs av vem. Information om innehavare finns till exempel inte hos utgivaren utan hos plånboksleverantörer eller handelsplatser som exempelvis kryptobörser. Ibland används dessutom självförvaltande plånböcker, där användaren själv kontrollerar sina tillgångar utan att någon extern aktör har insyn i vem som äger dem.

Transaktioner med stablecoins registreras normalt sett på en blockkedja. En öppen blockkedja visar dessa transaktioner, men utan en direkt koppling till identiteten hos den som gör transaktionen. Det gör det svårt att spåra dem och ingripa vid misstänkt kriminell aktivitet. Många aktörer, såväl utgivare som handelsplatser, har dessutom sitt säte utanför EU, vilket ytterligare begränsar svenska myndigheters möjligheter till tillsyn och åtgärder. Därmed finns en risk att stablecoins används för olagliga syften som penningtvätt, terrorismfinansiering och droghandel.⁹²

---

⁹¹ Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 anges att personer som handlar med varor eller tillhandahåller tjänster endast får ta emot eller göra en kontant betalning upp till ett belopp på 10 000 euro eller motsvarande i nationell eller utländsk valuta, oavsett om transaktionen utförs vid ett tillfälle eller flera tillfällen som förefaller ha samband. Detta gäller dock inte för betalningar mellan fysiska personer som inte agerar i sin yrkesutövning, eller för banker, utgivare av elektroniska pengar eller betaltjänstleverantörer.

⁹² [Finansiell stabilitet 2025:2](#) (Riksbanken).

FAKTA – Nytt betaltjänstregelverk

I november 2025 nådde Europaparlamentet och rådet en preliminär politisk överenskommelse om nya regler för betaltjänster som innebär en ny betaltjänstförordning (PSR)⁹³ och ett tredje betaltjänstdirektiv (PSD3)⁹⁴ som ersätter det andra betaltjänstdirektivet och EU:s e-penningdirektiv. Ändringarna innebär i huvudsak att centrala bestämmelser i EU:s andra betaltjänstdirektiv (PSD2) förs över till EU-förordningen. Medan EU-förordningar är direkt tillämpliga i medlemsstaterna måste direktiv införlivas i medlemsstaternas nationella lagstiftning.

Syftet med de nya bestämmelserna är bland annat att stärka konsumentskyddet ytterligare genom att bekämpa betalningsbedrägerier (däribland så kallade spoofingbedrägerier) genom att möjliggöra för betaltjänstleverantörer att utbyta uppgifter med varandra i syfte att kunna upptäcka och motverka bedrägerier. Det införs även stärkta krav på betaltjänstleverantörer att använda så kallad transaktionsmonitorering för att bättre kunna upptäcka och motverka bedrägerier. På så vis kan de analysera transaktionsmönster utifrån konsumentens vanliga betalningsvanor och upptäcka avvikelser som kan indikera bedrägeri.⁹⁵ För att minska risken för felaktiga betalningar och försvåra bedrägerier ska betaltjänstleverantörer också erbjuda en tjänst som gör det möjligt för konsumenten att verifiera mottagarens identitet innan en betalning godkänns (eng. Verification of Payee), som tidigare införts för betalningar i euro genom EU-förordningen om omedelbara betalningar i euro. Du kan läsa mer om förordningen om omedelbara betalningar i euro i avsnitt 1.3.

Det nya regelverket ska också stärka transparensen kring avgifter så att alla kostnader, inklusive eventuella växlingsavgifter och uttagsavgifter, redovisas innan en betalning genomförs. Det innebär till exempel att det i uttagsautomater ska framgå eventuella avgifter för uttag och växling innan man tar ut pengarna eller genomför växlingen. Regelverket syftar även till att främja konkurrens, bland annat genom att banker inte får diskriminera open banking-tjänster, till exempel tjänster som gör det möjligt för tredjepartsleverantörer att få tillgång till kundernas kontoinformation och initiera betalningar med kundens samtycke. Användare ska få översikt och kunna bestämma vilka aktörer som får tillgång till deras data. För att förbättra tillgången till kontanter införs möjligheten att ta ut kontanter i butik upp till ett visst belopp utan krav på köp och utan att butiken behöver tillstånd för betaltjänster.

Nästa steg är att Europaparlamentet och rådet formellt godkänner överenskommelsen innan den kan träda i kraft.

⁹³ PSR innehåller i huvudsak konsumentskyddande bestämmelser såsom bland annat bestämmelser om tillämpningsområdet, genomförande av betaltjänster, informationskrav vid tillhandahållande av betaltjänster, ansvar vid obehöriga transaktioner, behandling av personuppgifter och tillträde till betalningssystem.

⁹⁴ PSD3 innehåller i huvudsak bestämmelser riktade mot instituten om bland annat tillståndsgivning och tillsyn över betalningsinstitut.

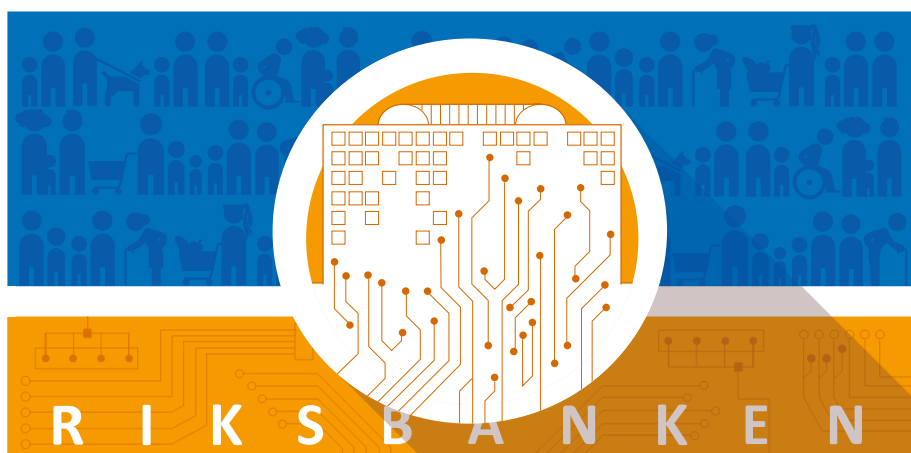
⁹⁵ [Faktapromemoria Ändringar i regelverket för betaltjänster](#) (Regeringen).

3 Riksbankens policyrekommendationer

Riksbanken utgår från ett samhällsekonomiskt perspektiv, tillhandahåller lösningar och agerar när säkerhet, effektivitet och tillgänglighet inte kan uppnås utan statlig medverkan. En del av Riksbankens uppdrag är att följa utvecklingen på betalningsmarknaden och identifiera åtgärder som kan bidra till en säkrare, effektivare och mer tillgänglig marknad. I detta kapitel kan du läsa om de åtgärder Riksbanken bedömer är viktigast.

Riksbankens rekommendationer

I denna tabell ser du en översikt över alla de åtgärder som Riksbanken anser är viktigast för att alla ska kunna betala, för att betalningsmarknaden ska bli ännu säkrare och mer motståndskraftig och för att den ska fortsätta utvecklas med fler betalningsalternativ. Tabellen visar också vem rekommendationen riktas till och om den är ny eller uppdaterad från tidigare års rekommendationer.

Alla måste kunna betala

	Mottagare	Ny eller uppdaterad rekommendation
Det måste finnas betalsätt för alla	Riksdag, regering och banker	Uppdaterad
Tillgången till kontantjänster behöver förbättras	Riksdag och regering	Uppdaterad

Betalningsmarknaden behöver bli ännu säkrare

	Mottagare	Ny eller uppdaterad rekommendation
En beloppsgräns på 10 000 kronor bör införas vid kontantköp i handeln	Riksdag och regering	Uppdaterad
Hushåll bör ha flera betalsätt för att kunna betala vid störningar, till exempel 1 000 kronor i kontanter per vuxen	Allmänheten	Ny
Möjligheten att betala offline bör utökas	Banker och andra betaltjänstleverantörer	Uppdaterad

Fler nya alternativ behövs på betalningsmarknaden

	Mottagare	Ny eller uppdaterad rekommendation
Betaltjänstleverantörer bör erbjuda fler tjänster för omedelbara betalningar	Banker och andra betaltjänstleverantörer	Uppdaterad
Betalningar mellan länder behöver bli billigare och snabbare	Banker och andra betaltjänstleverantörer	Uppdaterad
Riksdagen och regeringen rekommenderas tillsätta en utredning om en e-krona	Riksdag och regering	Ny

3.1 Det måste finnas betalsätt för alla

Riksbanken anser att bankerna, riksdagen och regeringen behöver göra mer för att inkludera fler på betalningsmarknaden.

För det första bör bankerna alltid pröva riskreducerande åtgärder innan de nekar eller avslutar ett betalkonto. Finansinspektionen ska ge ut vägledning på området, vilket kommer hjälpa bankerna att göra korrekta bedömningar när penningtvättsregelverket hamnar i konflikt med rätten till ett betalkonto.

För det andra anser Riksbanken att det behövs en lösning för att även personer som saknar ett betalkonto eller upplever digitalt utanförskap ska kunna göra nödvändiga betalningar, som att betala räkningar. Riksbanken menar att det bör gå att ta fram enhetliga alternativ som kan erbjudas i hela landet.

Alla måste kunna betala räkningar, köpa mat och göra andra nödvändiga betalningar på ett säkert sätt i hela landet. Att finansmarknadens aktörer ska tillgodose hushållens behov av finansiella tjänster är dessutom en del av de finansmarknadspolitiska målen som riksdagen fattat beslut om. Men om man inte har ett betalkonto eller klarar av att använda dagens digitala betalsätt har det blivit svårt att ha ett fungerande liv i Sverige. Ett avgörande skäl är att möjligheterna att betala exempelvis räkningar över disk, med kontanter eller kort, har minskat med 80 procent de senaste fem åren. Nu finns endast 32 platser i Sverige där det är möjligt om man inte är kund i en specifik bank. Länsstyrelsen i Dalarnas län har i flera år larmat om att utvecklingen lett till att tillgången till grundläggande betaltjänster inte är tillfredsställande i stora delar av landet.

Riksbanken anser att problemet är allvarligt. Såväl bankerna som det offentliga behöver ta ett helhetsgrepp för att säkerställa en inkluderande betalningsmarknad.

För det första anser Riksbanken att bankerna bör se till att de alltid prövar riskreducerande åtgärder innan de väljer att neka eller avsluta ett betalkonto. För att fatta korrekta beslut behöver bankpersonal som är involverad i utformning, utförande och överprövning av processer som rör tillgång till betalkonton ha riktlinjer för hur riskbedömningarna ska göras, och även ha god kunskap om reglerna. Dessutom behöver bankerna informera konsumenterna som har nekats ett konto eller fått det uppsagt om hur de kan överklaga beslutet. För att underlätta för bankerna att göra korrekta bedömningar när penningtvättsregelverket hamnar i konflikt med rätten till ett betalkonto ska Finansinspektionen ge ut en vägledning på området. Riksbanken bedömer att detta är en viktig åtgärd för att förbättra tillgången till betalkonto. Arbetet med att ge ut vägledning, samt att bankerna därefter följer vägledningen, bör enligt Riksbanken prioriteras.

För det andra anser Riksbanken att det behövs en lösning för att även personer som saknar ett betalkonto eller upplever digitalt utanförskap ska kunna göra nödvändiga betalningar, som att betala räkningar. På kort sikt skulle de statliga pengarna som redan är avsatta för arbetet med grundläggande betaltjänster i högre utsträckning kunna användas för att upphandla betaltjänster över disk eller ge stöd till företag som

erbjuder sådana tjänster. Det går att göra inom berörda myndigheters mandat. En mer långsiktig lösning skulle kunna vara att erbjuda en basnivå av sådana tjänster i offentlig regi i hela landet.

Bakgrund och bedömningar beskrivs även i avsnitt 2.6 och 2.7.

3.2 Tillgången till kontanttjänster behöver förbättras

Riksbanken anser att de förslag som regeringen lämnat i lagrådsremissen "Åtgärder för att stärka kontanternas funktionssätt" bör genomföras så snart som möjligt. Samtidigt behövs det ytterligare åtgärder.

Riksbanken anser att kraven på vilka uttagsplatser som bankerna kan tillgodoräkna sig bör skärpas i föreskrifter och tillsyn. Riksbanken anser även att banker som är skyldiga att tillhandahålla kontanttjänster ska ha en avtalsrelation med andra leverantörer av kontanttjänster. Om de saknar det bör de inte kunna räknas till de kontantpunkterna som bankerna använder för att leva upp till lagkravet.

Riksbanken har tidigare lyft att det krävs åtgärder för att upprätthålla en fungerande kontantkedja och säkerställa att företag och myndigheter som tar emot kontanter också har tillräcklig tillgång till kontanttjänster.

I lagrådsremissen "Åtgärder för att stärka kontanternas funktionssätt" från december 2025 lämnade regeringen ett antal lagförslag om tillgången till tjänster för dagskassor och växelkassor, insättning av kontanter för privatpersoner samt kontantplikt för livsmedelsbutiker och apotek. Riksbanken ser lagrådsremissen som ett viktigt steg för att stärka kontantkedjan i Sverige. Det finns dock behov av kompletterande åtgärder för att stärka kontanternas roll för tillgänglighet och motståndskraft i betalningssystemet.

Riksbanken anser att kraven på vilka uttagsplatser som bankerna kan tillgodoräkna sig för att uppnå det nationella målet om att 99,7 procent av befolkningen ska ha högst 25 kilometer till närmsta uttagsplats bör skärpas i föreskrifter och tillsyn. På så sätt skulle man kunna ställa krav på att uttagsplatserna ska kunna användas av fler än kunder i specifika banker, samt att de har rimliga öppettider och kapacitet att ge ut kontanter till dem som behöver det. Vidare anser Riksbanken, i likhet med Kontantutredningen, att det även bör införas ett krav på att de banker som är skyldiga att tillhandahålla kontanttjänster ska ha en avtalsrelation med andra leverantörer av kontanttjänster. Bakgrunden är att Icabutiker räknas som fullgoda kontantuttagspunkter, trots att de flesta bankkunder inte kan ta ut kontanter där och de som kan det bara kan ta ut begränsade belopp.

Bakgrund och bedömningar beskrivs även i avsnitt 2.5.

3.3 En beloppsgräns på 10 000 kronor bör införas vid kontantköp i handeln

Riksbanken rekommenderar regeringen och riksdagen att införa en högsta beloppsgräns vid kontantköp i handeln⁹⁶ på 10 000 kronor, vilket är tillräckligt för de flesta vardagliga inköp.

Riksbanken bedömer att en beloppsgräns för kontanta köp i handeln skulle göra det svårare att använda kontanter i kriminella syften, som penningtvätt och skatteundandragande, och att omsätta vinsterna från brott i varor. Samtidigt är beloppet en lämplig nivå för att personer som vill och behöver använda kontanter ska kunna fortsätta göra det. Dessutom är det bra för samhällets motståndskraft att det finns flera betal sätt att använda i händelse av kris eller krig. Beloppsgränsen skulle lämpligen kunna införas i samband med att EU:s nya penningtvättsförordning införs 2027, som möjliggör nationella beloppsgränser.

I Betalningsrapporten 2025 rekommenderade Riksbanken att en högsta beloppsgräns för kontantköp bör införas för att motverka att kontanter används i kriminella syften och för att försvåra penningtvätt. I årets rapport stärker vi denna rekommendation och specificerar ett belopp på 10 000 kronor. Nivån som Riksbanken rekommenderar är i linje med nivåerna som hittills införts inom delar av EU, vilket Riksbanken bedömer är rimligt eftersom Sverige också har en av de lägsta nivåerna för kontantanvändning inom EU.

Även om digitala betalsätt är det vanligaste sättet att betala i dag spelar kontanter fortfarande en viktig roll i samhället. Många förlitar sig på kontanter för att köpa varor och tjänster i vardagen. Att ha kontanter hemma är även en viktig beredskapsåtgärd. Både Myndigheten för civilt försvar och Riksbanken rekommenderar allmänheten att ha tillgång till flera betalsätt, däribland kontanter.

För Riksbanken är det viktigt att allmänheten känner ett stort förtroende för kontanter. Ett högsta belopp vid köp med kontanter kan bidra till detta.

Bakgrund och bedömningar beskrivs även i avsnitt 2.10.

⁹⁶ Se fotnot 91 för vilka transaktioner som omfattas av beloppsgräns enligt förordning (EU) 2024/1624.

3.4 Hushåll bör ha flera betalsätt för att kunna betala vid störningar, till exempel 1 000 kronor i kontanter per vuxen

Riksbanken rekommenderar allmänheten att ha tillgång till flera olika betalsätt för att kunna betala om ett av dem inte fungerar. Hushåll bör, i den mån det är möjligt, ha kort från olika kortnätverk, tillgång till en betaltjänst via mobiltelefon (exempelvis Swish), ha fysiska kort och pinkoder tillgängliga samt ha kontanter hemma i blandade valörer. Som riktmärke bör hushåll ha cirka 1 000 kronor i kontanter per vuxen, men även ett lägre belopp kan stärka beredskapen.

Myndigheten för civilt försvar har, i samverkan med Riksbanken, tagit fram rekommendationer till hushåll om att ha flera sätt att kunna betala vid kriser. Hushållens beredskap stärks om det finns möjlighet att använda alternativa betalsätt i situationer där det tillfälligt är svårt att betala. Exempelvis vid störningar i datakommunikationen eller i betaltjänster kan möjligheten att växla mellan olika alternativ vara avgörande för att kunna betala för vardagsinköp. Om ett betalsätt inte fungerar bör det finnas andra som kan användas.

Hushåll bör därför, i den mån det är möjligt, ha kort kopplade till olika kortnätverk, till exempel både Visa och Mastercard. Detta minskar sårbarheten om ett enskilt kortnätverk eller en kortutgivande bank drabbas av störningar. Allmänheten bör även kunna genomföra betalningar via mobilen, exempelvis med Swish, eftersom betaltjänster i mobilen i vissa situationer kan fungera även när andra betalsätt är otillgängliga. För att kunna betala i situationer när datakommunikationen ligger nere, till exempel när internet inte fungerar, bör allmänheten ha tillgång till sina fysiska kort och komma ihåg tillhörande pinkod för att kunna betala offline.

Riksbanken rekommenderar vidare att allmänheten har kontanter hemma i blandade valörer som en reserv vid störningar i betalningssystemet. Kontanter kan användas även när digitala betalningar inte är möjliga, exempelvis vid längre avbrott i el- eller datakommunikation. Hur mycket kontanter som behövs varierar mellan hushåll, och beror bland annat på hushållets särskilda behov och vilken hemberedskap hushållet i övrigt har. Som ett riktmärke bör hushåll ha cirka 1 000 kronor per vuxen person.⁹⁷

Riktmärket ska ses som vägledande. För många hushåll kan det vara svårt att hålla en större summa kontanter, men även ett lägre belopp kan bidra till att öka beredskapen och minska sårbarheten vid tillfälliga störningar i betalningssystemet.

Bakgrund och bedömningar beskrivs även i avsnitt 2.1.

⁹⁷ Det utgår från Konsumentverkets beräkning från 2025 av hur mycket ett hushåll gör av med på mat per månad. Även SCB:s statistik från 2021 över den genomsnittliga årsutgiften för livsmedel för en ensamstående vuxen har i sammanhanget beaktats. Beloppen har räknats om till en veckonivå och justerats med ett mindre tillägg för att ge en rimlig uppskattning.

3.5 Möjligheten att betala offline bör utökas

Den 1 juli 2026 träder överenskommelsen mellan Riksbanken och ett antal marknadsaktörer om kortbetalningar offline i kraft. Det är viktigt att alla aktörer som ingår i överenskommelsen strävar efter att uppfylla sina åtaganden till dess.

Swishbetalningar är ytterligare ett betalsätt som i framtiden bör kunna ske offline. Riksbanken har därför initierat ett arbete tillsammans med Swish för att under året utreda hur en offlinelösning för betaltjänsten skulle kunna utformas. Riksbanken bedömer att detta är en prioriterad beredskapsåtgärd som bidrar till att stärka vår nationella suveränitet inom betalningsområdet.

I Betalningsrapporten 2025 ansåg Riksbanken att möjligheten att betala offline med kort behöver förbättras. Sedan dess har Riksbanken och representanter från betalningsmarknaden och handeln nått en överenskommelse om att utöka möjligheten att göra kortbetalningar offline för livsnödvändiga varor.

För att ytterligare stärka motståndskraften i betalningssystemet anser Riksbanken att fler betalsätt behöver kunna fungera offline i händelse av störningar i samhällets datakommunikation. Exempelvis blir betalningar med mobilen och Swish allt vanligare i handeln. I takt med att dessa betalsätt ökar blir de också allt viktigare ur ett beredskapsperspektiv. Det är viktigt att aktörer inom betalningsmarknaden analyserar sina möjligheter att erbjuda offlinelösningar i en fredstida krissituation eller vid höjd beredskap. Riksbanken har därför påbörjat ett arbete tillsammans med Swish och dess ägarbanker för att utreda hur en sådan lösning skulle kunna utformas.

Bakgrund och bedömningar beskrivs även i avsnitt 2.1.

3.6 Betaltjänstleverantörer bör erbjuda fler tjänster för omedelbara betalningar

Banker och andra betaltjänstleverantörer bör erbjuda sina kunder, både privatpersoner och företag, fler tjänster för omedelbara betalningar. Det handlar exempelvis om att banker som tillhandahåller vanliga konto-till-kontobetalningar via internetbank också bör erbjuda sina kunder omedelbara sådana.

Inom ett år (före mars 2027) förväntar sig Riksbanken att marknaden har börjat erbjuda sådana tjänster, eller kommunicerat en plan på att göra det i närtid. Riksbanken bedömer att det är viktigt för innovation, konkurrens samt för att möjliggöra utveckling av betaltjänster baserade på svensk och europeisk infrastruktur och därigenom stärka Sveriges autonomi på betalningsområdet. Om marknaden misslyckas med detta anser Riksbanken att en lagstiftning bör införas, likt EU-förordningen om omedelbara betalningar i euro, som är anpassad till svenska förhållanden.

Riksbanken har tidigare påtalat att banker och andra betaltjänstleverantörer bör erbjuda sina kunder fler typer av omedelbara betalningar genom RIX-INST. Ingen påtaglig förbättring har skett trots att deltagare i RIX-INST haft förutsättningar att utveckla

sådana tjänster sedan november 2024. Riksbankens bild av nuläget är att marknaden inte har några tydliga planer på att i närtid erbjuda sina kunder fler typer av omedelbara betalningar genom RIX-INST.

Bankgirots transformation, som du kan läsa om i faktarutan ”Bankgirot moderniseras och förändras”, innebär bland annat att de inför tekniskt stöd för löpande clearing. Det kan göra betalningsprocessen mer effektiv, men det betyder inte att konsumenter nödvändigtvis kan skicka och ta emot banköverföringar omedelbart. Det betyder heller inte att konsumenter kan göra betalningar på kvällar eller helger. Riksbanken anser att det är viktigt att bankerna, utöver initiativet för löpande clearing, utvecklar tjänster som möjliggör detta.

Riksbanken bedömer även att fler typer av omedelbara betalningar kan öka effektiviteten och konkurrensen på betalningsmarknaden. Det minskar exempelvis behovet av mellanhänder för clearing och kan förbättra likviditetshanteringen för företag. Samtidigt behöver riskerna beaktas, särskilt möjligheten att upptäcka och förhindra bedrägerier i realtid. Ett sätt att förebygga bedrägerier är att skapa ett extra lager av kontroll i betalningsflödet, till exempel genom funktioner som gör det möjligt att kontrollera att betalningen går till rätt mottagare (eng. Verification of Payee). Det är i dag möjligt i exempelvis Swish. Utöver detta behöver bankerna kunna genomföra de kontroller som krävs enligt de regelverk som gäller penningtvätt och internationella sanktioner.

Bakgrund och bedömningar beskrivs även i avsnitt 1.3 och 2.3.

3.7 Betalningar mellan länder behöver bli billigare och snabbare

För att göra betalningar mellan länder effektivare uppmanar Riksbanken svenska banker att använda det nya regelverket Nolo från Nordic Payments Council.

Det pågår ett arbete att effektivisera betalningar mellan valutor som använder plattformen TIPS för omedelbara betalningar. Riksbanken uppmanar banker och andra betaltjänstleverantörer att ansluta sig till det arbetet.

Riksbanken anser även att Getswish och dess ägare bör verka för en sammanlänkning av Swish med motsvarande betaltjänster inom Norden och Europa. En sådan sammanlänkning bör baseras på en konto-till-konto-infrastruktur. Att i högre utsträckning kunna använda betalningslösningar som är byggda på svensk och europeisk infrastruktur för betalningar mellan länder skulle dessutom bidra till att minska beroenden till utomeuropeiska betalningslösningar.

Riksbanken har tidigare lyft att betalningar mellan länder behöver bli billigare, snabbare, tillgängligare och mer transparenta, i linje med G20:s mål. Sveriges ställning som ett litet och öppet land gör att vi är särskilt beroende av välfungerande gränsöverskridande betalningar. Riksbanken uppmanar därför banker och andra betaltjänstleverantörer att ansluta sig till och använda Nordic Payments Councils regelverk för

valutaöverskridande betalningar (Nolo) när det finns på plats i november 2026, se avsnitt 2.3.

Riksbanken stöder och deltar i det internationella arbete som pågår med att förenkla och förbättra möjligheten att göra betalningar mellan länder. Flera nordiska och europeiska initiativ pågår för att sammanlänka tjänster för omedelbara betalningar. Ett sådant är TIPS Cross Currency, som Riksbanken har deltagit i sedan 2020. Hittills har intresset i Sverige varit svalt men Riksbanken för dialog med banker och andra betaltjänstleverantörer som visat intresse för tjänsten. Riksbanken välkomnar även fler banker och andra betaltjänstleverantörer att ansluta sig till arbetet för effektivare betalningar mellan valutor och TIPS Cross Currency.

Effektiva mobilbetalningar mellan länder och valutor kan åstadkommas genom att lokala lösningar, som Swish i Sverige, sammanlänkas med liknande lösningar i andra länder. Riksbanken anser att det skulle gynna svenska konsumenter och företag om det finns en sammanlänkning mellan Swish och de nordiska och europeiska motsvarigheterna. En sådan sammanlänkning kan samordnas med pågående initiativ i Europa (EuroPA, EPI, Vipps Mobilepay) och bör baseras på en konto-till-konto-infrastruktur. Att i högre utsträckning kunna använda betalningslösningar som är byggda på svensk och europeisk infrastruktur för betalningar mellan länder skulle dessutom bidra till att minska beroenden till utomeuropeiska betalningslösningar. Kostnaden för betalningarna i ett sammanlänkat system bör inte överstiga G20:s mål för betalningar över landsgränser.

Bakgrund och bedömningar beskrivs även i avsnitt 2.3 och 2.4.

3.8 Riksdagen och regeringen rekommenderas tillsätta en utredning om en e-krona

Riksbanken rekommenderar att en utredning tillsätts om nödvändiga lagändringar för att möjliggöra ett införande av en e-krona inom rimlig tid, om riksdagen beslutar att Riksbanken ska få ge ut en sådan. Förslagsvis tillsätts utredningen när förordningen om den digitala euron är färdigförhandlad och ECB fattat beslut om att ge ut en digital euro. Utredningen kan tillsättas av regeringen, eller genom att riksdagen ger regeringen ett tillkännagivande om att tillsätta den.

Geopolitisk osäkerhet, digitalisering och beroendet av internationella teknisktjänster gör Sverige sårbart för utvecklingen i vår omvärld. Inom EU arbetar man på olika sätt för att uppnå strategisk autonomi, vilket innebär att centrala samhällsfunktioner, som betalningar, inte ska vara helt beroende av utomeuropeiska aktörer. ECB:s arbete med en digital euro kan ses i ljuset av denna ambition.

Om den digitala euron skulle få ett stort genomslag i Europa är det möjligt att europeisk betalningsinfrastruktur och lagstiftning på betalningsmarkanden formas kring den, vilket kan påverka Sverige. Om ny infrastruktur utvecklas med avancerad och mer effektiv teknik, behöver den svenska kronan vara i fas tekniskt för att förbli konkurrenskraftig och undvika en beroendeställning till euron. Skulle det bli en stor efterfrågan i

Sverige för att använda den digitala euron skulle vissa betalningsflöden kunna flytta bort från den svenska kronan. Sammantaget aktualiserar detta frågan om behovet av en eventuell e-krona för att skydda svenska kronans roll och konkurrenskraft.

En sådan e-krona skulle genom avtal med ECB kunna använda digitala euro-plattformen. Detta skulle möjliggöra en stor kostnadsfördel samt innebära kompatibilitet mellan svenska och europeiska betalningar. Dessutom kommer den digitala euron enligt planen ha offlinekapacitet, och en eventuell e-krona baserad på samma plattform skulle därför kunna stärka Sveriges beredskap.

För att införa en e-krona i Sverige krävs ett beslut av riksdagen. För att möjliggöra ett införande inom rimlig tid, om riksdagen fattar ett sådant beslut, behöver processerna påbörjas snarast. Förslagsvis tillsätts en utredning om nödvändiga lagändringar när förordningen om den digitala euron är färdigförhandlad och ECB fattat beslut om att ge ut en digital euro. Detta är viktigt för att inte hamna i ett läge där den svenska kronan och Sverige riskerar att tappa i konkurrenskraft mot euroområdet. Det handlar om Sveriges förmåga att styra över utvecklingen i vårt land och att stärka beredskapen i betalningssystemet.

Bakgrund och bedömningar beskrivs även i avsnitt 1.5.

FÖRDJUPNING – Pengar i förändring – traditionella och nya former⁹⁸

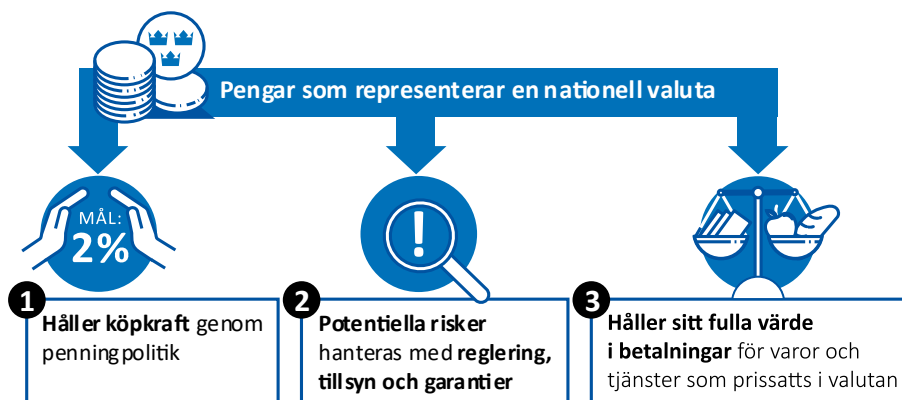
Under senare år har nya former av pengar börjat uppstå vid sidan av de traditionella. I denna fördjupning diskuterar vi skillnaden mellan olika former av pengar, traditionella såväl som nya, och hur de används för betalningar.

Pengar fungerar som ett mått för att prissätta varor och tjänster, ett allmänt accepterat betalningsmedel och ett sätt att spara och bevara värde över tid. För att något ska kunna fungera som pengar behöver allmänheten ha förtroende för det och lita på att det behåller sitt värde över tid. Dessutom behöver allmänheten kunna använda pengarna för att betala med och ta betalt på ett smidigt och enkelt sätt.

Pengar kan delas upp i två kategorier: **statligt utgivna pengar**, i form av kontanter och pengar på konton hos centralbanken, samt **privat utgivna reglerade pengar**, i form av pengar på konton hos kommersiella banker och e-pengar.

När dessa olika typer av pengar ges ut i ett lands valuta fungerar de som en representation av den nationella valutan. Hur stort förtroende allmänheten har för pengarna beror därför bland annat på landets penningpolitik. Inflationen påverkar värdet på alla pengar som ges ut i landets valuta. En stabil inflationsnivå säkerställer att pengarna behåller sitt värde och kan användas för att köpa ungefär samma mängd varor och tjänster över tid, se figur 3.

Figur 3: Tre viktiga förutsättningar för att skapa förtroende för pengar

Det finns pengar som ges ut av staten genom centralbanken och pengar som ges ut av privata aktörer såsom banker. Till skillnad från centralbanken kan privata aktörer gå i konkurs, vilket innebär att det finns en risk för att människor förlorar sina pengar. För

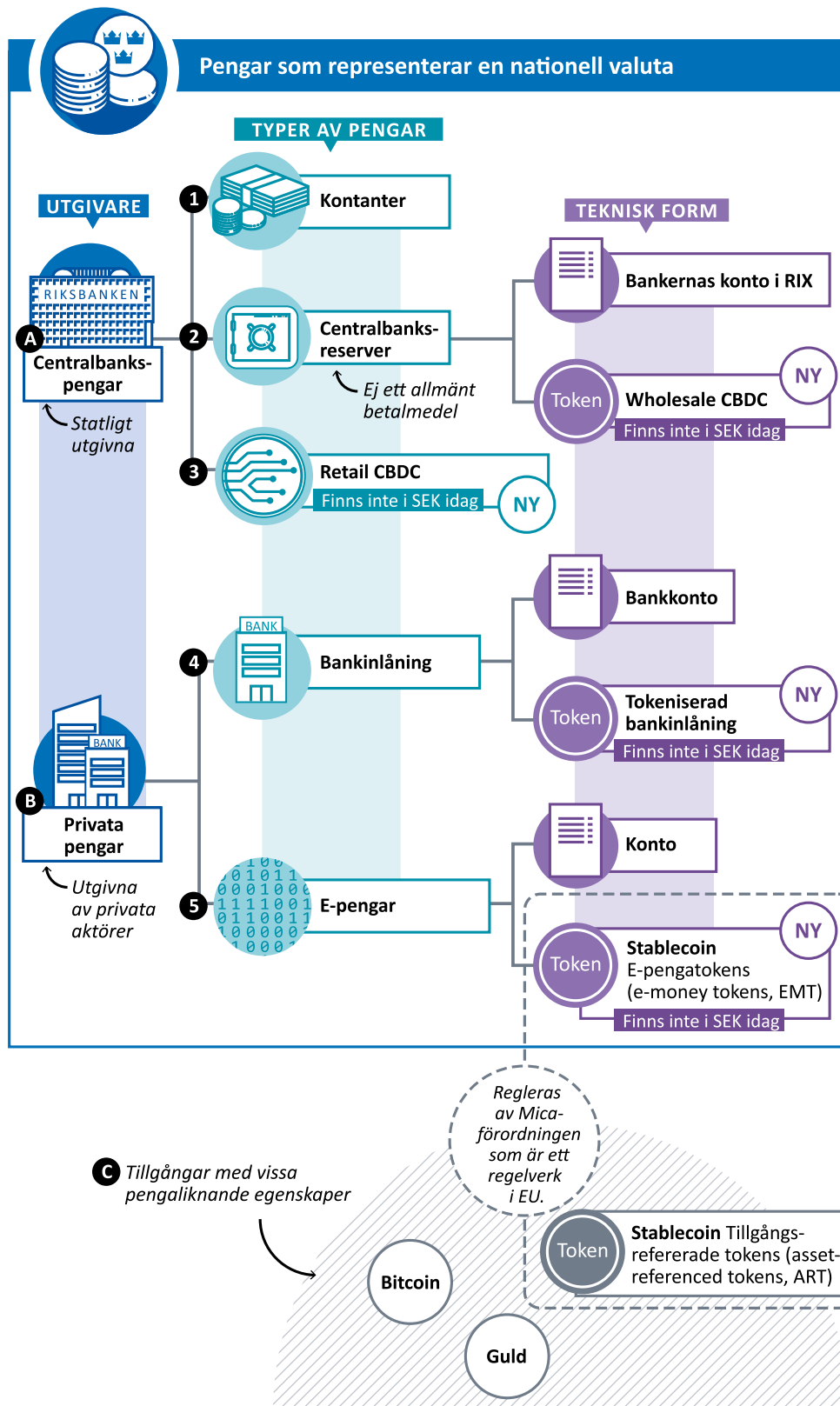
⁹⁸ Denna fördjupning fokuserar på hur olika typer av pengar används vid betalningar. Andra viktiga frågor, som hur fördelningen mellan olika typer av pengar påverkar det finansiella systemets utlåningsförmåga, omfattas inte.

att minska den risken, stödja den finansiella stabiliteten och skapa förtroende för privata pengar har olika regler och garantisystem införts.

Vi tar ofta för givet att våra pengar är lika mycket värda oavsett i vilken bank vi har våra pengar eller om vi har pengar på ett konto eller som en sedel i plånboken. En krona är med andra ord en krona överallt i Sverige oavsett vem som givit ut pengarna, detta brukar man på engelska kalla "singleness of money". Eftersom det finns olika utgivare som ger ut pengar i samma valuta är det dock inte en självklarhet att alla betalningar accepteras till sitt nominella värde. För att säkerställa det måste man kunna växla olika pengar sinsemellan utan att de tappar i värde. Om någon till exempel betalar i en butik med en sedel behöver butiken säkert och till låg kostnad kunna sätta in sedeln på ett bankkonto, det vill säga omvandla sedeln till bankpengar. Detsamma gäller när betalare och mottagare använder bankpengar som finns hos, och som är utgivna av två olika banker. Då behöver pengar i den ena banken kunna omvandlas till pengar i den andra banken. Det sker vanligtvis automatiskt mellan pengarnas olika utgivare utan att det kräver någon inblandning av betalaren och mottagaren – här spelar Riksbanken och den finansiella infrastrukturen en nyckelroll vilket beskrivs mer i detalj i avsnittet "Centralbanksreserver spelar en viktig roll i betalningssystemet" längre ned.

Nedan visar vi vilka typer av pengar som finns utgivna i en nationell valuta som till exempel svenska kronor, och beskriver deras syfte och egenskaper. Det tydliggörs även att pengar kan förekomma i olika tekniska former. Vi diskuterar även olika kryptotillgångar och förklarar varför de inte betraktas som pengar.

Figur 4: Traditionella och nya former av pengar

Tabell 1.A. Traditionella och nya former av pengar

A: Statligt utgivna pengar – representerar en nationell valuta

	Pengar	Syfte och egenskaper	Teknisk form och användningsområde inom betalningar
1	Kontanter	<ul style="list-style-type: none"> • Tillgängligt för allmänheten. • Fria från finansiella risker. • Icke-räntebärande. • Vid betalningar överförs betalarens kontanter till mottagaren. För att mottagaren ska acceptera betalningen måste hen kunna omvandla kontanterna till andra pengar utan värdeförlust. 	En traditionell fysisk form av pengar som används främst vid fysisk handel och vid person-till-person-betalningar.
2	Centralbanksreserver ("bankernas pengar")	<ul style="list-style-type: none"> • Inte tillgängligt för allmänheten utan endast för banker, e-pengainstitut och liknande aktörer. • Fria från finansiella risker. • Kan vara räntebärande. • Används vid avveckling av betalningar där betalarens pengar måste omvandlas till mottagarens (se bankinlåning och e-pengar nedan). • Avveckling i centralbankspengar säkerställer att olika privat utgivna pengar alltid behåller sitt fulla värde vid betalningar. 	<p>En traditionell digital kontoform av pengar som används för att avveckla betalningar mellan finansiella institut. Dessa betalningar involverar traditionella former av pengar och tillgångar och sker genom bokföring på konton hos centralbanken.</p> <p>Wholesale CBDC är en ny teknisk form som inte finns i svenska kronor i dag. De kan användas för att effektivisera och förbättra avvecklingen av betalningar mellan finansiella institut, särskilt i transaktioner som involverar nya typer av pengar eller tillgångar, som tokeniserad bankinlåning eller tokeniserade värdepapper.</p>
3	Retail CBDC eller e-krona <i>Finns inte i svenska kronor i dag</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Tillgängligt för allmänheten. • Fri från finansiella risker. • Vanligtvis icke-räntebärande. • Kompletterar kontanter. • Vid betalningar överförs betalarens retail CBDC till mottagaren. För att mottagaren ska acceptera betalningen måste hen kunna omvandla retail CBDC till andra former av pengar utan värdeförlust. 	Retail CBDC är en form av digitala centralbankspengar som kan ha olika tekniska former. De är tänkta att kunna användas i traditionella betaltjänster, exempelvis inom betalningar i handeln och vid person-till-person-betalningar.

Källa: Riksbanken.

Tabell 1.B. Traditionella och nya former av pengar

B: Privat utgivna pengar – representerar en nationell valuta

	Pengar	Egenskaper	Teknisk form och användningsområde inom betalningar
4	Bankinlåning	<ul style="list-style-type: none"> • Tillgängligt för allmänheten. • Risker hanteras genom bankreglering, tillsyn och garantier. • Statlig insättningsgaranti och räntebärande. • Skapas genom nya lån till allmänheten eller vid bankernas köp av tillgångar. • Vid betalningar sker avvecklingen genom att betalarens bankpengar omvandlas till mottagarens bank- eller e-pengar. Denna process hanteras automatiskt av finansiella institut med hjälp av centralbanksreserver. • För närvarande den vanligaste formen av pengar för allmänheten. 	<p>En traditionell digital kontoform av pengar som används i traditionella betaltjänster som banköverföringar, faktura, Swish, kort, och betalningar över landsgränser.</p> <p>Tokeniserad bankinlåning – en ny teknisk form som inte finns i svenska kronor i dag. Den kan användas vid betalningar som involverar kryptotillgångar och tokeniserade tillgångar, men också för att förbättra traditionella betaltjänster, exempelvis genom att göra betalningar över landsgränser snabbare och billigare. Den kan även användas för mer anpassningsbara betalningar som görs automatiskt när vissa villkor uppfylls.</p>
5	E-pengar	<ul style="list-style-type: none"> • Tillgängligt för allmänheten. • Risker hanteras genom reglering av e-pengar och Mica-förordningen. • Ingen insättningsgaranti och utan ränta. • Skapas mot mottagande av andra pengar. • Ingen långivning tillåten. • Vid betalningar i traditionell kontoform sker avvecklingen genom att betalarens e-pengar omvandlas till mottagarens bankmedel eller e-pengar. Denna process hanteras automatiskt av finansiella institut med hjälp av centralbanksreserver. • Vid betalningar i en tokenbaserad form överförs betalarens e-pengatokens direkt till mottagaren. För att mottagaren ska acceptera betalningen måste hen kunna omvandla dessa e-pengatokens till andra former av pengar utan värdeförlust. 	<p>En traditionell digital kontoform av pengar som används för att förbättra traditionella betaltjänster, som kort och betalningar över landsgränser.</p> <p>E-pengatokens (eng. e-money tokens, EMT) är enligt Mica-förordningen stablecoins som syftar till att upprätthålla ett stabilt värde i förhållande till en enda nationell valuta, till exempel den amerikanska dollarn. En ny teknisk form som inte finns i svenska kronor i dag. De kan användas i betalningar som involverar kryptotillgångar och tokeniserade tillgångar.</p>

Källa: Riksbanken.

Tabell 1.C. Traditionella och nya former av pengar

C: Tillgångar med vissa pengaliknande egenskaper – representerar inte en nationell valuta

	Syfte och egenskaper
Tillgångsrefererade tokens (eng. asset-referenced tokens, ART) är enligt Mica-förordningen stablecoins som syftar till att upprätthålla ett stabilt värde i förhållande till en tillgång eller en korg av tillgångar snarare än en enda nationell valuta. Denna korg av tillgångar kan innehålla råvaror som guld, flera nationella valutor eller andra kryptotillgångar.	<ul style="list-style-type: none"> • Utgivningen regleras av Mica-förordningen i EU. • Uppfyller inte kraven på e-pengar.
Kryptotillgångar utan underliggande tillgångar (till exempel Bitcoin)	<ul style="list-style-type: none"> • Ingen ansvarig utgivare. • Volatilt värde när det räknas i en nationell valuta. • Används inte för att prissätta varor och tjänster. • Investeringsstillgång som först vanligen måste säljas och omvandlas till pengar i en nationell valuta för att kunna användas för betalningar.

Källa: Riksbanken.

Pengar på bankkonton är den vanligaste formen av pengar

De flesta betalningar sker i dag med privata pengar som finns på bankkonton. Dessa pengar är en fordran på banken. Om man till exempel får lön, betalar en räkning, betalar med kort eller Swish registreras transaktioner som förändrar saldon på olika bankkonton. Bankerna skapar pengar på bankkonton genom att ge ut lån till företag och privatpersoner eller köper tillgångar som värdepapper. När ett lån beviljas skapar banken nya pengar som sedan används för betalningar – företag betalar sina anställda och leverantörer, som i sin tur betalar för sina köp av varor och tjänster. På detta sätt cirkulerar pengar kontinuerligt i ekonomin. Att skapa pengar genom att ge ut lån medför dock risker, vilket är anledningen till att banker är reglerade. Om en bank skulle få problem finns det även en statlig insättningsgaranti för pengarna på kundernas bankkonton.⁹⁹

E-pengar är en annan form av reglerade privata pengar

E-pengar är en annan typ av privata pengar som vanligtvis skapas av aktörer på betalningsmarknaden som inte är banker, till exempel e-pengainstitut. Liksom pengar på bankkonton, utgör även e-pengar en fordran på utgivaren. Men medan pengar på bankkonton främjar den ekonomiska aktiviteten i samhället genom utlåning, är e-pengars funktion främst begränsad till betalningar. Ett övergripande syfte med e-pengar är att öka utbudet av betaltjänster genom att fler typer av aktörer än banker

⁹⁹ Den svenska insättningsgarantin innebär att staten ersätter sparare med upp till 1 150 000 kronor per person och institut, om banken eller institutet går i konkurs. Se [Så fungerar insättningsgarantin](#) (Riksgälden), hämtad 2026-01-19.

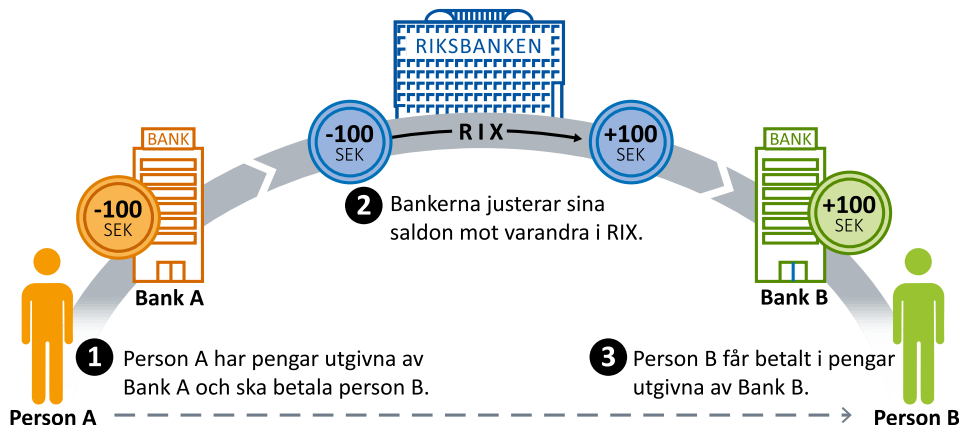
kan erbjuda sådana tjänster. E-pengar skapas genom att en kund betalar in pengar från ett bankkonto och får tillbaka e-pengar. E-pengainstitutet använder sedan bankpengarna från kunden antingen för att genomföra kundens betalning direkt, eller så investeras de i säkra tillgångar som statspapper i det fall kunden vill hålla e-pengar och göra en betalning senare.

Tanken med e-pengar är att de främst ska användas för betalningar, inte sparande. Pengar på bankkonton används nämligen för att finansiera lån till privatpersoner och företag, och det kan inte e-pengar användas till eftersom e-pengainstitut inte får ge ut lån. För att minska incitamenten att spara i e-pengar är de inte räntebärande och omfattas inte heller av någon insättningsgaranti. Innehav av e-pengar ger alltså ingen ränta och är inte skyddade om e-pengainstitutet går i konkurs. Samtidigt är regleringen av e-pengainstitut mindre omfattande än för banker, eftersom de endast kan erbjuda betaltjänster och inte andra finansiella tjänster.

Centralbanksreserver spelar en viktig roll i betalningssystemet

Att privata företag som banker och e-pengainstitut kan ge ut pengar bidrar till att skapa konkurrens, innovation och ett brett utbud av tjänster i det finansiella systemet. Men trots reglering, tillsyn och olika statliga garantier är privat utgivna pengar inte riskfria på samma sätt som statligt utgivna pengar är. Här är centralbankens roll avgörande för att säkerställa att pengar behåller sitt värde fullt ut när betalarens pengar omvandlas till mottagarens pengar, till exempel när de har olika banker. Centralbankspengar är den enda form av pengar som är helt riskfri och därför alltid accepteras mellan banker. Transaktionerna mellan banker avvecklas därför normalt via bankernas konton i centralbanken, även om det finns undantag för till exempel kortbetalningar (se avsnitt 2.2). Det är en av anledningarna till att finansiella institutioner, som banker och e-pengainstitut, har tillgång till centralbanksreserver i betalningssystem som RIX. I dessa system flyttas centralbanksreserver automatiskt mellan bankerna när betalningar görs mellan kunder hos olika banker, se figur 5.

Figur 5: Så fungerar avvecklingen av en betalning mellan två personer som har konton i olika banker

Anm. Förenklat scenario som avser en omedelbar betalning mellan kunder i två olika banker.

(1) Person A vill göra en omedelbar betalning till person B. De har olika banker och använder därför olika pengar. (2) Bank A minskar saldot på person A:s konto i bank A och överför centralbankspengar till bank B i RIX. (3) Bank B får centralbankspengar och ökar med motsvarande summa på person B:s konto.

Retail CBDC – en helt ny typ av pengar

I det alltmer digitaliserade samhället har det uppstått en diskussion om huruvida centralbanken behöver ge ut pengar till allmänheten i digital form, en så kallad retail CBDC (eng. central bank digital currency). Det är en helt ny typ av pengar: en digital representationsform av centralbankspengar som är riktad till allmänheten. Ingen avancerad ekonomi har ännu gett ut en retail CBDC, men det finns flera länder som utforskar idén.¹⁰⁰ I Europa bedrivs ett omfattande arbete med en digital euro i euroområdet och ett digitalt pund i Storbritannien. I Sverige undersökte Riksbanken tidigare idén och tekniken för en så kallad e-krona (se avsnitt 1.5).

Stablecoins – en typ av kryptotillgång som blivit reglerade privata pengar

Kryptotillgångar, eller kryptovalutor, uppstod i samband med att Bitcoin skapades 2009. Bitcoin har ingen central utgivare och det finns inte heller några tillgångar som backar upp en Bitcoins värde. Det är en digital tillgång som distribueras på ett decentraliserat nätverk där transaktioner kan ske direkt mellan människor utan mellanhand som banker eller centralbanker. Bitcoin och andra liknande kryptotillgångar används vanligtvis inte för att prissätta varor och tjänster och är inte heller allmänt accepterade som betalningsmedel i samhället. De kan därför generellt betraktas som spekulativa investeringar snarare än pengar.

¹⁰⁰ Tre länder (Bahamas, Jamaica och Nigeria) har lanserat en retail CBDC. Flera andra länder (till exempel Kina, Ghana, Indien, Kazakstan och Turkiet) har genomfört pilotprojekt. Se [Financial Integrity Implications of Retail Central Bank Digital Currencies \(rCBDCs\)](#) (IMF).

Ur kryptovärlden kom även idén om tokenisering, det vill säga möjligheten att skapa en digital representation (eng. token) av traditionella tillgångar såsom värdepapper eller pengar, på ett decentraliserat nätverk. En fördel som ofta tillskrivs tokeniserade tillgångar är att de via så kallade smarta kontrakt kan användas för att automatisera också väldigt komplexa transaktioner.

Stablecoins kan ses som ett försök att skapa tokeniserade pengar. De första stablecoins var utgivna i amerikanska dollar, det vill säga att deras värde skulle följa värdet av den amerikanska nationella valutan, och användes som ett betalningsmedel inom kryptohandeln. Dessa stablecoins var länge helt oreglerade eller endast lätt reglerade, trots dess stora likheter med traditionella reglerade privata pengar. Under senare år har dock många länder infört reglering av stablecoins. Inom EU regleras stablecoins som följer värdet på en enda nationell valuta som e-pengar genom Mica-förordningen. Det finns för närvarande inga stablecoins i svenska kronor. Däremot finns det stablecoins i euro. USA:s reglering av stablecoins, Genius Act, godkändes i juli 2025 och förväntas träda i kraft i början av 2027.¹⁰¹ Genius Act, likt Mica-förordningen i EU, etablerar tydliga regler för utgivning och användning av stablecoins. Syftet är att skydda konsumenter, motverka olaglig användning och samtidigt möjliggöra för olika typer av aktörer att verka på marknaden. Utformningen av den amerikanska regleringen har också uttryckligen syftat till en ökad internationell användning av stablecoins utgivna i dollar.

Mica-förordningen delar in stablecoins i två typer. Den första, e-pengatoken (eng. e-money tokens, EMT) är stablecoins som syftar till att upprätthålla ett stabilt värde i förhållande till en enda nationell valuta, till exempel den amerikanska dollarn. Detta är den största gruppen av stablecoins. Den andra typen, tillgångsrefererade tokens (eng. asset-referenced tokens, ART) är stablecoins som syftar till att upprätthålla ett stabilt värde i förhållande till en tillgång eller en korg av tillgångar snarare än en enda nationell valuta. Denna korg av tillgångar kan innehålla råvaror som guld, flera nationella valutor eller andra kryptotillgångar. E-pengatoken uppfyller kriterierna för e-pengar, men det gör inte tillgångsrefererade tokens. Den som köper en e-pengatoken betalar med pengar från ett bankkonto till utgivaren, som sedan skapar och ger ut stablecoins av motsvarande värde och skickar till köparen. Köparen kan sedan betala med sina stablecoins så länge en mottagare är villig att acceptera dem som betalningsmedel. För att stablecoins ska kunna hålla ett stabilt värde mot bankpengar i samma valuta använder utgivaren betalningen i bankpengar för att skapa en reserv bestående framför allt av bankinsättningar och statsskuldpaper. Den reserven används sedan när kunderna vill använda sin fordran på utgivaren och lösa in sina stablecoins till pengar på bankkonton.

Stablecoins har hittills haft en begränsad praktisk användning utanför kryptovärlden, men intresset hos marknadsaktörer har ökat på senare tid tack vare ett uttalat politiskt stöd i USA och tydligare regler i många länder, även i EU. Två möjliga användningsområden för stablecoins är dels att göra betalningar mellan länder billigare och snabbare, dels att fungera som betalningsmedel vid handel med så kallade

---

¹⁰¹ Se [Staff memo Stablecoins could lead to better payments but risks remain](#) (Riksbanken) samt [Finansiell stabilitet 2025:2](#) (Riksbanken).

tokeniserade tillgångar, det vill säga traditionella tillgångar som omvandlats så att handel med dem kan bedrivas på programmerbara plattformar. Stablecoins kan i enkla fall redan användas som betalningsmedel i etablerade betaltjänster, exempelvis vid kortbetalningar eller e-handel. Dessa betalningar sker oftast via kortnätverk som Mastercard eller Visa och vid dessa transaktioner konverteras stablecoins till traditionella privata pengar – som pengar på bankkonton – innan betalningen slutförs.

Om reglerade stablecoins används i större utsträckning i framtiden behöver de fungera som ett allmänt betalningsmedel på samma sätt som andra reglerade former av pengar. Det innebär att betalningar med stablecoins bör gå via ett avvecklingssystem där omvandlingen mellan stablecoins och andra reglerade pengar sker utan värdeminskning, precis som vid betalningar med traditionella pengar. För närvarande utvecklas olika marknadslösningar för detta. Om användningen av stablecoins i svenska kronor blir omfattande är det viktigt att avvecklingen sker i centralbankspengar.

Dessutom måste allmänheten ha förtroende för stablecoins som pengar. Förutom tydliga regleringar kräver det att stablecoins behåller ett stabilt värde, att utgivarna tar ansvar för sina kunder och att riskerna för olaglig användning och bedrägerier minimeras.

Tokenisering av pengar och tillgångar

Tokenisering av pengar kan ha olika fördelar. Till exempel kan tokens programmeras med regler, vilket gör att transaktioner kan ske automatiskt och villkorsstyrt. Det kan skapa nya affärsmodeller eftersom utgivningen av pengar separeras från användningen av dem.

Tokenisering innebär att pengar eller tillgångar får en ny teknisk form utan att man ändrar egenskaperna hos de underliggande pengarna eller tillgångarna. Exempel på tokeniserade pengar och tillgångar är

- tokeniserad bankinlåning som i juridisk och ekonomisk mening skulle vara identisk med pengar på bankkonton, och därmed representera en fordran på banken
- tokeniserade värdepapper som i juridisk och ekonomisk mening skulle vara identiska med traditionella värdepapper och representera de rättigheter som är knutna till ett värdepapper, som till exempel att äga en aktie
- tokeniserade centralbanksreserver, även kallade wholesale CBDC, skulle utgöra en fordran på en centralbank. Liksom traditionella centralbanksreserver skulle dessa reserver endast vara tillgängliga för institutioner som redan har tillgång till centralbanksreserver. Se avsnitt "Wholesale CBDC – tokeniserade centralbanksreserver".

Globalt sett är omfattningen av tokeniserade tillgångar fortfarande mycket begränsad, men den inkluderar ändå bankinlåning (till exempel JPMD utgiven av J.P. Morgan Chase), penningmarknadsfonder (till exempel BUIDL utgiven av Blackrock) och värdepapper (till exempel Siemens företagsobligationer). I Sverige finns det ännu inte tokeniserade pengar i svenska kronor och även om några svenska aktörer är involverade i experiment med tokeniserade tillgångar är dessa i ett tidigt skede.

Wholesale CBDC – tokeniserade centralbanksreserver

I dag görs de flesta betalningar och värdepapperstransaktioner med stöd av avveckling i centralbankspengar, eftersom det är den säkraste formen av pengar och eliminerar de kredit- och motpartsrisker som annars skulle uppstå när privata pengar används. När traditionella former av reglerade privata pengar och finansiella tillgångar får en annan teknisk representation uppstår frågan om vi även behöver nya former av centralbankspengar. För att centralbankspengar ska fortsätta att användas för avveckling arbetar man inom centralbanksvärlden dels med att modernisera de befintliga avvecklingssystemen, dels med att skapa helt nya avvecklingstjänster, som att utveckla centralbankspengar i en ny teknisk form – wholesale CBDC.

Till exempel utvecklar ECB för närvarande en ny avvecklingstjänst med centralbanksreserver i tokeniserad form, Pontes. De undersöker även en mer långsiktig lösning i Project Appia för att underlätta en säker och effektiv avveckling i centralbankspengar när olika former tillgångar och pengar tokeniseras.¹⁰² Riksbanken följer dessa projekt noga och kan i framtiden välja att använda dessa tekniska lösningar för att tillhandahålla nya avvecklingstjänster i svenska kronor.

---

¹⁰² Se [ECB commits to distributed ledger technology settlement plans with dual-track strategy](#) (ECB).

Ordlista

Autentisera: Att verifiera att en person verkligen är den det utger sig för att vara och har rätt behörigheter, exempelvis med BankID, lösenord eller biometri.

Avveckling: När en transaktion slutgiltigt genomförts är den avvecklad. Vid betalningar inom en och samma bank sker avvecklingen när överföringen flyttas från avsändarens konto till mottagarens och mellan banker sker det när pengarna har nått den mottagande banken. Gäller transaktionen värdepapper sker avvecklingen när värdepappret byter ägare och betalningen når mottagarens konto.

Avvecklingssystem: Det tekniska system som används för att initiera, genomföra och bokföra en betalning, det vill säga genomföra en avveckling. Se även *Avveckling*.

Betalningsinfrastruktur: De digitala system som bland annat möjliggör finansiella flöden och interoperabilitet mellan olika aktörer som banker. Betalningsinfrastrukturen omfattar också de regelverk och rutiner som reglerar användningen av systemen.

Betalningsinstitut: Ett svenskt aktiebolag eller en ekonomisk förening som har tillstånd att tillhandahålla betaltjänster enligt betaltjänstlagen. Det kan också vara en juridisk person med säte i ett annat land inom EU/EES. Se även *betaltjänstdirektivet* och *betaltjänstleverantör*.

Betaltjänstdirektivet (Payment service directive, PSD2): Betaltjänstdirektivet är ett europeiskt direktiv som reglerar betaltjänster och betaltjänstleverantörer inom EU/EES och som syftar till att göra betalningar säkrare och effektivare, stärka konsumentskyddet samt främja innovation och konkurrens. Direktivet har genomförts i svensk rätt främst genom lagen (2010:751) om betaltjänster.

Betaltjänstleverantör: Ett samlingsbegrepp för aktörer som erbjuder betaltjänster, bland annat banker, kreditmarknadsföretag, betalningsinstitut, registrerade betaltjänstleverantörer och institut för elektroniska pengar.

Bitcoin: En typ av kryptotillgång. Se *Kryptotillgång*.

Blockkedja: En distribuerad (decentraliserad) databas, det vill säga en databas som lagras i många kopior – en på varje nod (dator) i ett nätverk.

Brevgiro: Tjänst där man kan betala exempelvis räkningar via post.

CBDC (eng. central bank digital currencies): Digitala pengar skapade av centralbanker. "Retail-CBDC" är avsedda för allmänheten medan "Wholesale-CBDC" är avsedda för finansiella institut.

Clearing: Att sammanställa och behandla stora mängder betalningar mellan banker och andra betaltjänstleverantörer. I stället för att bankerna och betaltjänstleverantörerna ska skicka enskilda betalningar fram och tillbaka mellan sig samlas stora mängder transaktioner betalningar vanligtvis i en grupp (en så kallad batch). I Sverige används metoden bilateralt brutto när Bankgirot samlar ihop betalningar i batch. Det innebär att betalningarna sammanställs och avvecklas per betaltjänstleverantör och motpart (till exempel Bank A:s betalningar till Bank B). Internationellt förekommer metoder där betalningarna kvittas mot varandra (nettas), men det görs inte i Sverige. Se även *avveckling*.

Debetkort: Ett kort anslutet till kortinnehavarens konto hos en bank där det betalade beloppet debiteras direkt vid en betalning. Debetkort kallas även bankkort.

E-krona: Digitala centralbankspengar som potentiellt kan ges ut av Riksbanken och som skulle vara tillgängliga för allmänheten (så kallad "retail CBDC"). Se även *CBDC (central bank digital currencies)*.

E-pengatokens (eng. E-money tokens, EMT): se *Stablecoins*.

E-pengainstitut/institut för elektroniska pengar: Ett svenskt aktiebolag eller en ekonomisk förening som har tillstånd att ge ut e-pengar enligt lagen om elektroniska pengar. Det kan också vara en juridisk person inom EU/EES som med stöd av nationell lagstiftning har tillstånd att ge ut e-pengar.

Fordran: Ett krav att få ett ekonomiskt värde, exempelvis en betalning från någon annan. Den som har en fordran på någon kallas borgenär och den som har en skuld till borgenären kallas gäldenär.

Instant Payments Regulation, IPR: En förordning om omedelbara betalningar i euro som i huvudsak innebär att betaltjänstleverantörer som erbjuder sina betaltjänstanvändare en tjänst för att skicka och ta emot betalningar i euro även ska erbjuda alla sina betaltjänstanvändare att sända och ta emot omedelbara betalningar i euro. Om betaltjänstleverantören vill ta ut avgifter för det får de inte vara högre än de avgifter som tas ut för att skicka och ta emot andra betalningar av motsvarande typ.

Insättningsgarantin: Den svenska insättningsgarantin innebär att staten ersätter sparare med upp till 1 150 000 kronor per person och institut, om banken eller institutet där de hade sitt sparande går i konkurs.

ISO 20022: En internationell standard för betalningsmeddelanden, ofta beskriven som ett nytt, gemensamt "språk" för betalningar. Den möjliggör strukturerad och detaljerad information om betalningar.

Kontantpunkter: Platser där man kan ta ut och sätta in kontanter eller sätta in dagskassar från försäljning.

Kontanttjänster: Uttag, insättning och betalningsförmedling med kontanter som till exempel räkningsbetalningar över disk.

Kortnätverk: Den juridiska person som äger systemet och produktnamnet för en korttjänst (till exempel Visa och Mastercard).

Kreditrisk: Risk för förlust på grund av att motparten i ett avtal inte kan betala det denne har förbundit sig till i avtalet.

Kryptotillgång/kryptovaluta: En digital representation av ett värde eller en rättighet som kan överföras och lagras elektroniskt med hjälp av blockkedjeteknik.

Nätverkseffekter: När nyttan av en vara eller tjänst blir större ju fler användare den har. Till exempel är en betaltjänst oftast mer attraktiv ju fler säljare som accepterar betalningar via tjänsten.

Open banking: Ett system där en tredjepartsleverantör får tillgång till uppgifter från kundens bank för att kunna erbjuda olika typer av finansiella tjänster, som att initiera en betalning från kundens bankkonto.

Plånbokslieferantör: Ett företag som erbjuder en elektronisk plånbok, vilket är en form av internetbaserad betaltjänst. Det finns elektroniska plånböcker som innebär att man skapar ett konto online och flyttar dit pengar genom kontoöverföringar eller kortbetalningar. Därefter kan man betala från det kontot till handlare eller andra konsumenter som är anslutna till samma system. Men det finns andra tjänster som också kallas elektroniska plånböcker som innebär att man lagrar sina kortuppgifter och sedan gör kortbetalningar via till exempel sin mobiltelefon.

Programmerbar plattform: Ett system där deltagare kan byta digitala tillgångar med varandra. I systemet kan deltagare programmera hur transaktionerna ska göras, till exempel genom att sätta specifika villkor som behöver uppfyllas innan transaktionen genomförs.

RIX: Riksbankens centrala betalningssystem som hanterar betalningar till och från bankernas konton hos Riksbanken. RIX består av två tjänster: RIX-RTGS (för stora betalningar och aggregerade betalningar) och RIX-INST (för omedelbara styckvisa betalningar).

SEPA (single euro payments area)-betalningar: En gemensam europeisk standard för betalningar i euro.

Smart kontrakt: Ett protokoll eller en kod som automatiskt verkställer en handling när vissa villkor är uppfyllda.

Social manipulation: Bedrägeri som består av att gärningspersonen tar kontakt med en person, bygger upp en förtroenderelation och sedan utnyttjar den för ekonomisk vinning genom att förmå personen att göra eller låta bli att göra något som gynnar gärningspersonen.

Spoofingbedrägerier: En form av bedrägeri på internet där avsändaren utger sig för att vara någon annan än den verkligen är för att till exempel kunna logga in med personers bankdosa eller bank-id.

Stablecoins: Kryptotillgångar som ska upprätthålla ett stabilt värde i förhållande till en viss tillgång eller en korg av tillgångar. Det finns två typer enligt Mica-förordningen. *E-pengatokens* (eng. *e-money tokens, EMT*) som syftar till att upprätthålla ett stabilt värde i förhållande till en enda nationell valuta, till exempel den amerikanska dollarn. *Tillgångsrefererade tokens* (eng. *asset-referenced tokens, ART*) som syftar till att upprätthålla ett stabilt värde i förhållande till en tillgång eller en korg av tillgångar snarare än en enda nationell valuta. Denna korg av tillgångar kan innehålla råvaror som guld, flera nationella valutor eller andra kryptotillgångar.

Stark kundautentisering: En tjänst där en kund måste identifiera sig med minst två av följande element för att kunna göra en digital betalning eller logga in på sitt betalningskonto:

- något som endast användaren vet, till exempel ett lösenord eller en pinkod
- något som bara användaren har, till exempel ett kort eller en telefon
- något som är unikt för användaren, till exempel ett fingeravtryck.

Kravet på stark kundautentisering är en del av regelverket i lagen om betaltjänster (2010:751).

Statsskuldpaper: Statsskuldpaper är värdepapper som en stat ger ut för att finansiera sin statsskuld. I Sverige ges statsskuldpaper ut av Riksgälden och består främst av statsobligationer (lång löptid) och statsskuldväxlar (kort löptid). Statsskuldpaper betraktas generellt som mycket säkra investeringar eftersom de är garanterade av staten.

Stordriftsfördelar: En nationalekonomisk term hur den genomsnittliga kostnaden för att producera något sjunker i takt med att man producerar mer av samma vara eller tjänst. Stordriftsfördelar uppstår vanligtvis när produktionen är förknippad med stora fasta kostnader.

Swift: Ett globalt nätverk för finansiella meddelanden som följer vissa standarder. Centralbanker, banker och finansiella infrastrukturer använder Swift för att göra betalningar.

Tillgångsrefererade tokens (eng. Asset-referenced tokens, ART): se *Stablecoins*.

TIPS (Target Instant Payment Settlement): Eurosystemets plattform för omedelbara betalningar som Riksbanken kommer att använda för att kunna erbjuda omedelbara betalningar genom RIX-INST.

Tokenisering: Processen att skapa och registrera en digital representation av traditionella tillgångar på en programmerbar plattform. Se även *Programmerbar plattform*.

Tredjepartsleverantör av betaltjänster: Ett företag som tillhandahåller betalningsinitieringstjänster, kontoinformationstjänster eller båda dessa tjänster.

T2: Eurosystemets plattform för avveckling av stora betalningar. Se även *Avveckling*.

T2S: Eurosystemets plattform för avveckling av värdepapperstransaktioner. Se även *Avveckling*.

Tel 08 - 787 00 00
registratorn@riksbank.se
www.riksbank.se

PRODUKTION SVERIGES RIKSBANK